

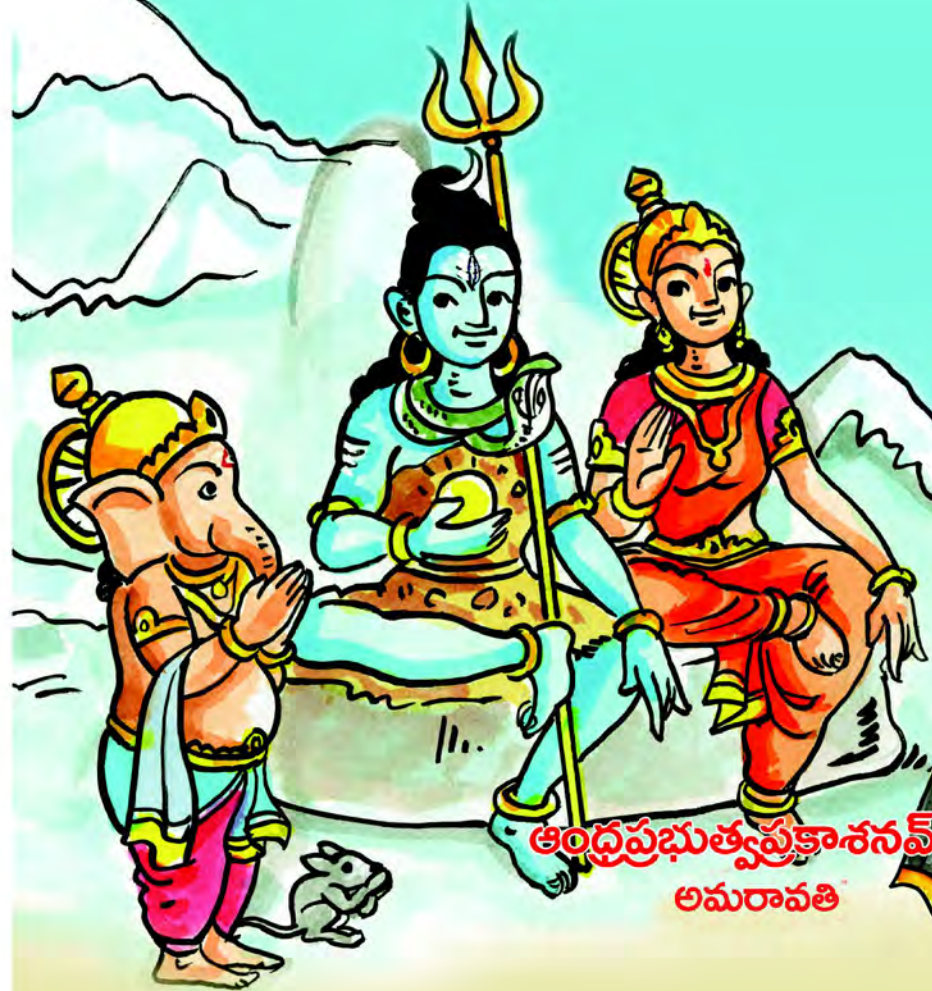
సంస్కృతసుధా

F

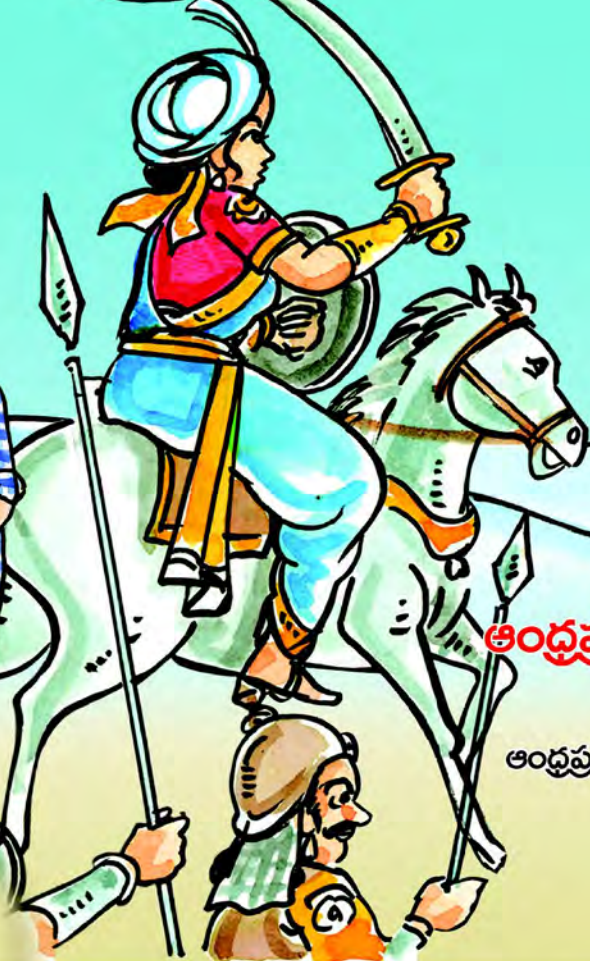
సప్తమీ కక్ష్యా

(సంయుక్త పాఠ్యక్రమః)

(Composite Course)

ఆంధ్రప్రభుత్వప్రకాశనమ్
అమరావతి

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వప్రకాశనమ్
అమరావతి

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వస్వ నిఃశుల్కవితరణమ్

పిల్లలూ! కింది అంశాలు చదవండి - సూచనల ప్రకారం చేయండి

- ❖ ప్రారంభంలో సన్నివేశచిత్రం ఉంది. ఆ చిత్రాన్ని చూసి చిత్రాల్లో ఉన్న వాటిని సంస్కృతంలో ఏమంటారో తెలుసుకోండి. ఉపాధ్యాయుని సహాయంతో చిత్రాన్ని గురించి మాట్లాడండి.
- ❖ సంసిద్ధతాపాఠాల్లో ఉన్న సంభాషణలను, గీతాలను ప్రతిరోజు అభ్యాసం చేయండి.
- ❖ ప్రతిపాఠంలో ముందుగా ఒక చిత్రం ఉంటుంది. ఆ చిత్రాన్ని చూడండి. దాని కింద ఉన్న ప్రశ్నలకు జవాబులను ఆలోచించి చెప్పండి.
- ❖ పాఠం చదవడానికి ముందు పాఠ్యాంశచిత్రాలను చూసి పాఠంలోని విషయాన్ని ఊహించండి. చిత్రాల ఆధారంగా సంభాషణలు చెప్పండి.
- ❖ ప్రతిరోజు పాఠం బిగ్గరగా చదవండి. మీ ఉపాధ్యాయుడు చదివేటప్పుడు జాగ్రత్తగా వినండి. మీకు తెలియని పదాలు/చదవలేకపోయిన పదాలను మీ ఉపాధ్యాయుడు ఎలా పలుకుతున్నాడో జాగ్రత్తగా వినండి. మీరు కూడా అలా చదవడానికి ప్రయత్నించండి.
- ❖ పాఠాన్ని చదివి అర్థంకాని పదాల కింద గీత గీయండి. వాటి అర్థాలను పుస్తకం చివర పదకోశం చూసి లేదా ఉపాధ్యాయుని అడిగి తెలుసుకోండి.
- ❖ మీ ఉపాధ్యాయుడు పాఠం చెప్పేటప్పుడు జాగ్రత్తగా వినండి. మీకు తెలియని పదాల గురించి, విషయం గురించి తప్పకుండా అడిగి తెలుసుకోండి.
- ❖ మీరు చదివి అర్థం చేసుకోవడానికి వీలుగా అభ్యాసాల్లోని సూచనలు తెలుగులో ఉన్నాయి. వాటిని చదివి అర్థం చేసుకొని సూచించిన విధంగా చేయండి. అర్థం కాని వాటిని ఉపాధ్యాయుల సహాయంతో చేయండి.
- ❖ అభ్యాసాలలో ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు జవాబులను గైడ్లలో గాని, ఇతరుల నోటుపుస్తకములలో గాని చూసి రాయకూడదు. ఎందుకంటే దాని వల్ల మీకు సొంతంగా రాయడం రాకుండా పోతుంది.
- ❖ అభ్యాసాలలో ఇచ్చిన వ్యాకరణాంశాలు మీకు అర్థం కావడానికి మొదట ఉదాహరణలు ఇచ్చారు. వాటి ఆధారంగా అర్థం చేసుకొని చేయండి.
- ❖ స్వీయరచన, సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్, పరియోజనాకార్యమ్, ప్రశంసలకు సంబంధించిన అభ్యాసాల గురించి ముందుగా ఉపాధ్యాయుడు చర్చ నిర్వహిస్తాడు. మీరు ఆ చర్చలో పాల్గొనండి. తెలియని విషయాలను అడిగి తెలుసుకోండి. తర్వాత మీరే సొంతంగా అభ్యాసాలను రాయండి.
- ❖ అవసరమైతే మీ తోటి వారితో కలిసి చేయండి. మీరు రాసిన జవాబులను తరగతిగదిలో చదివి వినిపించండి. చేసిన ప్రాజెక్టుపనులను ప్రదర్శించండి. మీ ఉపాధ్యాయుడు ఇచ్చిన సూచనల ప్రకారం సరిచేసుకోండి. సరిచేసుకున్న తర్వాతనే నోటు పుస్తకాలలో రాయండి.
- ❖ పాఠం చివర 'స్వీయమూల్యాంకనమ్' అనే పట్టిక ఉంది. ఈ పట్టికలోని ఒక్కొక్క వాక్యాన్ని చదవండి. చేయగలిగితే 'జానని', చేయలేకపోతే 'కాదని' గుర్తించండి. మీరు చేయలేని వాటి గురించి మీ ఉపాధ్యాయుని అడిగి మళ్ళీ అభ్యాసం చేయండి.
- ❖ పుస్తకంలో 'పఠంతు-నందంతు' పేరుతో మీకోసం కథలు, గేయాలు ఇచ్చారు. వీటిని మీరే సొంతంగా చదవండి.
- ❖ పుస్తకంలో 'పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు' ఉన్న పేజిని చదవండి. దీనిలో ఉన్న సామర్థ్యాలన్నింటినీ మీరు ఈ తరగతి పూర్తి అయ్యేసరికి చేయగలగాలి.
- ❖ పాఠశాలలో మీ స్నేహితులతో, ఉపాధ్యాయులతో సంస్కృతంలోనే మాట్లాడడానికి ప్రయత్నించండి.

ఏతాని కుర్వంతు

అధః దత్తాని చిత్రాణి పశ్యంతు.

పాఠేషు ఏతాద్యశచిత్రాణి యత్ర యత్ర సంతి తత్ర తత్ర దత్తానాం

సూచనానామ్ అనుసారం క్రియాః కుర్వంతు.

శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు

పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు

లేఖనం, స్వీయరచనా

పఠంతు - లిఖంతు

చింతయంతు - లిఖంతు

పదజాలాభివృద్ధిః, భాషాక్రీడాః

వ్యాకరణాంశాః

సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

పరియోజనాకార్యమ్

ప్రశంసా

స్వీయమూల్యాంకనమ్

సంస్కృతసుధా

సప్తమీ కక్త్యా

(సంయుక్తపాఠ్యక్రమః)

(Composite Course)

ప్రధానసంపాదకః

ఆచార్య విరివెంటి మురళీధరశర్మ

శిక్షావిభాగః

రాష్ట్రీయసంస్కృతవిద్యాపీఠమ్

(మానితవిశ్వవిద్యాలయః)

తిరుపతి:

సంపాదకః

ఎ. గిరిహరనాథబాబు

సహాధ్యాపకః (సంస్కృతమ్)

ప్రభుత్వోన్నతపాఠశాల

వెంగళరావునగర్

సంయోజికా

శ్రీమతీ కె. ఆర్.బి.ఎల్.జ్యోతిర్మయీ

ఉపన్యాసికా

రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా

ఆంధ్రప్రదేశ్:

పాఠ్యపుస్తకవికాసముద్రాపకసమితి:

ప్రధాననిర్వహణాధికారి

శ్రీ.యస్.సురేష్ కుమార్

కమీషనర్, పాఠశాల విద్య, మరియు

రాష్ట్ర వధక సంచాలకులు, నమగ్రశిక్ష

ఆంధ్రప్రదేశ్, అమరావతి.

నిర్వాహకః

శ్రీ.బి. ప్రతాప్ రెడ్డి

సంచాలకులు,

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన శిక్షణసంస్థ,

ఆంధ్రప్రదేశ్, అమరావతి.

ప్రధానవ్యవహారనిర్వాహకః

శ్రీ.కె. రవీంద్రనాథ్ రెడ్డి

సంచాలకులు,

ప్రభుత్వ పాఠ్యపుస్తక ముద్రణాలయం

ఆంధ్రప్రదేశ్, అమరావతి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ ప్రకాశనమ్, అమంశిహ

సత్యమేవ జయతే

విద్యా దదాతి వినయమ్

ధర్మో రక్షతి రక్షితః

కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్

© Government of Andhra Pradesh, Amaravathi

New Edition

First Published 2012

*New Impression 2014, 2019, 2020,
2021, 2022, 2023*

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

The copy right holder of this book is the Director of School Education, Amaravathi, Andhra Pradesh.

This Book has been printed on 80 G.S.M. SS Maplitho
Title Page 200 G.S.M. White Art Card

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వస్వ నిఃశుల్కవితరణమ్

Printed in India
at the Andhra Pradesh Govt. Text Book Press,
Amaravathi,
Andhra Pradesh.

ముందుమాట

ప్రతి దేశానికి తనదైన సంస్కృతి ఉంటుంది. ఆ సంస్కృతి ఆయా దేశాల భాషా-సాహిత్యాలను అనుసరించి ఉంటుంది. అలాగే దేశసంస్కృతికి అనుగుణంగా భాషాసాహిత్యాలు వర్ధిల్లుతూ ఉంటాయి. ఈ రెండూ పరస్పరపూరకాలు - సహాయోగితాలు. మనదేశంలో “భారతస్య ప్రతిష్ఠే ద్వే సంస్కృతం సంస్కృతిస్తథా” అని ఒకప్రసిద్ధమైన వచనముంది. మన భారతదేశప్రతిష్ఠ దేశసంస్కృతితో ముడిపడి సంస్కృతభాషలో ఇమిడి ఉంది. కనుకనే సంస్కృతం భారతదేశ సాంస్కృతికభాష అయ్యింది. ప్రపంచభాషల తులనాత్మక అధ్యయనాలకు సంస్కృతమే ఆధారభూతమన్నది అందరికీ తెలిసిన విషయమే.

శ్రుతి, స్మృతులు, పురాణాలు, ఇతిహాసాలు, ఉపనిషత్తులు, కావ్యాలు - ఇలా అనేక సాహితీరూపాలలో మన ప్రాచీనఋషుల అపారజ్ఞానసంపత్తి, వారి జీవనానుభవాలు, క్రాంతదర్శనం మొ॥వి సంస్కృతంలో నిక్షిప్తమై ఉన్నాయి. అందువలన సమున్నతమైన మనదేశసంస్కృతిని పారంపర్యంగా అనుసరించడానికై భావితరాలకు సంస్కృతభాషను నేర్చుకోవలసిన అవశ్యకత ఎంతగానో ఉంది.

సంస్కృతభాషాసాహిత్యాల ప్రభావం భారతీయభాషలపై ఉన్నది. అందువలననే ఇతర భాషలలాగానే భారతీయ బహుభాషికత్వంలో సంస్కృతం అవిభాజ్యమూ, అనివార్యమూ. సంస్కృతభాషను నేర్చుకోవడం ద్వారా ఇతరభాషాపదాల పరిచయం ఏర్పడుతుంది. దాంతో బాటు భాషేతరశాస్త్రాలలో ఉన్న శాస్త్రసాంకేతిక పారిభాషిక పదాలను నిర్దిష్టంగా పలకడం, వాటిని అర్థం చేసుకోవడం తేలికవుతుంది. నైతిక, సామాజికవిలువలు మరియు ధార్మికదృష్టి, ఋజువర్తనం మొ॥న సద్గుణాలు సంస్కృతాధ్యయనం ద్వారా పెంపొందుతాయి.

త్రిభాషా సూత్రాన్ననుసరించి మనరాష్ట్ర విద్యాప్రణాళికలో సంస్కృతం ఐచ్ఛికభాషగా ఉంది. సంయుక్తపాఠ్యక్రమంలో భాగంగా ప్రథమభాష తెలుగుతో బాటు సంస్కృతం బోధింపబడుతూ ఉంది. సంయుక్తపాఠ్యక్రమంలో 20 మార్కులకు సంస్కృతం ఉంటుంది.

విద్యార్థులు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాల విషయంలో RTE-2009, NCF-2005 మరియు మన రాష్ట్రవిద్యాప్రణాళిక చట్రం - 2011 రూపొందించిన మౌలికసూత్రాల ఆధారంగా ఈ సంయుక్తపాఠ్యక్రమం రూపొందింది. ఈ క్రమంలో ఈ సంవత్సరం 6, 7 తరగతులకు నూతన సంస్కృతపాఠ్యపుస్తకాలు రూపొందాయి. ఈ పుస్తకాల రూపకల్పనలో కొన్ని మౌలికాంశాలు :

6, 7 తరగతులు చదివే విద్యార్థులలో మొదటగా సంస్కృతాన్ని వినడం, మాట్లాడడం గురించి ఆసక్తిని కలిగించాలి. తరువాత క్రమంలో అర్థవంతంగా మాట్లాడడం, భావయుక్తంగా చదవడాన్ని పెంపొందించాలి. ఈ సామర్థ్యాలకు దేవనాగరిలిపి కొంత అవరోధంగా మారిందన్నది అనుభవజ్ఞులైన ఉపాధ్యాయుల అభిప్రాయం. అంతేకాకుండా, ఆరవ తరగతి నుండి హిందీ

రెండోభాషగా అనివార్యంగా నేర్చుకోవలసి ఉంది. హిందీ హలంత భాష - సంస్కృతం అజంతభాష. ఒక ఆరంభ తరగతిలో భిన్న లేఖనరీతులలో గల ఒకే లిపిని నేర్చుకోవడం విద్యార్థులకు కష్టం. వీటిని పరిగణనలోనికి తీసుకొని సంయుక్తపాఠ్యక్రమం ప్రకారం సిద్ధమౌతున్న 6, 7 తరగతుల సంస్కృతపాఠ్యపుస్తకాలను తెలుగులిపిలో ముద్రించాలని నిర్ణయించాం.

విద్యార్థులు పాఠం చదివి, తెలుగులో ముందే పరిచితమైన తత్వమపదాలతో పోల్చుకొని బహుభాషికసామర్థ్యంతో అర్థం చేసుకొంటారు. పాఠ్యపుస్తకంలోని పాఠాలు కథలు, సంభాషణలు, గీతాలు, శ్లోకాలు మొ॥న నిత్యజీవన వ్యవహారరూపాలతో, వాటికనుగుణమైన ఆకర్షణీయ చిత్రాలతో రూపొందాయి. ఇవి పిల్లల్లో ఎంతో ఉత్సాహాన్ని నింపుతాయి. వినడం, మాట్లాడడం, చదవడం, ఆలోచించడం, రాయడం మొదలైన సామర్థ్యాల కోసం ప్రత్యేకంగా అభ్యాసాలు ఇవ్వబడ్డాయి. సృజనాత్మక, ప్రశంసాత్మకపనుల కోసం భిన్నమైన అభ్యాసాలున్నాయి. విద్యార్థి పాఠం చదివిన తర్వాత తనకు ఎంత తెలిసిందో తానే తెలుసుకోవడానికి స్వీయమూల్యాంకనమనే శీర్షిక కూడ ఇవ్వబడింది.

సంస్కృతభాషాబోధనలో అధ్యాపకుల బాధ్యత ఎక్కువగా ఉంటుంది. తప్పనిసరిగా. సంస్కృతంలోనే పిల్లలతో మాట్లాడుతూ ఉండాలి. అభ్యసనంలో పిల్లలందరూ పాల్గొనేలా చూడడం, వీలైనన్ని సంస్కృతపదాలను, తెలుగులోని తత్వమపదాలతో అన్వయిస్తూ, మాట్లాడింపజేస్తూ సంస్కృతభాషా వాతావరణం కల్పించడం అవసరం. అందుకోసం సరళమైన మౌఖికసంభాషణలు, గీతాలు కూడా జూన్ జూలై మాసాలలో నేర్పించడానికై పొందుపర్చాం.

RTE 2009 ప్రకారం నిరంతరమూల్యాంకనం కోసం పాఠ్యపుస్తకాన్ని నాలుగుభాగాలుగా విభజించారు. ఆ యా భాగాలలో సూచించిన పాఠాలు, సంబంధించిన మాసాల్లో పూర్తయేటట్లు చూడాలి. సంస్కృతభాష పట్ల ఆసక్తి, అభిరుచి పెంపొందడానికి ఈ పుస్తకం తోడ్పడుతుందని భావిస్తున్నాం.

దీని రూపకల్పనలో పాల్గొన్న ఉపాధ్యాయులు ఉపన్యాసకులు, విషయనిపుణులు, చిత్రకారులు, కార్యసంయోజకులు, డి.టి.పి. లేఅవుట్ చేసినవారికి, పాఠ్యప్రణాళికాసభ్యులకు అభినందనలు, పాఠ్యపుస్తక రూపకల్పనలో సహకారమందించిన ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయం ప్రొఫెసర్ రమాకాంత్ అగ్నిహోత్రిగారికి, సంపాదకమండలిసభ్యులకు ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు. ఈ పాఠ్యపుస్తకం భవిష్యత్ అభ్యసనానికి అవసరమైన సామర్థ్యాలను, పాటవాన్ని పెంపొందిస్తుందని ఆశిస్తున్నాం.

సంచాలకులు
రాష్ట్రవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థ, ఆంధ్రప్రదేశ్

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

- ❖ పాఠ్యపుస్తకంలో పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాల జాబితా చేర్చబడింది. వాటిని పిల్లలు సాధించేలా చూడాలి.
- ❖ ప్రధానంగా మొదటిభాగంలోని మౌఖికసంభాషణలు (సంసిద్ధతా పాఠాలు) తరచుగా చేయించాలి. పిల్లలు తరగతిగదిలో సంస్కృతంలో మాట్లాడేలా ప్రోత్సహించాలి.
- ❖ పాఠం బోధించడం అంటే పాఠ్యాంశాన్ని బోధించడంతోపాటు, పాఠంలోని అభ్యాసాలు చేయించడం, సామర్థ్యాలను సాధించేలా చూడడం. ఇందుకోసం ప్రతిపాఠంలోనూ అభ్యాసాలు ఉన్నాయి. వీటిని విధిగా చేయించాలి.
- ❖ ప్రతిపాఠానికి ముందు ఉన్ముఖీకరణచిత్రం / సన్నివేశచిత్రం ఉంటుంది. దీన్ని గురించి పిల్లలచేత మాట్లాడించాలి. ఇందుకోసం ఇచ్చిన ప్రశ్నలతో పాటు ఆలోచింపజేసే అదనపుప్రశ్నలు కూడా అడగాలి. తద్వారా పాఠం వైపు పిల్లలను ఉన్ముఖీకరణ చేయాలి. ఆ తర్వాత పాఠాన్ని బోధించాలి.
- ❖ వ్యక్తిగతంగా, ధారాళంగా పాఠాన్ని చదివేలా అభ్యాసం చేయించాలి. సరైన ఉచ్చారణతో ఉపాధ్యాయులు చదివి వినిపించాలి.
- ❖ పాఠ్యాంశంలోని విషయాన్ని పిల్లలు అర్థంచేసుకోవడానికి అనువైన పద్ధతులను బోధనాభ్యసన ప్రక్రియలో వినియోగించాలి.
- ❖ శ్లోకాలు, గీతాల వంటి పాఠాలను, పాఠాన్ని చెప్పడానికి ముందే ఉపాధ్యాయులు చదివి వినిపించాలి. పిల్లలచేత పలికించాలి. పాడించాలి.
- ❖ సంభాషణరూపంలోని పాఠాలను పిల్లలు జట్లలో కూర్చోని చదివి నాటకీకరణ చేసేలా చూడాలి.
- ❖ పాఠాల స్వభావాన్ని బట్టి వివిధబోధనాభ్యసనవ్యూహాలను రూపొందించుకొని, వాటిని అమలుపరచాలి.
- ❖ వ్యాకరణాన్ని అనుప్రయుక్తంగా బోధించాలి. ఆ ప్రకారమే అభ్యాసాలు చేయించాలి.
- ❖ సంస్కృతభాషాబోధనకై కేటాయించిన సమయంలో మొదటిభాగం పాఠ్యబోధనకు లేదా అభ్యాసాలను గురించి వివరించడానికి ఉపయోగించాలి. మిగతా సమయం పిల్లలు వ్యక్తిగతకృత్యాలలో లేదా సామూహికకృత్యాలలో పాల్గొంటూ అభ్యాసాలను చేసేలా చూడాలి. ఇదే సమయంలో పూర్తిగా వెనుకబడినపిల్లలకు ఉపాధ్యాయులే దగ్గరుండి ప్రత్యామ్నాయ బోధనద్వారా అవసరమైన సహాయం అందించాలి.
- ❖ ఒక పాఠానికి ఉద్దేశించిన సామర్థ్యాలను కనీసం 80% మంది పిల్లలు సాధించిన తర్వాతే మరోపాఠం బోధించాలి. ఇందుకోసం మాసంలోని కాలాంశాలను విభజన చేసుకొని ప్రణాళికాబద్ధంగా బోధనాభ్యసనప్రక్రియలు నిర్వహించాలి.
- ❖ సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలకు అనుగుణంగా కృత్యాలను **వ్యక్తిగతంగా** లేదా **జట్టుపరంగా** నిర్వహించాలి.

శృంగార - విచిత్త్య వడంతు లోని అభ్యాసాలను **పూర్తితరగతికృత్యంగా** నిర్వహించాలి.

పరంతు - అవగచ్ఛంతు - వ్యక్తీకుర్వంతు లోని అభ్యాసాలను **వ్యక్తిగతంగా** లేదా **జట్టుపరంగా** నిర్వహించాలి.

పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడా: లోని అభ్యాసాలను **జట్టుపరంగా** నిర్వహించాలి. తరువాత **వ్యక్తిగతంగా** రాసేలా చూడాలి.

వ్యాకరణాంశా: లోని అభ్యాసాలను **పూర్తితరగతికృత్యంగా** అర్థమయ్యేలా చేయించాలి. తరువాత **వ్యక్తిగతంగా** చేయించాలి.

స్వీయరచనా, సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్, పరియోజనాకార్యమ్ లోని అంశాల గురించి రాయడానికి పూర్తి తరగతిలో సూచనలు ఇవ్వాలి, చేయించాలి. పిల్లలు రాసిన తరువాత సరిదిద్దాలి. ఆ తరువాత స్వంతంగా నోటుపుస్తకంలో రాయమనాలి.

ప్రశంసా **పూర్తితరగతిగదికృత్యంగా** నిర్వహించాలి.

- ❖ స్వీయమూల్యాంకనమ్ గురించి ప్రతిపాఠం చివర ఒక పరిశీలనాంశపట్టిక ఇవ్వబడింది. అందులోని అంశాలను పిల్లలే **స్వయంగా గుర్తించేలా** చూడాలి.
- ❖ పాఠాన్ని బోధించేటప్పుడు కింది సోపానాలను పాటించాలి.
 1. ఉపోద్ఘాతం - పలకరింపు, ఉన్ముఖీకరణ, శీర్షికాప్రకటనమ్.
 2. పాఠ్యాంశబోధన/సామర్థ్యాలపై అవగాహన - చిత్రాల గురించి మాట్లాడించడం, ఉపాధ్యాయుని ఆదర్శపఠనం, పిల్లలతో బాహ్యపఠనం, పిల్లలతో అర్థసంగ్రహణం, పాఠ్యాంశవిషయంపై అవగాహన, చర్చ.
 3. అవగాహన పరిశీలన - ఆ రోజు బోధించిన అంశాలపై పిల్లల అవగాహనను పరిశీలించడం,
 4. ఇంటిపని - ప్రాజెక్టుపనులు, ఆ రోజు బోధించిన అంశాలపై ఇంటిపని.
- ❖ ప్రతిపాఠాన్ని ఆ పాఠం ద్వారా సాధించాల్సిన సామర్థ్యాల సాధనకు ప్రణాళికను రూపొందించుకోవాలి. సంస్కృతంలో పాఠ్యప్రణాళికను కింది విధంగా రూపొందించుకోవాలి.
 1. పాఠం పేరు -
 2. పాఠం బోధించడానికి అవసరమైన పీరియడ్లు -
 3. సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు -
 4. పీరియడ్ల వారిగా విభజన -

పీరియడ్ సంఖ్య	బోధనాంశం	బోధనవ్యూహం	సామగ్రి/ వనరులు	పిల్లలకు కల్పించాల్సిన అభ్యాసాలు - ఇంటిపని

5. పాఠ్యబోధనకు అవసరమైన అదనపు సమాచారసేకరణ. (ఉపాధ్యాయుని తయారీ)
 6. పాఠం బోధించిన అనంతరం ఉపాధ్యాయుని ప్రతిస్పందనలు. (అనుభవాలు, అనుభూతులు)
- ❖ పిల్లలు ఎట్టి పరిస్థితులలో గైడ్లు, స్టడీ మెటీరియల్ వంటి వాటిలో చూసి రాయకూడదు. స్వంతంగా రాయాలి. ఇలా రాసిన వాటిని ఉపాధ్యాయుడు సరిదిద్దాలి.

- ❖ నిరంతరసమగ్రమూల్యాంకనంలో భాగంగా పిల్లలప్రగతిని **ఎప్పటికప్పుడు** సామర్థ్యాల వారీగా నమోదుచేయాలి. అందుకు **ప్రత్యేకరిజిస్టర్ను** ఏర్పాటుచేసుకోవాలి.
- ❖ నిరంతరసమగ్రమూల్యాంకనంలో భాగంగా జూలై, ఆగష్టు, నవంబర్, ఫిబ్రవరి మాసాలలో నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో పిల్లల భాగస్వామ్య పరిశీలన, రాసిన అంశాలు, ప్రాజెక్టు పనులు, లభ్యపరీక్ష ద్వారా పిల్లల ప్రగతిని అంచనావేసి నమోదు చేయవలసి ఉంటుంది.
- ❖ సెప్టెంబర్/అక్టోబర్, డిసెంబర్/జనవరి, ఏప్రిల్ మాసాలలో నిర్వహించే సంగ్రహణాత్మక - మూల్యాంకనం కోసం ఉపాధ్యాయులే సామర్థ్యాల ఆధారంగా చదవడం (5మా), స్వీయరచన (5మా), సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్ (5మా), పదజాలాభివృద్ధి, వ్యాకరణాంశాలు (5మా) ప్రకారం 20 మార్కులకు ప్రశ్నపత్రాలు తయారు చేసుకొని పరీక్షించాలి.
- ❖ ఆ యా పాఠ్యాంశాల ఆధారంగా అవకాశమున్న చోట, మానవీయమూల్యాలు, పర్యావరణం, కళలు, పని - అనుభవం గురించి పిల్లలతో చర్చించి తగిన అభ్యాసాలు కల్పించాలి.
- ❖ శ్లోకాలు పిల్లలచేత కంఠస్థం చేయించాలి.
- ❖ ఏ పాఠాన్ని / అంశాన్ని బోధిస్తున్నా నైతిక, మానవీయమూల్యాలు, సంస్కృతి, జాతీయత, సమానత్వం, శాస్త్రీయదృక్పథం, పర్యావరణం, ప్రత్యేకావసరాలు గల పిల్లల పట్ల సహానుభూతి, కళలు, తదితరాంశాల గురించి సందర్భానుసారంగా చర్చింపజేయాలి. పిల్లలకు చెప్పాలి. వారిలో పరివర్తన కోసం ప్రయత్నించాలి.
- ❖ నిత్యజీవనంలో వినియోగించే అనేక వస్తువులు, వృత్తులు, హోదాలు, అధికారులు, అవసరాలు మొదలైన అంశాలకు సంబంధించిన పదాలను సంస్కృతంలో సందర్భానుసారంగా పిల్లలకు బోధించాలి. ఆ యా పదాలు-సంబంధిత వస్తువులు, చిత్రాలతో పాఠశాల ఉత్సవ కార్యక్రమాల్లో పిల్లలచే ఒక సంస్కృతభాషాప్రదర్శనశాల ఏర్పాటు చేయించాలి.
- ❖ సంస్కృత శ్లోకాలు, వాటి భావాలు వివరించడం, వచనభాగాలను భావస్ఫూర్తంగా చదవడం. ఇచ్చిన సూచనల మేరకు ప్రతిస్పందించడం - మొదలైన అంశాల్లో పోటీలు నిర్వహించి, పిల్లలలో సంస్కృతభాషాభిరుచి కలిగేలా ప్రోత్సహించాలి.
- ❖ తరగతిగది, పాఠశాలవాతావరణం మొ॥న వాటిల్లో సరళమైన సంస్కృత సూక్తులకు, హితోక్తులకు స్థానం ఉండేలా ప్రయత్నించాలి.
- ❖ తరగతిగదిలోనే గాక బాహ్యవాతావరణం లోనూ పిల్లలు చిన్నచిన్న పదాలతో సంస్కృతభాష మాట్లాడే విధంగా ప్రోత్సహించాలి.
- ❖ 6వ తరగతి పాఠ్యపుస్తకం యొక్క చివరి పేజీలలో వర్ణమాల, మాత్రాసంయోజనం, అలాగే 7వ తరగతి పాఠ్యపుస్తకంలో సంయుక్తాక్షరాలు ఇవ్వబడ్డాయి. వీటిని విద్యా సంవత్సరాంతంలో పరిచయం చేయాలి. ఇవి పరీక్షార్థం కాదు.

వందే మాతరమ్

- బంకించంద్ర ఛటర్జీ

వందే మాతరం, వందే మాతరమ్
సుజలాం సుఫలాం మలయజశీతలామ్
సస్యశ్యామలాం మాతరం వందే మాతరమ్
శుభ్రజ్యోత్స్నాపులకితయామినీమ్
పుల్లకుసుమితద్రుమదలశోభినీమ్
సుహాసినీం సుమధురభాషిణీమ్
సుఖదాం వరదాం మాతరం వందే మాతరమ్

పఠత సంస్కృతమ్

- శ్రీ మంజునాథ శర్మ

పఠత సంస్కృతం, వదత సంస్కృతమ్
లసతు సంస్కృతం చిరం గృహే గృహే చ పునరపి

॥పఠత॥

జ్ఞానవైభవం వేదవాఙ్మయమ్
లసతి యత్ర భవభయాపహారి మునిభిరార్జితమ్
కీర్తిరార్జితా యస్య ప్రణయనాత్
వ్యాస-భాస-కాళిదాస-బాణముఖ్యకవిభిః

॥పఠత॥

స్థానమూర్జితం యస్య మన్వతే
వాగ్విచింతకా హి వాక్షు యస్య వీక్ష్య మధురతామ్
యద్వినా జనా నైవ జానతే
భారతీయసంస్కృతిం సనాతనాభిధాం వరామ్॥

॥పఠత॥

జయతు సంస్కృతం సంస్కృతిస్తథా
సంస్కృతస్య సంస్కృతేశ్చ ప్రణయనాచ్చ మనుకులమ్
జయతు సంస్కృతం, జయతు మనుకులమ్
జయతు జయతు సంస్కృతం, జయతు జయతు మనుకులమ్॥

॥పఠత॥

రాష్ట్రయగీతమ్

- రవీంద్రనాథ్ టాగూర్

జనగణమన అధినాయక జయ హే !
భారతభాగ్యవిధాతా !
పంజాబ, సింధు, గుజరాత, మరాఠా,
ద్రావిడ, ఉత్తల, వంగా !
వింధ్య, హిమాచల, యమునా, గంగా,
ఉచ్చలజలధితరంగా !
తవ శుభ నామే జాగే !
తవ శుభ ఆశిష మాగే !
గాహే తవ జయగాథా !
జనగణమంగలదాయక జయ హే
భారతభాగ్యవిధాతా !
జయ హే ! జయ హే ! జయ హే !
జయ జయ జయ జయ హే !

ప్రతిజ్ఞా

భారతదేశః మమ మాతృభూమిః. భారతీయాః సర్వే మమ సహోదరాః.
అహం మమదేశం ప్రీణామి. సుసంపన్నా, బహువిధా భారతీయసాంస్కృతికసంపత్ మమ
గర్వకారణమ్. తస్యాః యోగ్యజనో భవతుం సర్వదా అహం పరిశ్రమం కరోమి.
మమ మాతాపితరౌ, ఉపాధ్యాయాన్, జ్యేష్ఠాన్ సర్వాన్ చ పూజయామి. సర్వైః సహ
సగౌరవం వ్యవహర్యామి.
మమ దేశస్య విషయే, ప్రజానాం విషయే సేవానిరతిం భజామి. జంతూనాం విషయే
దయాలుః భవామి ఇతి చ ప్రతిజ్ఞాం కరోమి.
సర్వేషాం శ్రేయోఽభివృద్ధయః ఏవ మమ ఆనందస్య కారణమ్.

రచయితార:

డా॥ మరుధూరి నరసింహాచార్య:

సహాధ్యాపక: (సంస్కృతమ్)
గాంధీజీ నగర పురపాలకొన్నతపాఠశాల
విజయవాడా, కృష్ణాజిల్లా.

సి.గిరిధర:

శిక్షితస్నాతకాధ్యాపక: (టి.జి.టి.)
కేంద్రీయవిద్యాలయ:
ఏలూరు, పశ్చిమగోదావరిజిల్లా.

డా॥ జె.కె.చంద్రశేఖర:

సంస్కృతోపన్యాసక:
శ్రీ మాజేటి గురవయ్య జూనియర్ కళాశాల
గుంటూరుజిల్లా.

ఉపద్రష్ట వెంకటరమణమూర్తి:

సంస్కృతోపన్యాసక:
శారదాకళాశాల
విజయవాడా, కృష్ణాజిల్లా.

డా॥ ఎమ్. టి.అల్వార్

సంస్కృతోపన్యాసక:
ఆంధ్రప్రదేశ్ రెసిడెన్సియల్ జూనియర్ కళాశాల
కొడిగెనపల్లి, అనంతపురంజిల్లా.

పరామర్శకమండలి

కొండేపూడి అప్పారావు

సంస్కృతోపన్యాసక:
శ్రీ శారదా సన్స్కృత జూనియర్ కళాశాల
చల్లపల్లి, కృష్ణాజిల్లా.

డా॥ దోర్నల ప్రభాకర శర్మ

విశ్రాంతప్రాచార్య:
సంస్కృతకళాశాల
కొవ్వూరు, పశ్చిమగోదావరిజిల్లా.

శ్రీమతీ ఎన్.సరోజినీదేవి

ఉపన్యాసికా
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా
ఆంధ్రప్రదేశ్:

సువర్ణ వినాయక:

సంయోజక:, విద్యాప్రణాళికాపాఠ్యపుస్తకవిభాగ:
రాష్ట్రవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా
ఆంధ్రప్రదేశ్:

చిత్రకార:

బి. కిషోర్ కుమార్, ప్రాథమికాధ్యాపక:, ప్రాథమికొన్నతపాఠశాల, అల్వాల, నల్గొండజిల్లా.

కూరెళ్ళ శ్రీనివాస్, సహాధ్యాపక: (తెలుగు), జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపాఠశాల, పోచంపల్లి, నల్గొండజిల్లా.

టి.వి. రామకిషన్, చిత్రలేఖనాధ్యాపక:, జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపాఠశాల, థాడపల్లి, మెదక్ జిల్లా.

కె. బాబు, ప్రధానాధ్యాపక:, ఉన్నతపాఠశాల, వజ్రపల్లి, నిజామాబాద్ జిల్లా.

బీర శ్రీనివాస్, ప్రాథమికాధ్యాపక:, మండలపరిషత్ ప్రాథమికపాఠశాల, వేలూరు, ఖమ్మంజిల్లా.

ఉట్టంకక:

భువనగిరి వేంకట లక్ష్మీనారాయణ:, శోధచూత్ర:, శిక్షావిభాగ:, రాష్ట్రీయసంస్కృతవిద్యాపీఠమ్, తిరుపతి.

విషయసూచీ

పాఠస్య నామ ప్రక్రియా	మాసః	వృష్టసంఖ్యా
ప్రార్థనా		1
ప్రథమభాగః		
సంసిద్ధతాపాఠాః	జూన్, జూలై	2-8
1. అమృతవాణీ	(గీతమ్)	జూలై 9-18
ద్వితీయభాగః		
2. దాయిత్వమ్	(సంఘటనమ్)	ఆగష్టు 19-26
3. సుభాషితాని	(శ్లోకాః)	ఆగష్టు 27-34
4. రుద్రమదేవీ	(ఏకపాత్రమ్)	సెప్టెంబరు 35-41
జి భగవాన్ అస్తి కిం?	(కథా)	42
తృతీయభాగః		
5. ఆత్మనివేదనమ్	(ఆత్మకథ)	అక్టోబరు 43-50
6. లోకాత్ శ్రేష్ఠతరాః	(కథా)	నవంబరు 51-58
జి నిష్కాపట్యమ్	(కథా)	59-60
చతుర్థభాగః		
7. ఉత్తమాః అభ్యాసాః	(సంభాషణమ్)	డిసెంబరు 61-68
8. లఘుపక్షీ - మహాత్కార్యమ్	(కథాసంభాషణమ్)	జనవరి 69-78
జి శిబేః త్యాగః	(చిత్రకథా)	79-82
పునశ్చరణమ్	మార్చి-ఏప్రిల్	
అనుబంధః		
శబ్దాః		83-84
ధాతవః		85-91
సంయుక్తాక్షరాణి		92-94
శబ్దకోశః		95-99
క్రియాపదకోశః		100

☞ అధ్యాపకః 'సుభాషితాని' ఇతి పాఠే విద్యమానేషు శ్లోకేషు ప్రతిమాసం ఏకైకం శ్లోకం ఛాత్రైః అభ్యాసయేత్.

❀ ఇత్యనేన చిహ్నేన చిహ్నితాః అంశాః మూల్యాంకనాయ న ఉపయోక్తవ్యాః.

ఈ పాఠ్యపుస్తకం ద్వారా పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు

- ★ సంస్కృతంలోని విశిష్టధ్వనులను (విసర్గ / ఋ-రేఫ / అనునాసిక - అనుస్వార / మహాప్రాణ / సంయుక్తాక్షరాలధ్వనులు) విని గుర్తించగలగాలి.
- ★ చిన్న చిన్న సంస్కృతసూచనలను విని, ప్రతిస్పందించగలగాలి. ఆచరించగలగాలి.
- ★ సరళవాక్యాలను విని అర్థం చేసుకోవడం, వాటిని ప్రయోగించడం చేయగలగాలి.
- ★ ఇతరులస్వరంలోని భేదాలు, హెచ్చుతగ్గులు గుర్తించి, తదనుగుణంగా భావాన్ని గ్రహించాలి.
- ★ సుభాషిత శ్లోకాలు మొ॥ వాటిని విని, భావాన్ని మాతృభాషలో చెప్పగలగాలి.
- ★ గీతాలు, కథలు, సంభాషణలు వంటివి విని, అర్థం చేసుకోవాలి.
- ★ పదాలను స్పష్టంగా ఉచ్చరించగలగాలి.
- ★ శ్లోకాలను ధారాళంగా చదవగలగాలి.
- ★ కథలు, సంభాషణలు భావస్ఫూర్కంగా చదవగలగాలి.
- ★ చిన్న చిన్న ప్రశ్నలకు {కః / కా - కిమ్ - కుత్ర - కదా (ఎవరు - ఏమిటి - ఎక్కడ - ఎప్పుడు)} సమాధానాలు చెప్పగలగాలి.
- ★ సంభాషణల్లో భావాన్ని, పాఠ్యాంశసారాంశాన్ని మాతృభాషలో చెప్పగలగాలి.
- ★ అడిగిన ప్రశ్నలను అర్థంచేసుకొని మాతృభాషలో సమగ్రసమాధానాలు కూడా చెప్పగలగాలి.
- ★ తమ సందేహాలను సూక్ష్మప్రశ్నల రూపంలో సంస్కృతంలో అడగగలగాలి.
- ★ చదివిన అంశంలోని సమానధ్వని గల పదాలను, వ్యతిరేక పదాలను, ప్రాసపదాలను, లేదా కోరినపదాలను గుర్తించగలగాలి.
- ★ చదివిన అంశాల లోని పదాల అర్థాలను సందర్భాన్ని బట్టి గ్రహించగలగాలి.
- ★ లింగ, వచన, విభక్తుల పరివర్తన సామర్థ్యాన్ని సాధించగలగాలి. వాటితో చిన్న చిన్న వాక్యాలు రాయగలగాలి.
- ★ సంఖ్యలను, పూరణప్రత్యయాంతాలను సందర్భోచితంగా ఉపయోగించగలగాలి.
- ★ నామవాచకాలు, సర్వనామాలు, క్రియలను గుర్తించి ఉదాహరణలు చెప్పగలగాలి.
- ★ సొంతంగా పదకోశం చూసి పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోగలగాలి.
- ★ సర్జనాత్మకత, ప్రశంస, పరియోజనాకార్యాలలో చేసిన అభ్యాసాలను ప్రదర్శించగలగాలి.
- ★ సుబంత, తిజంత రూపాలను ధారాళంగా చదివి, చెప్పగలగాలి.

ప్రార్థనా

వక్రతుండ ! మహాకాయ కోటిసూర్యసమప్రభ !
నిర్విఘ్నం కురు మే దేవ ! సర్వకార్యేషు సర్వదా ॥

శరదిందువికాసిమందహాసాం
స్ఫురదిందీవరలోచనాభిరామామ్ ।
అరవిందసమానసుందరాస్యామ్
అరవిందాసనసుందరీముపాసే ॥

బుద్ధిర్బలం యశోధైర్యం నిర్భయత్వమరోగతా
అజాడ్యం వాక్పటుత్వం చ హనుమత్స్మరణాద్భవేత్ ॥

భారతేన సమో దేశః బ్రహ్మాండే నాస్తి కశ్చన ।
సంస్కృతేన సమా భాషా న భూతా న భవిష్యతి ॥

కపాటికా

స్థాలికా

విద్యుదవస్థాపకం

మిశ్రకమ్

శీతకమ్

సమభ్రాష్టమ్

పాత్రమ్

దర్ప

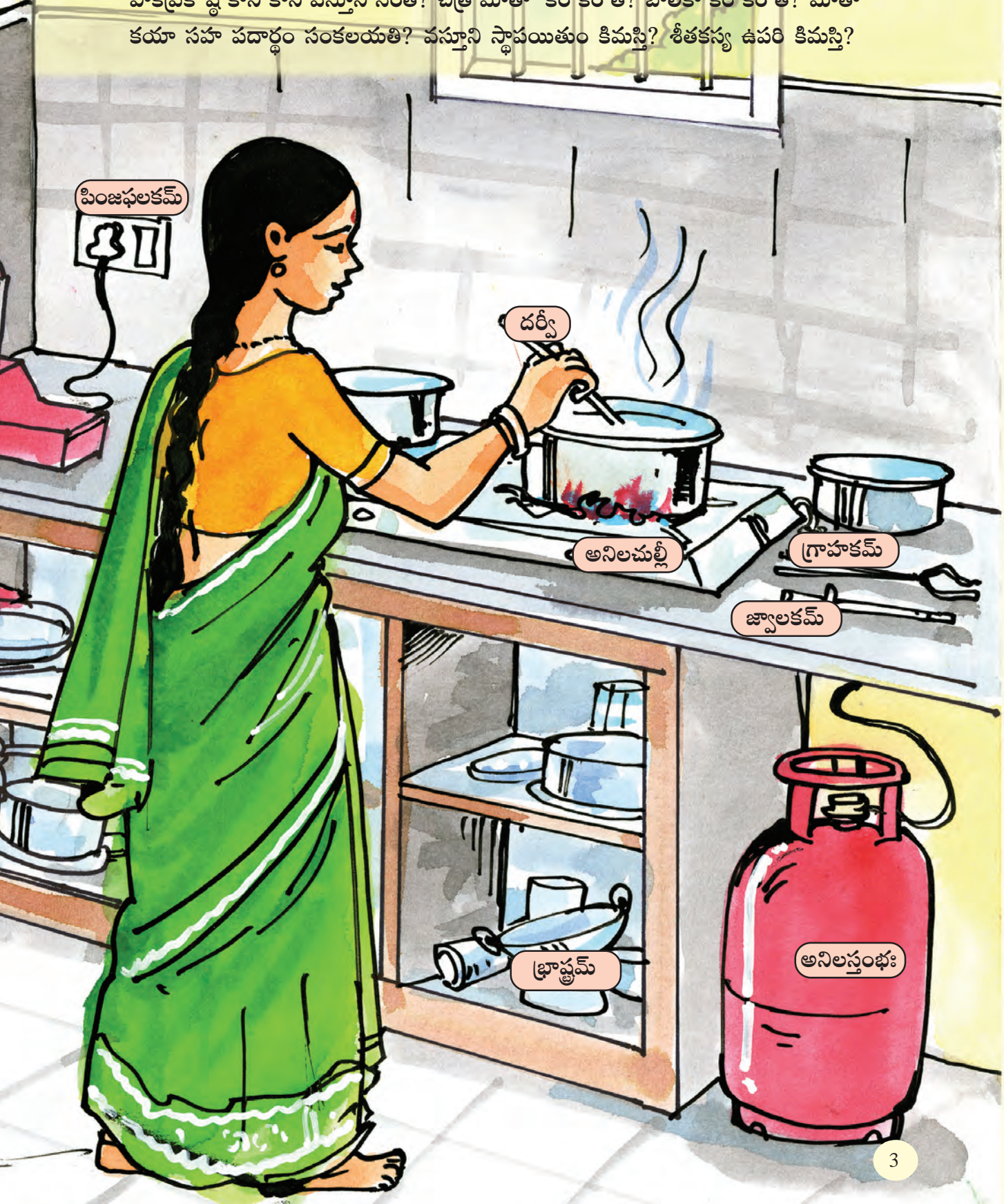
చషకః

తోహఘటః

ఘటః

ఛాత్రైః సంభాషణం కారయితవ్యమ్

పాకప్రకోష్ఠే కాని కాని వస్తుని సంతి? చిత్రే మాతా కిం కరోతి? బాలికా కిం కరోతి? మాతా కయా సహ పదార్థం సంకలయతి? వస్తుని స్థాపయితుం కిమస్తి? శీతకస్య ఉపరి కిమస్తి?

ప్రథమభాగః

సంసిద్ధతాపాఠాః

(సంసిద్ధతాపాఠాలు)

సంభాషణాభ్యాసః-1 (షష్ఠీవిభక్తిః)

- శిక్షకః - రామః దశరథస్య పుత్రః. రామః కస్య పుత్రః?
ఛాత్రాః - రామః దశరథస్య పుత్రః.
శిక్షకః - లవః సీతాయాః పుత్రః. లవః కస్యోః పుత్రః?
ఛాత్రాః - లవః సీతాయాః పుత్రః.
శిక్షకః - వాల్మీకిః రామాయణస్య లేఖకః. వాల్మీకిః కస్య లేఖకః?
ఛాత్రాః - వాల్మీకిః రామాయణస్య లేఖకః.

1. గీతమ్

కందుకేన ఫేలనమ్

కందుకేన ఫేలనం
సర్వబాలరంజకమ్ ।
పాద-జాను-హస్త-నేత్ర
కౌశలస్య వర్ధనమ్ ॥

కృష్ణగోపదారకాః
నదీతటే పురా యథా ।
ఫేలనేన మిత్రతాం
లభామహే వయం తథా ॥

కేశవేన కాలియో
మర్దితస్తథాఽ నయా ।
కలహకాలియం వయం
మర్దయేమ క్రీడయా ॥

సంభాషణాభ్యాస:-2 (ఏకవచనం, బహువచనం, సర్వనామాని)

- శిక్షక: - అహం భారతీయః, భవాన్ భారతీయః, భవతీ భారతీయా, ఏషః భారతీయః, ఏషా భారతీయా, సః భారతీయః, సా భారతీయా
భవంతః భారతీయాః, వయం భారతీయాః (బాలకాన్ ఉద్దిశ్య)
భవంతః కే?
- బాలకా: - వయం భారతీయాః.
- శిక్షక: - (బాలికాః ఉద్దిశ్య) భవత్యః కాః ?
- బాలికా: - వయం భారతీయాః.

2. గీతమ్

అహం ప్రభాతే ఉత్తిష్టామి.

అహం ప్రభాతే ఉత్తిష్టామి.
మాతాపితరౌ ప్రణమామి.
దేవాన్ భక్తవరేణ్యాన్ నత్వా
పఠనే మతిం విధాస్యామి.

వినా విలంబం శాలాం గచ్ఛన్
పాఠ్యాంశాన్ అవగచ్ఛామి.
సర్వాన్ విషయాన్ సమ్యగధీత్య
బుద్ధివిశదతాం ప్రాప్నోమి.

శిష్టాచారాన్ సాధువిచారాన్
వృద్ధికరాన్ ఆకలయామి.
విద్యాభ్యాసాచారవిచారైః
సర్వశ్రేష్ఠతాం విందామి.

- శ్రీ జనార్దన హెగ్డే

సంభాషణాభ్యాస:-3 (భూతకాల: - వాన్/వతీ)

- విజయా - అంబ! అహమ్ ఆగతవతీ.
- అంబా - విజయే! కిమర్థం విలంబః?
- విజయా - అద్య విద్యాలయే కార్యక్రమః ఆసీత్. తత్ర భాగం స్వీకృతవతీ.
- అంబా - భవతీ ఏకా ఏవ భాగం గృహీతవతీ వా?
- విజయా - నాస్తి, మమ సఖ్యః లలితా, మాలతీ, రాధా అపి భాగం గృహీతవత్తః. మోహనః, రాఘవః, నారాయణః చ భాగం గృహీతవంతః.
- అంబా - మోహనః కిం కృతవాన్?
- విజయా - సః ఏకపాత్రం ప్రదర్శితవాన్. రాఘవః హాస్యకణికామ్ ఉక్తవాన్.
- అంబా - ఉత్తమమ్. అద్య అహం మధురం కృతవతీ. యచ్ఛామి, భవతీ ఖాదతు.

3. గీతమ్

మేఘో వర్షతి

మేఘో వర్షతి ప్రవహతి నీరమ్ ।

తుష్యతి కృషకః గచ్ఛతి గోష్ఠమ్ ॥

నయతి చ వృషభం హలమపి వహతి ।

కర్షతి క్షేత్రం వపతి చ బీజమ్ ॥

రోహతి సస్యం ఫలతి ప్రకామమ్ ।

భవతి సమృద్ధిః మనుకులవృద్ధిః ॥

- జి. మహాబలేశ్వరభట్టః

సంభాషణాభ్యాస:-4 (ప్రశ్నవాచకాః - కదా, కుత్ర, కిమర్థం.)

- రమేశః - సతీశ! హ్యః భవాన్ విద్యాలయం న ఆగతవాన్ ఖలు?
- సతీశః - ఆమ్, అహం న ఆగతవాన్.
- రమేశః - భవాన్ కుత్ర గతవాన్?
- సతీశః - హ్యః అహం మమ పితామహస్య గ్రామం గతవాన్.
- రమేశః - తథా వా! తత్ర కిమర్థం గతవాన్?
- సతీశః - మమ పితామహః కాశీతః ఆగతవాన్. తస్య దర్శనార్థం గతవాన్.
- రమేశః - భవతః పితామహః కదా కాశీం గతవాన్?
- సతీశః - మమ పితామహః గతమాసే కాశీం గతవాన్.
- రమేశః - తత్ర సః కిం కిం దృష్టవాన్?
- సతీశః - తత్ర విశ్వనాథమందిరం, గంగానదీం, అన్నపూర్ణామందిరం చ దృష్టవాన్. ప్రసాదమ్ అపి ఆనీతవాన్. స్వీకరోతు.
- రమేశః - ధన్యవాదః.

సంభాషణాభ్యాస:-5 (సమయ: - కదా)

అధ్యాపక: - ఇదానీం సమయ: - త్రివాదనమ్.

పాఠశాలాయా: ఆరంభసమయ: కః?

ఛాత్రా: - దశవాదనమ్.

అధ్యాపక: - పాఠశాలాయా: సమాప్తసమయ: కః?

ఛాత్రా: - సపాదపంచవాదనమ్.

అధ్యాపక: - మధ్యాహ్నా భోజనసమయ: కః?

ఛాత్రా: - సార్ధద్వాదశవాదనమ్.

అధ్యాపక: - పంచాధికనవవాదనే అహం గృహతః ప్రస్థానం కరోమి. సురేశ! భవాన్ కదా ప్రస్థానం కరోతి?

సురేశ: - అహం దశాధికనవవాదనే గృహతః ప్రస్థానం కరోమి మహోదయ!

అధ్యాపక: - వనితే! భవతీ కదా పాఠశాలామ్ ఆగచ్ఛతి?

వనితా - అహం వింశత్యధికనవవాదనే పాఠశాలామ్ ఆగచ్ఛామి మహోదయ!

అధ్యాపక: - భవంతః కదా గృహం ప్రాప్నువంతి?

ఛాత్రా: - వయం పంచవింశత్యధికపంచవాదనే గృహం ప్రాప్నుమః మహోదయ!

ప్రథమపాఠం: 1. అమృతవాణి

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

1. చిత్రే బాలాః కిం కిం కుర్వంతి?
2. నిత్యజీవనే కేషు సందర్భేషు సంస్కృతం శృణ్వంతి?
3. ప్రతిదినం కానిచన సంస్కృతపదాని నిత్యజీవనే వదామః.
తాని కాని? (స్నానం, పూజా ఇత్యాదీని)
4. తాని సంస్కృతపదాని ఇతి జానంతి వా?

పాఠస్య చిత్రాణి పశ్యంతు.
తాని ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

సురససుబోధా విశ్వమనోజ్ఞా
లలితా హృద్యా రమణీయా
అమృతవాణీ సంస్కృతభాషా
నైవ క్లిష్టా న చ కఠినా ॥

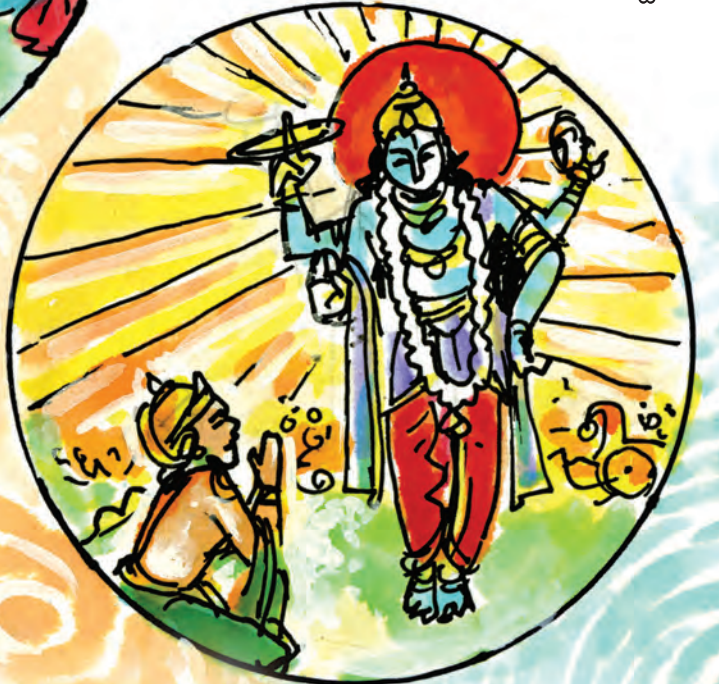
॥నైవ క్లిష్టా॥

కవికోకిల-వాల్మీకి-విరచితా
రామాయణ-రమణీయకథా
అతీవసరలా మధురమంజులా
నైవ క్లిష్టా న చ కఠినా ॥

॥నైవ క్లిష్టా॥

వ్యాసవిరచితా గణేశలిఖితా
మహాభారతే పుణ్యకథా
కౌరవ-పాండవసంగరమథితా
నైవ క్లిష్టా న చ కఠినా ॥

॥నైవ క్లిష్టా॥

కురుక్షేత్ర-సమరాంగణగీతా
విశ్వవందితా భగవద్గీతా
అమృతమధురా కర్మదీపికా
నైవ క్లిష్టా న చ కరినా ॥

॥నైవ క్లిష్టా॥

కవికులగురు-నవరసోన్మేషజా
ఋతు-రఘు-కుమారకవితా
విక్రమ- శాకుంతల-మాలవికా
నైవ క్లిష్టా న చ కరినా ॥

॥నైవ క్లిష్టా॥

- శ్రీ వసంతగాఢీలః

ఏతాని కుర్వంతు

1. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

- అ. గీతం శృణ్వంతు, రాగయుక్తం గాయంతు.
- ఆ. పాఠ్యాంశచిత్రే కే కే సంతి? తే కిం కుర్వంతి?
- ఇ. చిత్రం కాం భాషామ్ ఉద్దిశ్య చిత్రితమ్?
- ఈ. అస్మిన్ గీతే కాః కథాః సంతి? తాః కథాః భవంతః జానంతి వా?

2. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థంచేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

- అ. గీతస్య భావం పఠంతు, అవగచ్ఛంతు.
- (గీతం యొక్క భావాన్ని చదవండి, అర్థం చేసుకోండి.)

సులభంగా బోధపడునది, అందరికీ ఆనందాన్ని కలిగించేది, లలితమైనది, హృదయాన్ని సంతోషపెట్టునది, రమణీయమైనదీ, అమృతభాషయు అయిన సంస్కృతభాష కష్టమూ కాదు, కఠినమూ కాదు.

కవికోకిలగా కీర్తిని పొందిన వాల్మీకిచే సంస్కృతంలో రచింపబడిన రమణీయమైనకథ రామాయణము. మిక్కిలి సరళమైనది, మధురమైనది, అందమైనదీ అయిన ఈ కథ కష్టమూ కాదు, కఠినమూ కాదు.

వ్యాసునిచే రచింపబడి, గణపతిచే రాయబడిన పుణ్యకథ మహాభారతము. దీనిలో కౌరవపాండవుల యుద్ధవిషయం చెప్పబడింది. అట్టి పుణ్యకథ కష్టమూ కాదు, కఠినమూ కాదు.

కురుక్షేత్రయుద్ధభూమిలో చెప్పబడినది, అందరికీ పూజనీయమైనది భగవద్గీత. అమృతం వలె మధురమైనదీ, కర్తవ్యాన్ని బోధించేదీ అయిన ఈ భగవద్గీత కష్టమూ కాదు, కఠినమూ కాదు.

కవికులగురువైన కాళిదాసు నవరసాలను మేళవించి రచించిన ఋతుసంహారం, రఘువంశం, కుమారసంభవం మొదలయిన కావ్యాలు. విక్రమోర్వశీయం, అభిజ్ఞానశాకుంతలం, మాళవికాగ్నిమిత్రం, మొదలయిన నాటకాలు కష్టమూ కావు, కఠినమూ కావు.

ఆ. ఏతాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

హృద్యా క్లిష్టా మంజులా విరచితా సురససుబోధా
విశ్వపందితా లలితా విశ్వమనోజ్ఞా అమృతవాణీ కర్మదీపికా

ఇ. ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య వర్తులేన (○) అంకయంతు.

ఈ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. తేషాం సమానార్థకవాక్యాని పాఠే అన్విష్య అత్ర లిఖంతు.

1. కవికోకిలగా కీర్తినొందిన వాల్మీకి.

.....

2. అమృతభాష అయిన సంస్కృతభాష.

.....

3. కష్టమూ కాదు కఠినమూ కాదు.

.....

4. అందరికీ పూజనీయమైనది భగవద్గీత.

.....

ఉ. అస్మిన్ పాఠే ఆకారాంత స్త్రీలింగపదాని సంతి. తాని అన్విష్య లిఖంతు.

ఉదా || సురససుబోధా

.....

.....

3. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంతరచన)

అ. పఠంతు, లిఖంతు.

ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

1. గీతానుసారం సంస్కృతభాషా కీదృశీ?

2. వాల్మీకిమహాకవినా కిం విరచితం?

3. మహాభారతం కేన విరచితం?

4. కర్మదీపికా కా?

5. కాళిదాసేన రచితాని పుస్తకాని కాని?

మేలయిత్వా లిఖింతు.

క

ఖ

1) సురససుబోధా విశ్వమనోజ్ఞా	అ. రామాయణరమణీయకథా
2) కురుక్షేత్రసమరాంగణగీతా	ఆ. మహాభారతే పుణ్యకథా
3) కవికులగురునవరసోన్నేషజా	ఇ. విశ్వవందితా భగవద్గీతా
4) వ్యాసవిరచితా గణేశలిఖితా	ఈ. ఋతు-రఘు-కుమారకవితా
5) కవికోకిలవాల్మీకివిరచితా	ఉ. లలితా హృద్యా రమణీయా

ఆ. చింతయింతు, లిఖింతు.

- భవాన్ సంస్కృతభాషాం జానాతి చేత్ కిం కిం పఠితుం శక్నోతి?
- నిత్యజీవనే సంస్కృతం కుత్ర కుత్ర పశ్యామః?

4. పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడా:

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు)

అ. అధః దత్తేషు వాక్యేషు 'సంగరః' ఇతి పదస్య సమానార్థకపదాని సంతి. తాని చిత్వా అధః లిఖింతు.

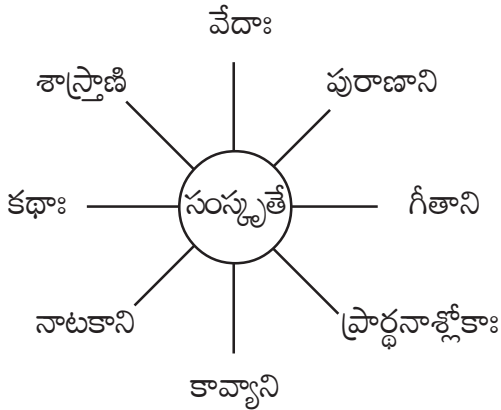
- కౌరవపాండవానాం మధ్యే సంగ్రామః అభవత్.
- రామరావణయోః మధ్యే యుద్ధమ్ అభవత్.

సంగరః =

ఆ. అధః దత్తానాం పదానాం ఆధారేణ సంస్కృత వైశిష్ట్యమ్ ఉద్దిశ్య వాక్యాని లిఖింతు.

ఉదా || సంస్కృతే వేదాః సంతి.

సంస్కృతే.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

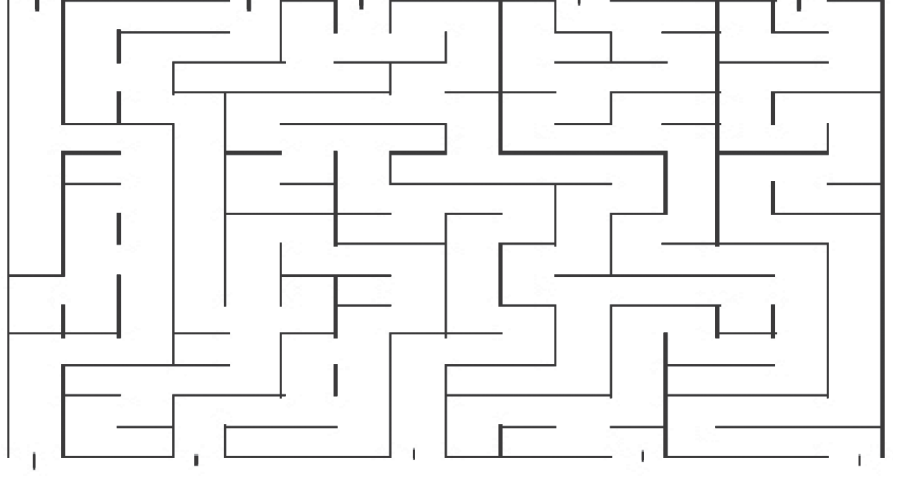
ఇ. లేఖకం గ్రంథస్య సమీపం నయతు.

వాల్మీకి:

వ్యాస: కాళిదాస:

మాఘ:

బాణ:

రామాయణమ్

భారతమ్

శాకుంతలమ్

శిశుపాలవధమ్

కాదంబరీ

5. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశములు)

అ. అధః లిఖితాని వాక్యాని పఠంతు.

1. బాలకః విద్యాలయం గచ్ఛతి.

2. ఛాత్రాః కందుకేన క్రీడంతి.

3. అహం పాఠం పఠామి.

4. వయం గీతం గాయామః.

ఉపరితనవాక్యేషు రేఖాంకితాని క్రియాపదాని వర్తమానకాలం సూచయంతి.

ఆ. అధః దత్తాని రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
1. భవతి	భవతః	భవంతి
2.	పఠతః
3.	లిఖంతి
4.	వదతః
5. లిఖామి	లిఖావః	లిఖామః
6.	హసావః
7.	క్రీడామః
8. పిబామి
9. కరోతి	కురుతః	కుర్వంతి
10. అస్తి	స్తః	సంతి

ఇ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు

1. ఉపాధ్యాయః పాఠం పఠయతి.

2. అంబా పాకం కరోతి.

3. ఉద్యానే పుష్పం వికసతి.

ఉపరితనవాక్యేషు రేఖాంకితాని పదాని ప్రథమావిభక్తేః రూపాణి.

ఈ. ఉదాహరణనుసారం వచనాంతరాణి లిఖింతు. ఏతాని ప్రథమావిభక్తేః రూపాణి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ఉదా (పుం)	ఉపాధ్యాయః	ఉపాధ్యాయౌ	ఉపాధ్యాయాః
	బాలకః
	వృక్షః
	మార్గౌ
ఉదా (స్త్రీ)	అంభా	అంబే	అంభాః
	లతా
	కవితే
	శాలాః
ఉదా (నపుం)	పుష్పమ్	పుష్పే	పుష్పాణి
	పత్రే
	వాక్యమ్

6. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

అ. గీతస్య భావం సంభాషణరూపేణ ప్రదర్శయంతు.

ఆ. గీతభావస్య ఆధారేణ 'సంస్కృతభాషా సరలా' ఇతి ఏకం వివరణాత్మకం లేఖం మాతృభాషయా మిత్రం ప్రతి లిఖింతు.

7. పరియోజనాకార్యమ్

(ప్రాజెక్టుపని)

అ. సంస్కృతగీతాని సంగృహ్య భిత్తిపత్రికాయాం లేపయంతు, గాయంతు చ.

8. ప్రశంసా

- ఊర్మిలా - కావేరి! గణితపుస్తకే సంస్కృతపదాని సంతి. వక్తుం శక్నోతి వా?
- కావేరి - ఆమ్. దశాంశః, త్రిభుజం, చతురస్రం, దీర్ఘచతురస్రం, సమద్విభాహు త్రిభుజమ్ ఇత్యాది పదాని బహూని సంతి.
- ఊర్మిలా - సత్యం. న కేవలం గణితశాస్త్రే జీవ-రసాయన-సాంఘికశాస్త్రేషు అపి బహూని సంస్కృతపదాని సంతి.
- ప్రద్యుమ్నః - ఆమ్, సత్యమేవ. తాని పదాని పట్టికాయాం లిఖిత్వా కక్ష్యాయాం సర్వాన్ వదావః వా?
- ఊర్మిలా - ఉత్తమమ్, అవశ్యం కుర్వః.
(నిత్యవ్యవహారే ఉపయుజ్యమానాని సంస్కృతపదాని వదంతు.)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

- అ. పాఠం ధారాలతయా పఠితుం శక్నోమి.
- ఆ. సంస్కృతగ్రంథానాం నామాని వక్తుం శక్నోమి.
- ఇ. సంస్కృతవైశిష్ట్యమ్ అధికృత్య పంచవాక్యాని లేఖితుం శక్నోమి.

ఆమ్

న

కించిత్

బుద్ధిర్యస్య బలం తస్య

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

1. చిత్రే బాలకః కిం పశ్యతి?
2. బాలకః రక్షకభటాలయం కిమర్థం గతవాన్?
3. మార్గే కిమపి లభ్యతే చేత్ తేన భవాన్ కిం కరోతి?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

డాక్టర్ సి.వి.రామన్
మహోదయః భారతీయ -
విజ్ఞానశాస్త్రజ్ఞః ఆసీత్. సః నోబెల్
పురస్కారం ప్రాప్తవాన్. సః
బెంగళూరు నగరే ఏకస్య
పరిశోధనకేంద్రస్య నిర్వహణమ్
అకరోత్.

తస్మిన్ విజ్ఞానపరిశోధన -
కేంద్రే కర్మకరాః ఆవశ్యకాః
అభవన్. తదర్థం సః “యోగ్యాః
అభ్యర్థినః ఆవశ్యకాః” ఇతి
పత్రికాసు విజ్ఞాపనమ్ అకరోత్.

బహుభ్యః ప్రదేశేభ్యః అభ్యర్థినః
ఆగతవంతః. ప్రాతః నవవాదనే పరీక్షా

అభవత్. రామన్మహోదయః తాన్ సర్వాన్ పరీక్ష్య ఉత్తమానాం చయనం కృతవాన్.
ప్రయాణవ్యయం దాపయిత్వా అవశిష్టాన్ ప్రేషితవాన్. సాయం చతుర్వాదనాత్ అనంతరం
సః కంచన యువకం కార్యాలయప్రాంగణే అపశ్యత్. తం రామన్మహోదయః ఏవమ్
అప్యచ్ఛత్, “భవాన్ ఇతః గచ్ఛతు ఇతి పూర్వమేవ అవదం ఖలు! తథాపి భవాన్ అత్రైవ
కిమర్థమ్ అటతి?” ఇతి.

స తరుణః “భవతాం కార్యాలయజనాః మమ ప్రయాణవ్యయనిమిత్తమ్ అధికం ధనమ్ అయచ్ఛన్. తత్ ధనం ప్రత్యర్పయితుమ్ అహమ్ ఆగతవాన్. ఇదానీం ధనం ప్రత్యర్పితవాన్. అతః గచ్ఛామి.” ఇతి అవదత్.

తదా రామన్ మహోదయః మిత్ర! భవాద్యశాః ఋజువర్తనాః ఏవ మమ ఆవశ్యకాః సంతి. భవతః ప్రతిగమనం మాస్తు. అత్రైవ భవతే స్థానం కల్పయామి” ఇతి ఉక్త్వా తస్మై నియుక్తిమ్ అయచ్ఛత్.

‘యత్ ధనం స్వీయం నాస్తి తత్ అవశ్యం ప్రత్యర్పణీయమ్’ - ఇతి బుద్ధిః యేషాం భవతి తాదృశానాం దాయిత్యవతాం జనానామ్ ఆవశ్యకతా ఇదానీం దేశస్య అస్తి.

ఏతాని కుర్వంతు

1. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

- అ. భవాన్ కస్యాపి చలద్వాణీమ్ ఏకాంతే పశ్యతి చేత్ కిం కరోతి?
- ఆ. అస్మిన్ పాఠే యువకః కిం కృతవాన్?
- ఇ. కానిచన దాయిత్యాని వదంతు?

2. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థంచేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

అ. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

నిర్వహణం చయనం అవశిష్టాన్ పురస్కారం ప్రాప్తవాన్

కర్మకరాః విజ్ఞాపనమ్ బహుభ్యః ఉత్తమానాం కృత్వా

తరుణం ఋజువర్తనాః అవశ్యం దాయిత్యవతాం ప్రత్యర్పయితుం

ఆ. ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య వర్తులేన (○) అంకయంతు.

ఈ. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. తేషాం సమానార్థకపదాని పాఠే అన్విష్య అత్ర లిఖంతు.

1. బాధ్యత	4. చూచెను
2. ఉద్యోగులు	5. తిరిగి ఇచ్చుటకు
3. పరీక్షించి.....	

3. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంతరచన)

అ. పఠంతు, లిఖంతు.

- 1. రామన్ మహోదయః కం పురస్కారం ప్రాప్తవాన్?
- 2. రామన్ మహోదయః పత్రికాసు కిమితి విజ్ఞాపనమ్ అకరోత్?
- 3. యువకః కిమర్థం పునః ఆగతవాన్?
- 4. రామన్ మహోదయః కిమర్థం యువకాయ స్థానం కల్పితవాన్?

ఆ. చింతయిత్వా లిఖింతు.

1. కథాం స్వీయవాక్యైః లిఖింతు.
2. ఋజువర్తనేన ప్రయోజనాని కాని?

4. పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడా:

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు)

అ. కోష్ఠకగతాని పదాని పరిశీలయంతు. వ్యతిరేకపదాని చిత్వా రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఆవశ్యకాః

అధికం

పరకీయం

యోగ్యాః

న్యూనం

అయోగ్యాః

అనావశ్యకాః

స్వీయం

1. ×

3. ×

2. ×

4. ×

ఆ. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. తేషాం సమానార్థకపదాని పారాత్ చిత్వా కోష్ఠకం పూరయంతు.

1			★
	★	★	2
3	4		★
★		★	★
5		6	
	★		★
	★		★

తిర్యక్

ఉపరిష్ఠాత్ అధః

1. తిరుగుచున్నాడు

1. ఎక్కువ

2. అతడు

4. ఎంపిక

3. ఒకానొకడిని

5. చెప్పాను

5. తరువాత

6. యువకుడు

5. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశములు)

అ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు, రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

1. మహేశః సప్తమకక్ష్యాయాం పఠతి.
సః గతవర్షే షష్ఠకక్ష్యాయామ్ అపఠత్.
2. అస్మిన్ వర్షే ఉత్సవః భవతి.
గతవర్షే ఉత్సవః అభవత్.

☞ ఉపరితనవాక్యేషు రేఖాంకితాని క్రియాపదాని భూతకాలం సూచయంతి.

ఆ. ఉదాహరణానుసారం వర్తమానకాలికపదాని భూతకాలరూపేషు పరివర్తయంతు.

ఉదా -	వర్తమానకాలః	-	సః పఠతి.	అహం పఠామి.
	భూతకాలః	-	సః అపఠత్.	అహం అపఠమ్.
	వర్తమానకాలః	-	సః లిఖతి.	అహం లిఖామి.
	భూతకాలః	-	సః.....	అహం.....
	వర్తమానకాలః	- చలతి. చలామి.
	భూతకాలః	-

ఇ. పాఠ్యాంశే స్థితానాం భూతకాలికక్రియాపదరూపాణి చిత్వా లిఖంతు.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....

ఈ. అధః లిఖితాని వాక్యాని పఠిత్వా రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

1. ఛాత్రాః పఠనార్థం విద్యాలయం గచ్ఛంతి.
ప్రశ్నః- ఛాత్రాః కిమర్థం విద్యాలయం గచ్ఛంతి?

2. బాలికా: క్రీడనార్థం క్రీడాప్రాంగణం గచ్ఛంతి.

ప్రశ్న:- బాలికా: కిమర్థం క్రీడాంగణం గచ్ఛంతి.

☞ “కిమర్థమ్” ఇతి కారణబోధకః ప్రశ్నవాచకః.

ఉ. “కిమర్థమ్” ఇతి ప్రశ్నవాచకమ్ ఉపయుజ్య ప్రశ్ననిర్మాణం కుర్వంతు.

1. వృక్షాః పరోపకారార్థం ఫలంతి.

ప్రశ్న:-

2. యాత్రికాః స్నానార్థం నదీం గచ్ఛంతి.

ప్రశ్న:-

3. వయం జ్ఞానార్థం సంస్కృతం పఠామః.

ప్రశ్న:-

ఉ. ఉదాహరణానుసారం రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఉదా - ప్రాతః సూర్యః ఉదేతి.

1. దేవం నమామి.

2. రమేశః పఠతి.

3. బాలికా ఉత్తిష్ఠతి.

ఉదా - బాలికా: సాయం క్రీడంతి.

1. సుందరః..... గాయతి.

2. ఛాత్రః..... గృహం గచ్ఛతి

3. సూర్యఃఅస్తం గచ్ఛతి.

6. సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

అ. మిత్రాణాం సాహాయ్యేన కథాయాః అభినయం కుర్వంతు.

7. పరియోజనాకార్యమ్

(ప్రాజెక్టుపని)

- అ. ఏతాదృశీం ఘటనాం సంగృహ్య కక్ష్యాయాం శ్రావయంతు.
- ఆ. నోబెల్ పురస్కారగ్రహీత్యాణాం భారతీయానాం చిత్రాణి సంగృహ్య కక్ష్యాయాం స్థాపయంతు.

8. ప్రశంసా

- ప్రద్యుమ్నః - మిత్రాణి! శ్రుణ్వంతు. ఏషా లేఖనీ మమ స్యూతే అస్తి. ఏషా కస్య లేఖనీ ఇతి అహం న జానామి. ఏషా యస్య లేఖనీ సః స్వీకరోతు.
- వేంకటరామః - మిత్ర! సా మమ లేఖనీ. అహం విస్మృత్య భవతః స్యూతే స్థాపితవాన్. కృపయా దదాతు.
- ప్రద్యుమ్నః - స్వీకరోతు.
- వేంకటరామః - ధన్యవాదాః.

(ప్రద్యుమ్నసదృశం బాలకం భవాన్ కథం అభినందతి.)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న	కించిత్
అ. భూతకాలికక్రియాపదాని అవగంతుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఆ. వర్తమానకాలికపదాని భూతకాలికరూపేషు పరివర్తయితుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఇ. దాయిత్వం నామ కిమితి వక్తుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఈ. కథాయాః అభినయం కర్తుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

శీలం పరం భూషణమ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

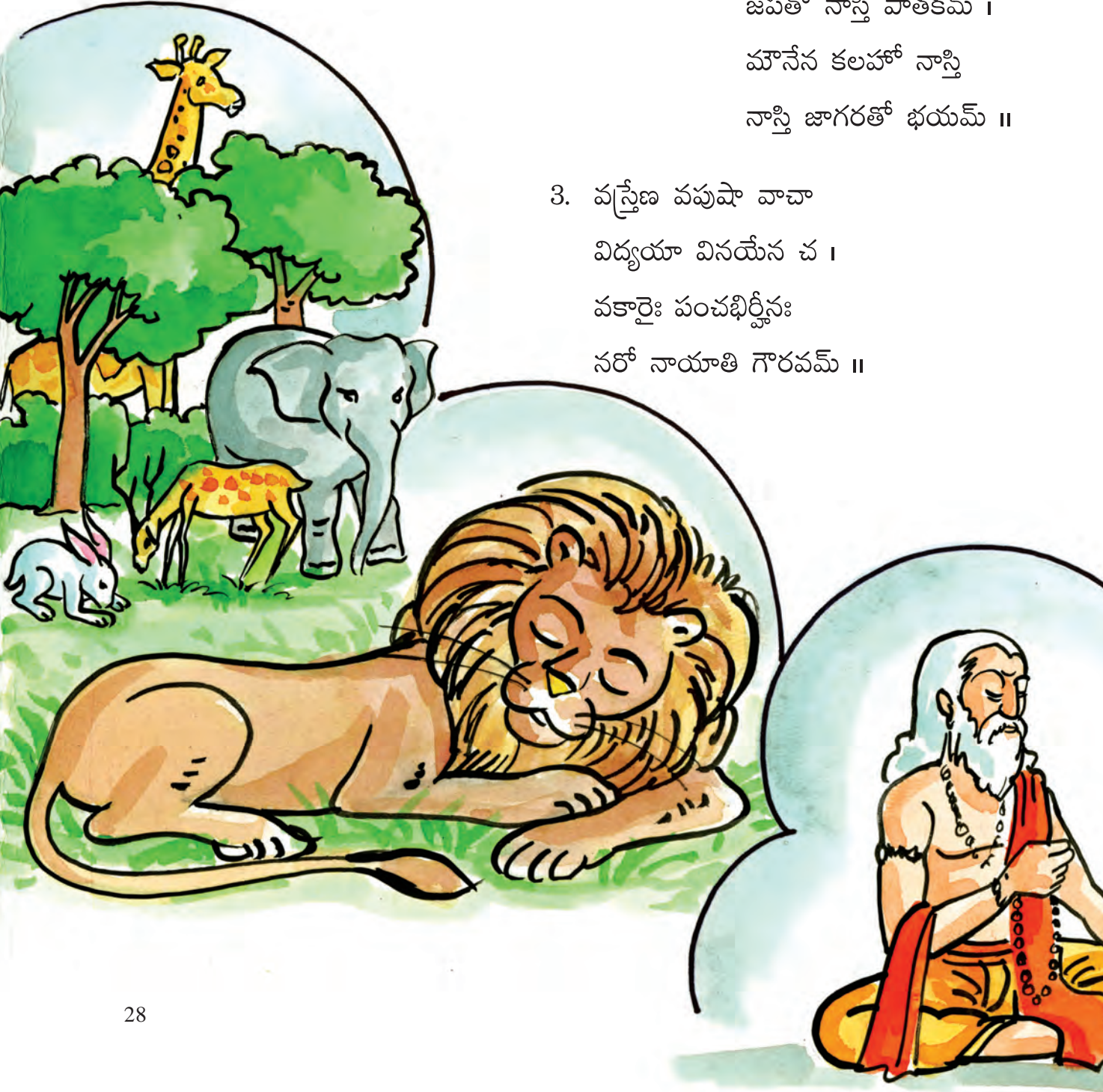
1. చిత్రే వ్యాపారిణః వృద్ధిం పరిశీలయంతు.
2. వ్యాపారీ కథమ్ అభివృద్ధిం ప్రాప్తవాన్? చింతయిత్వా వదంతు.
3. అభివృద్ధిం సాధయితుం కిం కరణీయమ్?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు.
తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

1. ఉద్యమేన హి సిద్ధ్యంతి
కార్యాణి న మనోరథైః ।
న హి సుప్తస్య సింహస్య
ప్రవిశంతి ముఖే మృగాః ॥

2. కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం
జపతో నాస్తి పాతకమ్ ।
మౌనేన కలహో నాస్తి
నాస్తి జాగరతో భయమ్ ॥

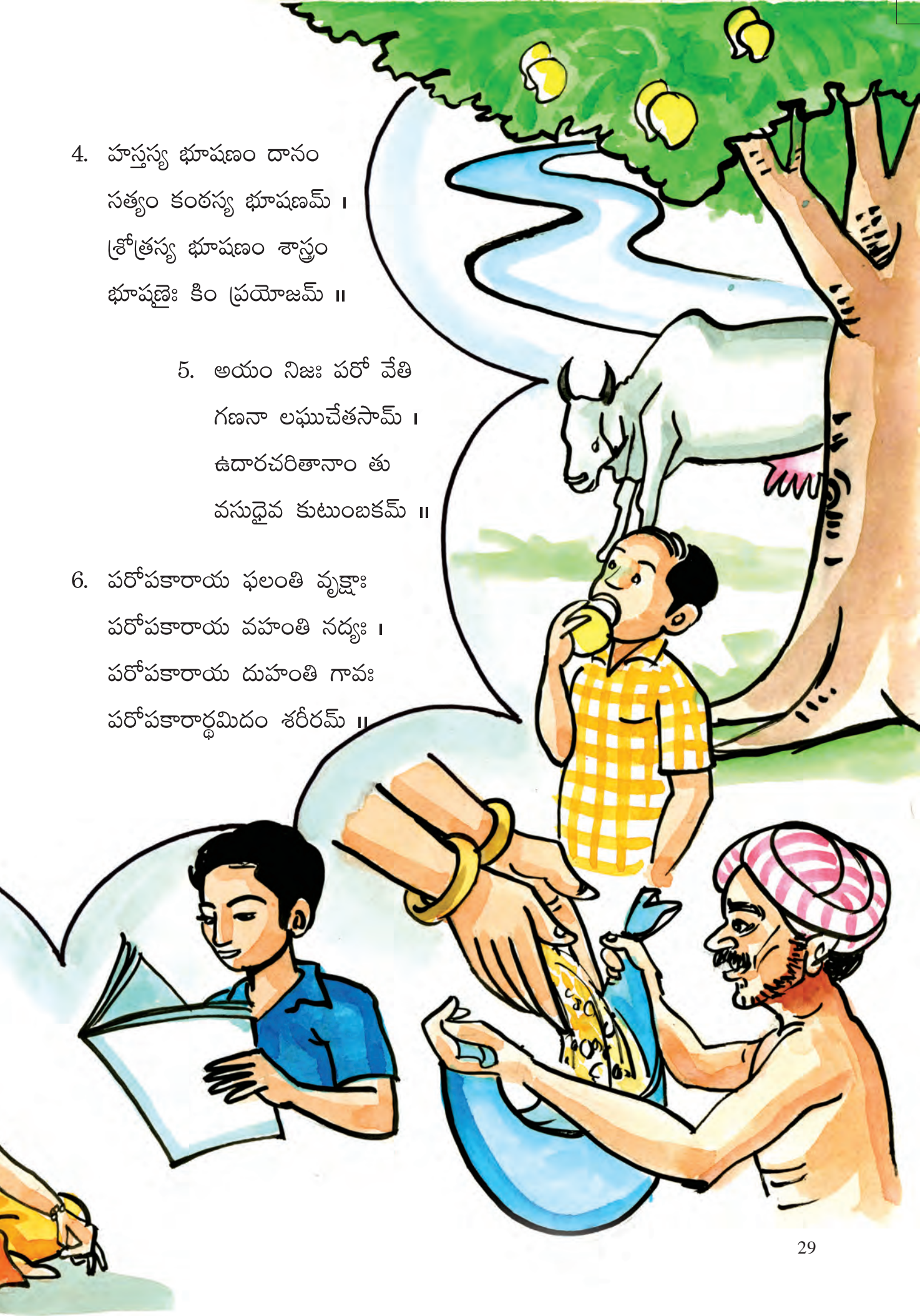
3. వస్త్రేణ వపుషా వాచా
విద్యయా వినయేన చ ।
వకారైః పంచభిర్ద్వినః
నరో నాయాతి గౌరవమ్ ॥

4. హస్తస్య భూషణం దానం
సత్యం కంఠస్య భూషణమ్ ।
శ్రోత్రస్య భూషణం శాస్త్రం
భూషణైః కిం ప్రయోజమ్ ॥

5. అయం నిజః పరో వేతి
గణనా లఘుచేతసామ్ ।
ఉదారచరితానాం తు
వసుధైవ కుటుంబకమ్ ॥

6. పరోపకారాయ ఫలంతి వృక్షాః
పరోపకారాయ వహంతి నద్యః ।
పరోపకారాయ దుహంతి గావః
పరోపకారార్థమిదం శరీరమ్ ॥

ఏతాని కుర్వంతు

1. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

- అ. భవాన్ కేన కేన అవయవేన కిం కిం కార్యం కరోతి?
- ఆ. కలహాః కథం జాయతే?
- ఇ. వినయః నామ కః?

2. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థంచేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

- అ. సుభాషితాని గాయంతు.
- ఆ. సుభాషితానాం భావాన్ పఠంతు, అవగచ్ఛంతు.

1. ప్రయత్నం చేత మాత్రమే పనులు నెరవేరుతాయి. కేవలం కోరికలతో కాదు. నిద్రిస్తున్న సింహం నోట్లోకి జంతువులు తమంతట తామే వచ్చి పడవు కదా !
2. వ్యవసాయం చేయటం వల్ల కరువు ఉండదు. జపం చేయటం వల్ల పాపం ఉండదు. మౌనంగా ఉంటే గొడవ ఉండదు. జాగ్రత్తగా ఉండటం వల్ల భయం ఉండదు.
3. వస్త్రం, వపుష్ణు (శరీరం), వాక్కు, విద్య, వినయం అనే ఐదు వకారాలు (వ అనే అక్షరంతో మొదలయ్యేవి) మానవునికి గౌరవాన్ని ఇస్తాయి. ఈ ఐదు వకారాలు లేకుంటే మనిషికి గౌరవం ఉండదు.
4. హస్తానికి దానమే అలంకారం. సత్యం కంఠానికి అలంకారం. చెవులకు శాస్త్రమే అలంకారం. ఇవి ఉంటే బంగారు అలంకారాలతో పని ఏముంది?
5. అల్పబుద్ధి కలవారికి ఇతడు నా వాడు (మనవాడు) ఇతడు పరాయివాడు అనే భావన ఉంటుంది. ఉదారమైన చరిత్ర కలవారికి (గొప్ప మనస్సు గల వారికి) ప్రపంచమంతా తన కుటుంబంగా అనిపిస్తుంది.
6. చెట్లు ఇతరులకు మేలు చేయటం కోసమే ఫలిస్తున్నాయి. నదులు ఇతరులకు మేలు చేయటం కోసమే ప్రవహిస్తున్నాయి. ఆవులు ఇతరులకు మేలు చేయటం కోసమే పాలనిస్తున్నాయి. ఈ శరీరం కూడా పరులకు మేలు చేయటం కోసమే ఉన్నది.

ఇ. అథః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

సిద్ధ్యంతి	ప్రవిశంతి	దుర్భిక్షం	జాగరతో	వస్త్రేణ
వసుధా	హస్తస్య	శాస్త్రం	నద్యః	పరోపకార్థం
ఉద్యమేన	మనోరథైః	లఘుచేతసామ్	కలహః	వపుషా

ఈ. ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య వర్తులేన (○) అంకయంతు.

ఉ. అథః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పారాత్ చిత్వా లిఖంతు.

ఉదా: ప్రయత్నం చేయుట చేత మాత్రమే కార్యాలు సఫలమౌతాయి.
ఉద్యమేన హి సిద్ధ్యంతి కార్యాణి.

1. మౌనంగా ఉండడం చేత గొడవ ఉండదు.
.....
2. అలంకారాలతో పని యేమి?
.....
3. గొప్పచరిత్ర కలవారికి ప్రపంచమంతా తమ కుటుంబమే.
.....
4. ఇతరుల మేలు కొరకే నదులు ప్రవహిస్తున్నాయి.
.....
5. ఇతరుల మేలు కొరకే ఈ శరీరము.
.....

3. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంతరచన)

అ. పఠంతు, లిఖంతు.

1. కార్యాణి కేన సిద్ధ్యంతి?
2. జపతః కిం నాస్తి?
3. పంచవకారాః కే?
4. కిం కంఠస్య భూషణమ్?
5. వసుధా కేషాం కుటుంబకమ్?
6. గావః కిమర్థం దుహంతి?

ఆ. చింతయిత్వా లిఖంతు.

1. కార్యసాధనాయ కిం కిమ్ ఆవశ్యకమ్?
2. “వసుధైవకుటుంబకమ్” ఇతి భావనయా కే లాభాః సంతి?

4. పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడా:

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు)

అ. సమానార్థకపదాని మేలయంతు

క	ఖ
1. ఉద్యమేన	అ. స్వకీయః
2. మనోరథైః	ఆ. శరీరేణ
3. వపుషా	ఇ. భూమిః
4. శ్రోత్రస్య	ఈ. ప్రయత్నేన
5. నిజః	ఉ. ఇచ్ఛాభిః
6. వసుధా	ఊ. కర్ణస్య

ఆ. అకారస్య యోజనేన వ్యతిరేకార్థకపదాని నిర్మాంతు.

ఉదా: కార్యాణి X అకార్యాణి	3. భయమ్ X
1. వినయః X	4. గౌరవమ్ X
2. శరీరమ్ X	5. సత్యమ్ X

ఇ. పఠనక్రీడా

1. ఛాత్రాః గణద్వయే ఉపవిశంతు. ఉదాహరణే దత్తానుసారం శ్లోకాన్ పఠంతు

ద్రువగణః

ఉద్యమేన హి సిద్ధ్యంతి

న హి సుప్తస్య సింహస్య

ప్రహ్లాదగణః

- కార్యాణి న మనోరథైః.

- ప్రవిశంతి ముఖే మృగాః.

5. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశములు)

ఏవం సర్వాణి సుభాషితాని పఠంతు.

అ. ఉదాహరణానుసారం రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఉదా: సః శ్లోకం లిఖతి. (శ్లోకః)

1. రామః పఠతి (పాఠః)
2. వాణీ వదతి (కథా)
3. అహం భాదామి (అన్నం)

ఆ. ఉదాహరణనుసారం వచనాంతరాణి లిఖింతు. ఏతాని ద్వివచనమ్ ద్వివచనమ్ బహువచనమ్.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ఉదా (పుం)	మృగమ్	మృగౌ	మృగాన్
	బాలమ్
	సింహమ్
	దేవమ్
ఉదా (స్త్రీ)	రమామ్	రమే	రమాః
	లతామ్
	కథామ్
ఉదా (నపుం)	శాస్త్రమ్	శాస్త్రే	శాస్త్రాణి
	గృహమ్
	సుభాషితమ్

ఇ. వాక్యాని పఠిత్వా రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

1. వైదేహీ అద్య విజయవాటికాం గచ్ఛతి. శ్వః భాగ్యనగరం గమిష్యతి.
2. అహమ్ ఆగామిమాసే పరీక్షాం లేఖిష్యామి.
3. పరశ్వః మందిరే ఉత్సవః భవిష్యతి.

☞ ఉపరితనవాక్యేషు రేఖాంకితాని పదాని భవిష్యత్కాలం సూచయంతి.

ఆ. ఉదాహరణనుసారం రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ఉదా: ప్రథమపురుషే	పఠిష్యతి	పఠిష్యతః	పఠిష్యంతి
	వదిష్యతి
	క్రీడిష్యంతి.
	కరిష్యతః
ఉత్తమపురుషే	గమిష్యామి	గమిష్యావః	గమిష్యామః
	చలిష్యావః
	ద్రక్ష్యామి
	పాస్యావః

6. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

అ. హస్తః, పాదః, కంఠః ఇత్యాదీనామ్ అవయవానాం నామాని ఉపయుజ్య కథాం లిఖంతు.

7. పరియోజనాకార్యమ్

(ప్రాజెక్టుపని)

అ. ప్రయత్నశీలః దానగుణయుక్తః సత్యగుణయుక్తః పరోపకారీ

ఏతేషు ఏకస్య మహాపురుషస్య కథాం సంగృహ్య కక్ష్యాయాం శ్రావయంతు.

8. ప్రశంసా

కమలా - వనజే! గాంధీమహోదయః హరిశ్చంద్రస్య కథాం పఠిత్వా “అహం జీవనే సత్యమేవ వదామి” ఇతి నిశ్చితవాన్ కిల! మమ పితామహీ ఉక్తవతీ.

వనజా - తథా వా! ప్రకాశం మహోదయః అపి “అహం న్యాయవాదీ భవిష్యామి” ఇతి చింతయిత్వా దృఢదీక్షయా న్యాయవాదీ అభవత్.

కిరణః - మిత్రాణి! వయమపి ఉత్తమాన్ ఆదర్శాన్ దృఢదీక్షయా పాలయామః చేత్ అస్మాకం జీవనమ్ ఉత్తమమ్ భవతి.

గాయత్రీ - సత్యం, అహం సమ్యక్ పఠిత్వా సంస్కృతశిక్షికా భవిష్యామి.

సర్వే - ఉత్తమమ్.

(భవతః స్ఫూర్తిప్రదాతారం అధికృత్య వదతు.)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

1. అహం స్వయం శ్లోకాన్ పఠితుం శక్నోమి.
2. అహం శ్లోకానాం భావాన్ వక్తుం శక్నోమి.
3. అహం శ్లోకాన్ అదృష్ట్వా వక్తుం శక్నోమి.
4. కార్యసాధనాయ కిమ్ ఆవశ్యకమ్ ఇతి లేఖితుం శక్నోమి.

అమ్

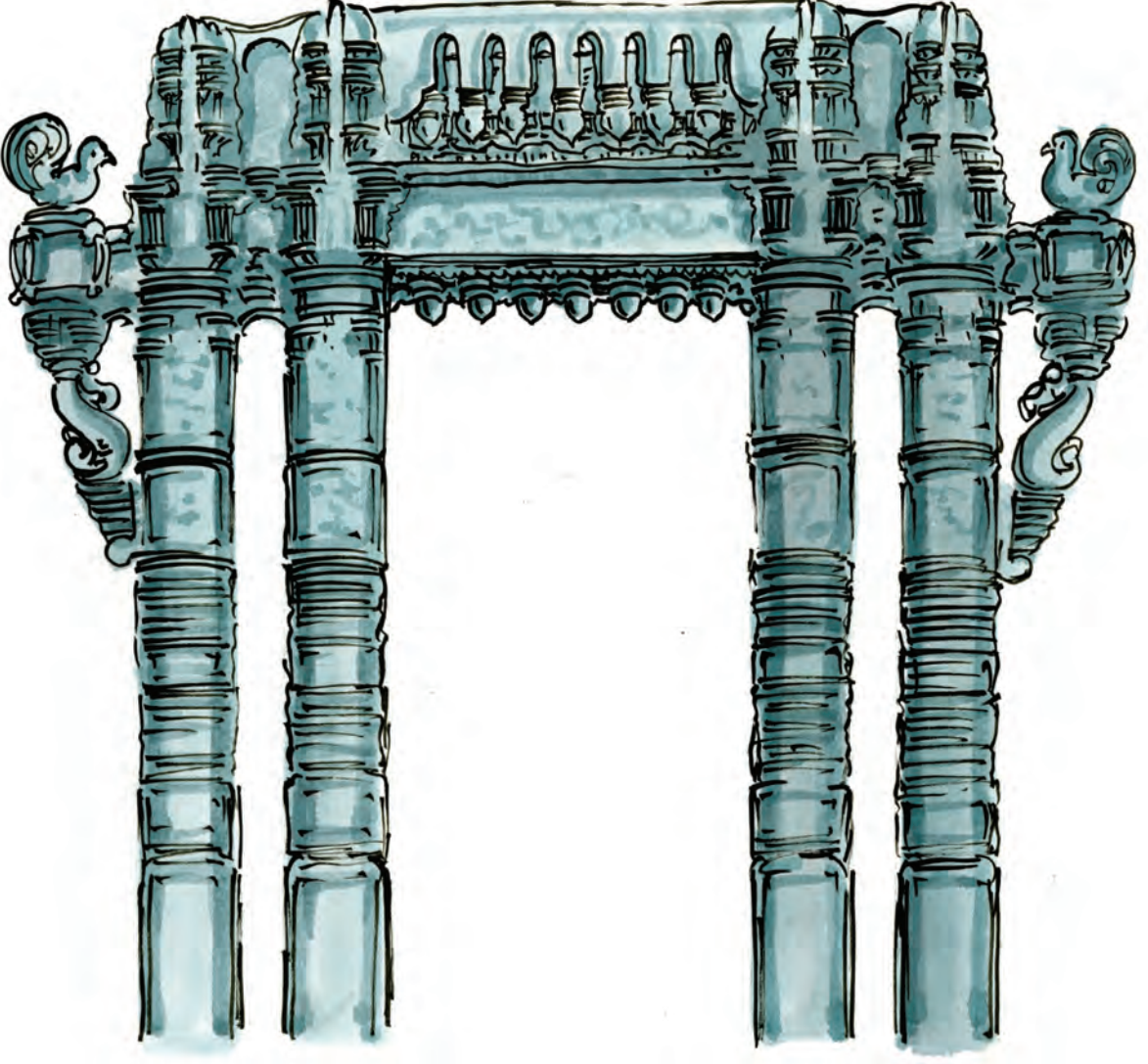
న

కించిత్

సత్యం బ్రూయాత్
ప్రియం బ్రూయాత్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

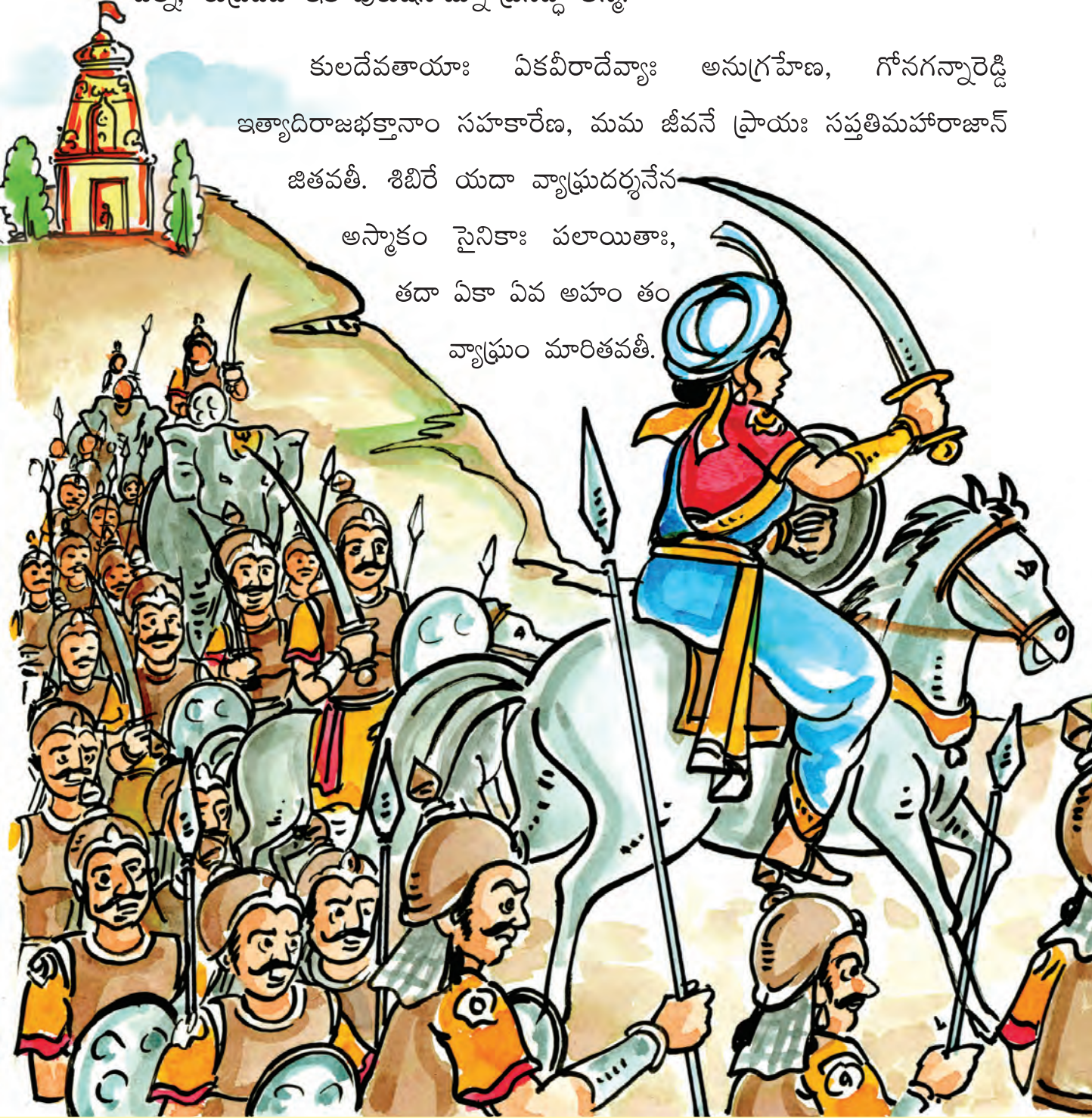

1. ఏతత్ చిత్రం కుత్ర దృష్టవాన్?
2. ఏతత్ తోరణం కిం స్మారయతి?
3. ఏతం ప్రదేశం గతవాన్ వా? కదా గతవాన్?
4. ఏతం ప్రదేశమ్ అధికృత్య భవాన్ కిం జానాతి?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

అకుంతితదైర్యేణ అనేకాన్ విజయాన్ సాధయిత్వా మహిలా అబలా నాస్తి సబలా ఇతి నిరూపితవతీ, అహం రుద్రమదేవీ, కాకతీయస్య గణపతిదేవస్య పుత్రీ, చాళుక్యరాజస్య వీరభద్రస్య పత్నీ, 'రుద్రదేవ' ఇతి పురుషనామ్నా ప్రసిద్ధా అస్మి.

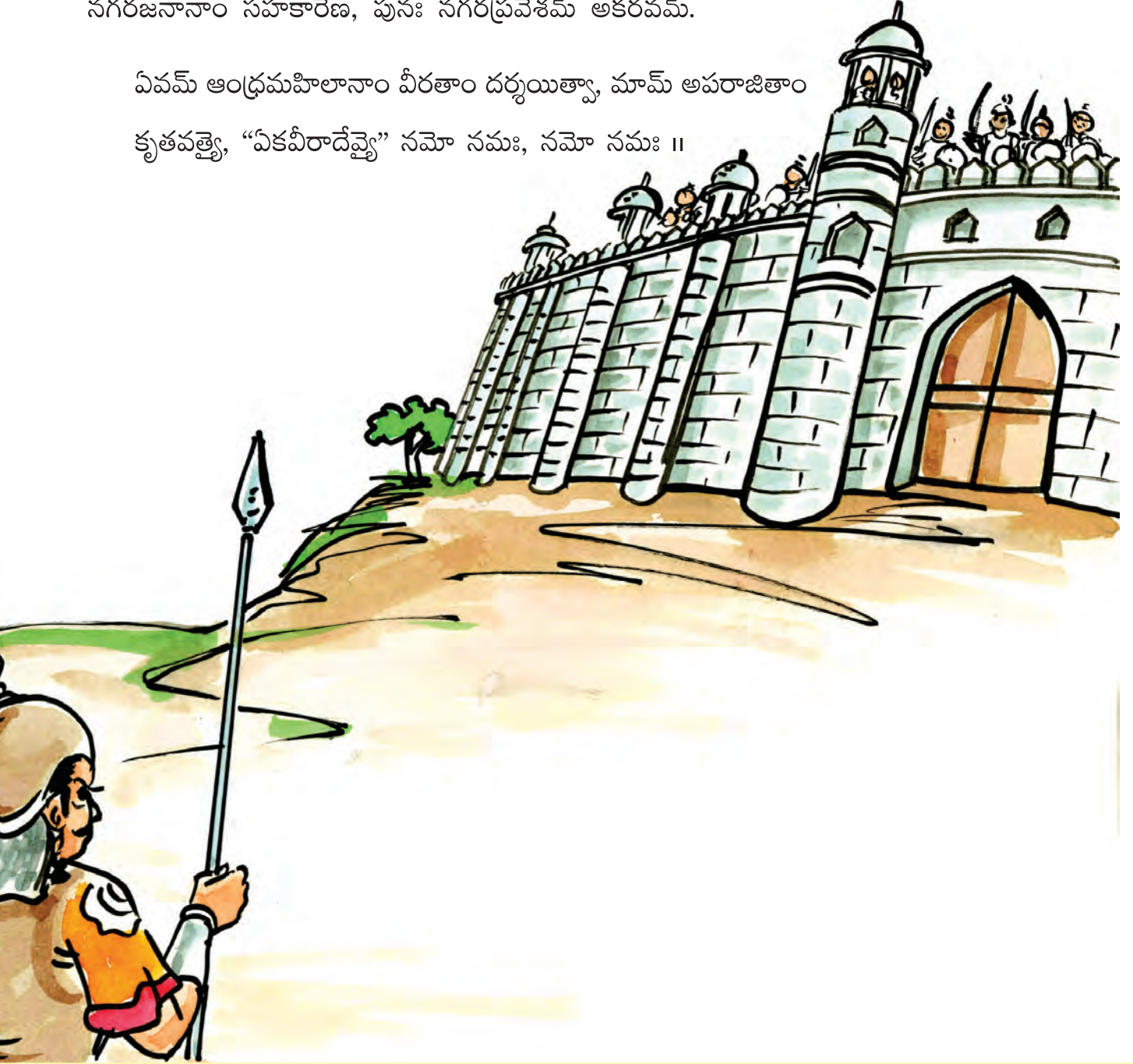
కులదేవతాయాః ఏకవీరాదేవ్యాః అనుగ్రహేణ, గోనగన్నారెడ్డి ఇత్యాదిరాజభక్తానాం సహకారేణ, మమ జీవనే ప్రాయః సప్తతిమహారాజాన్ జితవతీ. శిబిరే యదా వ్యాఘ్రుదర్శనేన అస్మాకం సైనికాః పలాయితాః, తదా ఏకా ఏవ అహం తం వ్యాఘ్రం మారితవతీ.

మమ సోదర్యాః పుత్రం 'ప్రతాపరుద్రం' దత్తపుత్రరూపేణ స్వీకృతవతీ అహమ్. తేన కుపితః మమ పతిః పతివ్రతాం మాం త్యక్త్వా శత్రుభిస్సహ మిలితః. అనంతరం దివంగతః చ.

అహం యదా 'ఏకవీరాదేవ్యాః దర్శనార్థం గతవతీ తదా మే బంధూ హరిహరదేవ - మురారిదేవౌ దుర్గస్య ద్వారాణి బద్ధ్వా ఆక్రమణమ్ అకురుతామ్. తదా అహం నగరజనానాం సహకారేణ, పునః నగరప్రవేశమ్ అకరవమ్.

ఏవమ్ ఆంధ్రమహిళానాం వీరతాం దర్శయిత్వా, మామ్ అపరాజితాం కృతవత్త్యై, "ఏకవీరాదేవ్యై" నమో నమః, నమో నమః ॥

ఏతాని కుర్వంతు

1. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

- అ. ఖడ్గం కే కే ధరంతి?
- ఆ. భవతాం గ్రామే కాని మందిరాణి సంతి?
- ఇ. వీరాణాం హస్తే కాని కాని ఆయుధాని భవంతి?
- ఈ. రుద్రమదేవ్యాః విశేషతా కా?
- ఉ. రుద్రమదేవీసదృశీనాం వీరవనితానాం నామాని వదంతు.

2. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థంచేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

అ. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

ధైర్యేణ అబలా మిలితః జితవతీ దర్శయిత్వా కృతవత్సై
బద్ధ్వా అకుంతిత ఇత్యాదిః పలాయితాః కుపితః త్యక్త్వా

ఆ. ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య వర్తులేన (○) అంకయంతు.

ఇ. అధః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

1. మహిళ బలము లేనిది కాదు, బలము కలది.

.....

2. నా జీవితంలో సుమారు 70 మంది మహారాజులను గెలిచాను.

.....

3. నగరప్రజల సహకారంతో మళ్ళీ నగరప్రవేశం చేశాను.

.....

3. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంతరచన)

అ. పఠంతు, లిఖంతు.

1. రుద్రమదేవ్యాః కులదేవతా కా?
2. యుద్ధశిబిరే కే పలాయితాః? కిమర్థం పలాయితాః?
3. రుద్రమదేవీసోదర్యాః పుత్రః కః?

4. చిత్రాణి దృష్ట్యా పారే స్థితానాం తేషాం నామాని లిఖంతు.

70

.....

అ. చింతయిత్వా లిఖంతు

1. రుద్రమదేవీ “ఏకవీరాదేవ్యై నమో నమః” ఇతి కిమర్థం వదతి?
2. భవతః పరిచితాం వీరనారీమ్ అధిక్యత్య పంచవాక్యాని లిఖంతు?
3. రుద్రమదేవీ కీదృశీ?

4. పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడా:

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు)

అ. అథః దత్తానాం పదానాం సమానార్థకపదాని పారాత్ స్వీకృత్య లిఖంతు.

1. వనితా - 2. తనూజా -
3. క్రుద్ధః - 4. స్వర్గస్థః -

ఆ. ధారణక్రీడా

ఛాత్రాః వర్తులాకారేణ ఉపవిశంతి.

ప్రథమః ఛాత్రః ఏకస్యాః ప్రసిద్ధమహిలాయాః నామ వదతి. ద్వితీయః ఛాత్రః ప్రథమచ్ఛాత్రేణ ఉక్తం నామ ఉక్త్వా స్వయమపి ఏకమ్ అన్యత్ నామ వదతి. ఏవం క్రీడా క్రమశః శృంఖలారూపేణ ప్రచలతి.

యథా

ప్రథమః ఛాత్రః - రుద్రమదేవీ

ద్వితీయః ఛాత్రః - రుద్రమదేవీ, రూస్సీలక్ష్మీ

తృతీయః ఛాత్రః - రుద్రమదేవీ, రూస్సీలక్ష్మీ, సరోజినీనాయుడు... ఇత్యాది.

5. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశములు)

అ. చిత్రాణి పశ్యంతు. రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

విక్రమ! గచ్ఛతు

విక్రమ! ఆగచ్ఛతు

ఆ. పఠంతు - రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

అంబా - పావని! ఆగచ్ఛతు క్షీరం పిబతు.

పావనీ - అంబ! యచ్ఛతు. కించిత్ శర్కరాం యోజయతు.

☞ రేఖాంకితక్రియాపదాని ఆజ్ఞాం, ప్రార్థనాం సూచయంతి. సంస్కృతే ఏతాదృశపదాని “లోట్”రూపాణి ఇతి వదంతి.

ఇ. ఉదాహరణానుసారం వర్తమానకాలికపదమ్ ఆజ్ఞార్థకే పరివర్తయంతు.

ఉదా || ఖాదతి - ఖాదతు

3. తిష్ఠతి -

1. లిఖతి -

4. భవతి -

2. పఠతి -

5. కరోతి -

ఇ. వాక్యాని పఠంతు. రేఖాంకితానాం పదానామ్ ఆధారేణ ప్రశ్ననిర్మాణం కుర్వంతు.

1) శ్రీకృష్ణదేవరాయః మహాన్ వీరః.

ప్రశ్నః - శ్రీకృష్ణదేవరాయః కీదృశః వీరః?

2) రమేశః సుందరః బాలకః.

ప్రశ్నః - రమేశః బాలకః?

3) తాలః ఉన్నతః వృక్షః.

ప్రశ్నః - తాలః వృక్షః?

4) గజః స్థూలః జంతుః.

ప్రశ్నః - గజః జంతుః?

5) ఇయం లతా మనోహరా!

ప్రశ్నః - ఇయం లతా కీదృశీ?

6) భారతమాతా ధన్యా.

ప్రశ్నః - భారతమాతా.....?

7) గంగానదీ పవిత్రా.

ప్రశ్నః - గంగానదీ?

8) తిరుపతి క్షేత్రం పవిత్రం స్థానమ్.

ప్రశ్నః-తిరుపతి క్షేత్రం కీదృశం స్థానమ్?

9) రామాయణం మనోహరమ్.

ప్రశ్నః - రామాయణం?

10) ఇదం వస్త్రం చిత్రవర్ణమ్.

ప్రశ్నః - ఇదం వస్త్రం?

6. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

అ. రుద్రమదేవ్యా: ఏకపాత్రాభినయం కుర్వంతు.

ఆ. పరితం పాఠం కథారూపేణ లిఖంతు.

7. పరియోజనాకార్యమ్

(ప్రాజెక్టుపని)

అ. వీరవనితానాం చిత్రాణి సంపాదయంతు. కక్ష్యాయాం భిత్తిపత్రేషు యోజయంతు.

ఆ. అధ: దత్తాయా: పట్టికాయా: అనుసారం ప్రసిద్ధమహిలా: తాసాం కార్యక్షేత్రం చ ఉద్దిశ్య లిఖంతు.

నామ	కార్యక్షేత్రమ్
రుద్రమదేవీ	రాజ్యపాలనే
సరోజినీనాయుడు	స్వాతంత్రోద్యమే

8. ప్రశంసా

గాయత్రీ - అపర్ణే! “భారతకోకిలా” ఇతి బిరుదం కస్యా: అస్తి?

అపర్ణా - “భారతకోకిలా” ఇతి బిరుదం సరోజినీనాయుడు మహోదయాయా: ఖలు!

గాయత్రీ - ఉత్తమమ్, సమ్యక్ ఉక్తవతి.

(కేషాంచన దేశభక్తానాం బిరుదాని వదంతు.)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న	కించిత్
అ. పాఠం ధారాలయతయా పఠితుం శక్నోమి.			
ఆ. అహం రుద్రమదేవ్యా: కథాం వక్తుం శక్నోమి.			
ఇ. కీర్తశ: - కీర్తశీ - కీర్తశమ్ ఇతి పదప్రయోగం కర్తుం శక్నోమి.			
ఈ. అహం రుద్రమదేవ్యా: ఏకపాత్రాభినయం కర్తుం శక్నోమి.			

ధైర్యే చ సాహసే లక్ష్మీ:

కశ్చన సజ్జనః కదాచిత్ క్షౌరం కారయితుమ్ క్షౌరాపణం గతవాన్. క్షురకః తు సంభాషణశీలః. అతః తయోః సంభాషణం ప్రవృత్తం బహూన్ విషయాన్ అధిక్రమ్య. అంతే చర్చా భగవద్విషయే ఆరభ్యా. క్షురకః అవదత్ “భగవాన్ అస్తి ఇత్యత్ర మమ విశ్వాసః నాస్తి.”

“కిమర్థం తథా వదతి?” ఇతి కుతూహలేన అపృచ్ఛత్ సజ్జనః.

“భగవాన్ కుత్ర అస్తి? కృపయా బహిః గత్వా మార్గే స్థిత్యా సకృత్ సర్వత్ర దృష్టిం ప్రసారయతు. యది భగవాన్ స్యాత్ తర్హి కిం జనాః బుభుక్షుయా పీడితాః స్యుః? కిం వ్యాధిభిః గ్రస్తాః స్యుః? న ఖలు? రోగాః, కష్టాని, సమస్యాః చ మహతా ప్రమాణేన లోకే సంతి ఇత్యతః సిద్ధం యత్ భగవాన్ సర్వథా నాస్తి ఇతి”.

సజ్జనః ప్రత్యుత్తరం కిమపి న అవదత్. యతః సః వాదం అనువర్తయితుం న ఇచ్ఛతి స్మ. క్షౌరకార్యం సమాప్తమ్.

ధనం దత్వా సజ్జనః ఆపణాత్ బహిః ఆగతవాన్. తావతా దీర్ఘమలినకేశః మలినశృంగుకః చ కశ్చన తేన దృష్టః. తస్య దర్శనాత్ సజ్జనస్య మనసి కశ్చన అంశః స్ఫురితః. సః ఝటితి ఆపణం ప్రవిశ్య క్షురకమ్ అవదత్. “ఆర్య! భవతా కిం జ్ఞాయతే క్షురకః లోకే నాస్తి ఏవ!” ఇతి.

“కిమ్ ఏతత్ వచనం భవతః? క్షురకేణ మయా భవతా సహ సంభాషణం కృతం, చర్చా కృతా, భవతః క్షౌరం చ కృతమ్. ఏవం స్థితే అపి క్షురకః నాస్తి ఇతి భవతః వచనం కథం వా యుక్తమ్? - ఇతి సక్రోధమ్ అపృచ్ఛత్ క్షురకః”

“యది క్షురకః స్యాత్ తర్హి లోకే అకర్తితకేశాః, మలిన కేశాః, అకృతక్షౌరాః ఇత్యాదయః కథమ్ స్యుః? తే సర్వే బహుధా దృశ్యన్తే ఇత్యతః సిద్ధం యత్ క్షురకః నాస్తి ఇతి.”

“అసంగతం వచనం భవతః. తే క్షురకస్య సమీపం న గతాః. అతః తే అకృతక్షౌరాః దృశ్యంతే. అత్ర క్షురకస్య కః అపరాధః? ఏతాద్దృశాత్ తర్హి క్షురకః నాస్తీతి వక్తుం న శక్యతే.”

“ఏవం తర్హి అయమేవ న్యాయః భగవతః విషయే అపి యుక్తః. కేచన భగవతః సమీపం న గచ్ఛంతి, తం న పశ్యంతి న స్మరంతి వా. అతః ఏవ తే వ్యాధిదుఃఖాదిభిః పీడితాః భవంతి.” ఇతి అవదత్ సజ్జనః.

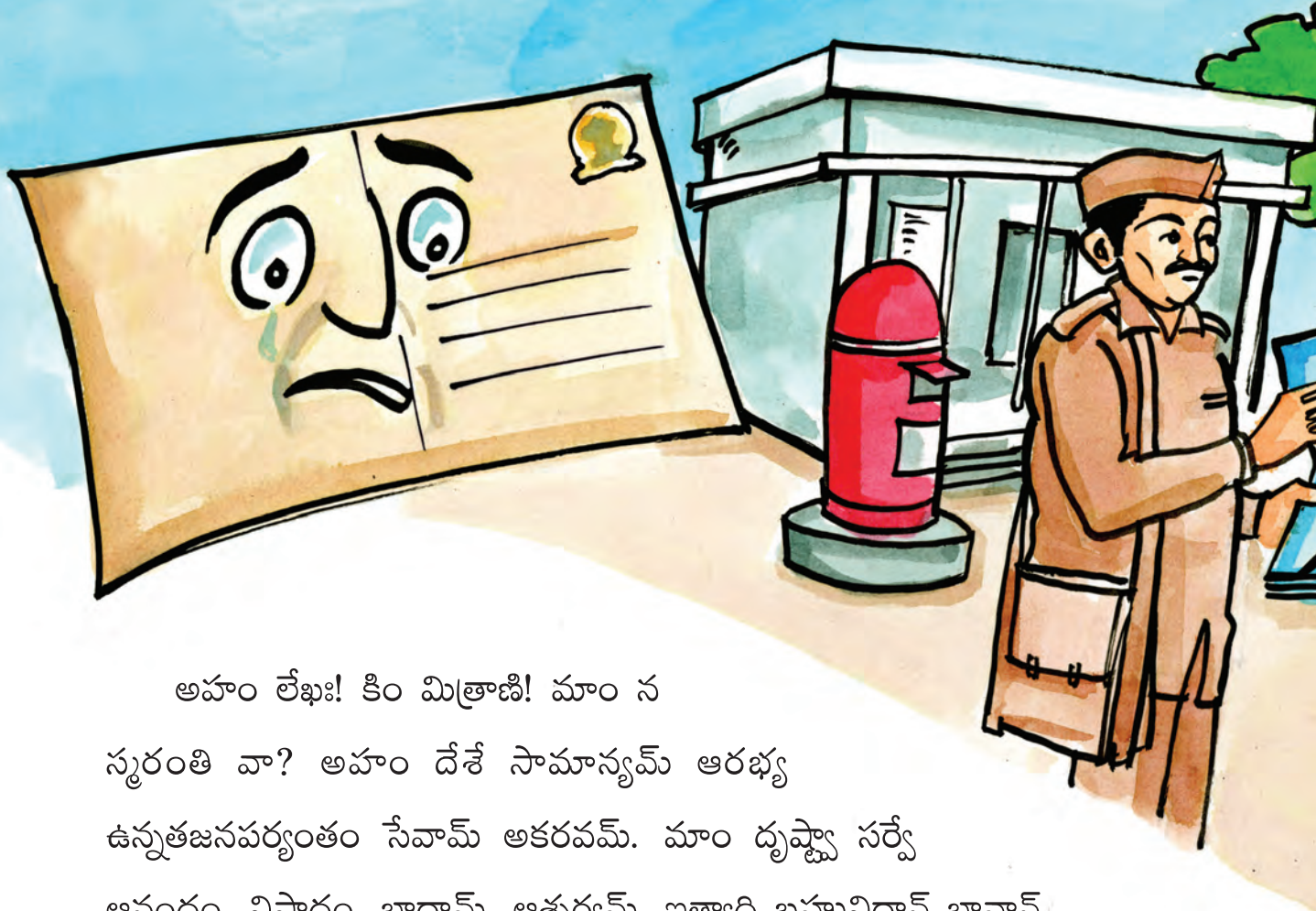
చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

1. చిత్రే కిం కిమ్ అస్తి?
2. ఏతైః వస్తుభిః కిం ప్రయోజనమ్?
3. ఏతాని న భవంతి చేత్ కిం కుర్మః?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

అహం లేఖః! కిం మిత్రాణి! మాం న
స్మరంతి వా? అహం దేశే సామాన్యమ్ ఆరభ్య
ఉన్నతజనపర్యంతం సేవామ్ అకరవమ్. మాం దృష్ట్వా సర్వే
ఆనందం, విషాదం, బాధామ్, ఆశ్చర్యమ్, ఇత్యాది బహువిధాన్ భావాన్
అలభంత.

ఇదానీం లోకే విజ్ఞానశాస్త్రస్య అభివృద్ధిః అభవత్. తేన కారణేన సర్వే దూరవాణీం,
చలవాణీం, సంగణకయంత్రం చ ఉపయుజ్య వార్తాః ప్రేషయంతి, బహువిధం వ్యవహారం
కుర్వంతి చ. అతః మమ ప్రాధాన్యం న్యూనమ్ అభవత్. దూరవాణ్యా, చలవాణ్యా,
సంగణకయంత్రేణ చ క్షణేనైవ విషయః ప్రసారయితుం శక్యతే ఇతి భవంతః ఆనందమ్
అనుభవంతి ఖలు!

కింతు భారతస్య సీమాప్రదేశే దేశరక్షకాణాం సైనికానాం
 నయనేషు ఆనందం పూరితవాన్ అహమ్. కర్షకాణాం సేవాం చ అకరవమ్.
 కృషి-విద్యా-వాణిజ్యాది క్షేత్రాణామ్ అభివృద్ధయే, మానవబాంధవ్యానాం చ రక్షణాయ
 అహర్నిశం సేవాం కృతవంతం మాం స్మరంతి వా?

ఇదానీం మమ స్థితిః దీనా అస్తి. బహవః పత్రలేఖనం త్యక్తవంతః. బహవః మాం న
 జానంతి ఏవ. అల్పమూల్యేన అనల్పసేవాం కృతవంతం మాం సర్వే విస్మరంతి. కాశ్మీరతః
 కన్యాకుమారీపర్వంతం భాషాభేదం వినా సేవాకరణం మమ ధర్మః. మాం కదాపి మా
 విస్మరంతు. పత్రలేఖనం జానంతు. పునః మాం, మానవబాంధవ్యాని చ ఉద్ధరంతు!

ఏతాని కుర్వంతు

1. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

- అ. పత్రాలయం భవాన్ కదాపి గతవాన్ వా? కిమర్థమ్?
- ఆ. లేఖః కిమర్థం దీనః అస్తి?
- ఇ. లేఖః కస్య కస్య సమీపం గచ్ఛతి?
- ఈ. వార్తాప్రేషణాయ భవాన్ కస్య సాధనస్య ఉపయోగం కరోతి?

2. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థంచేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

అ. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

దృష్ట్వా	ఉద్ధరంతు	స్మరంతి	త్యక్తవంతః	మూల్యేన
పర్యంతం	న్యూనం	అలభంత	సీమాప్రదేశే	అహర్నిశం
పత్రలేఖనం	అల్పమూల్యేన	ఉపయుజ్య	అనల్పసేవా	ఆరభ్య

ఆ. ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య వర్తులేన (○) అంకయంతు.

ఇ. అధః కానిచన ప్రసారసాధనాని దత్తాని. తేషాం నామాని పాఠాత్ చిత్వా లిఖంతు.

3. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంతరచన)

అ. పఠంతు, లిఖంతు.

1. విజ్ఞానస్య అభివృద్ధేః ఉదాహరణాని లిఖంతు.
2. లేఖః అహర్నిశం కిం కరోతి?
3. లేఖః కేషాం నయనేషు ఆనందం పూరితవాన్?
4. లేఖం దృష్ట్వా భవతాం మనసి కే కే భావాః భవంతి?

ఆ. చింతయిత్వా లిఖంతు.

1. లేఖస్య దుఃఖకారణం కిమ్?
2. లేఖస్య ప్రయోజనాని లిఖంతు.

4. పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడా:

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు)

అ) అధః ప్రదత్తం సంభాషణం పఠంతు. రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు.

- లతా - భోః సుందర! కుశలీ వా?
- సుందరః - లతే! కుశలీ అస్మి. దయాకరః కుత్ర అస్తి?
- లతా - సః అపి ఆగతవాన్. (దయాకరః ఆగచ్ఛతి.)
- సుందరః - దయాకర! భవాన్ కథమ్ అస్తి?
- దయాకరః - మిత్ర! కుశలీ అస్మి.

☞ రేఖాంకితపదాని సంబోధనం సూచయంతి.

ఆ) అధః దత్తాని పదాని ఉదాహరణానుసారం పరివర్తయంతు.

మోహనః - మోహన!	గీతా - గీతే!
సురేశః -	రమా -
రవీంద్రః -	సుశీలా -
ప్రభాకరః -	మంజులా -

ఇ) అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు, రేఖాంకితపదమ్ అవగచ్ఛంతు.

1. ఇదానీం వయం సప్తమకక్ష్యాయాం పఠామః.
2. ఇదానీం విదేశీయాః అపి ఇచ్ఛయా సంస్కృతం పఠంతి.

☞ “ఇదానీమ్” ఇతి అవ్యయం వర్తమానసమయం సూచయతి.

ఈ. “ఇదానీమ్” ఇతి అవ్యయమ్ ఉపయుజ్య వాక్యాని లిఖంతు.

1.
2.
3.

ఉ. అధః దత్తాని వాక్యాని పఠంతు. రేఖాంకితస్య పదస్య అర్థమ్ అవగచ్ఛంతు.

1. అహం పాఠమ్ అపఠమ్. పరీక్షార్థం పునః పఠామి.
2. సః అక్షరాణి అలిఖత్. స్పష్టతార్థం పునః లిఖతి.
3. జనకః హ్యః విత్తకోశమ్ అగచ్ఛత్. అద్య ధనార్థం పునః గచ్ఛతి.
4. రోహిణీ హ్యః గ్రామమ్ అగచ్ఛత్. అద్య పునః గ్రామం గచ్ఛతి.

☞ “పునః” ఇతి అవ్యయమ్ అనేకపర్యాయార్థకమ్.

ఊ. ‘పునః’ ఇతి అవ్యయమ్ ఉపయుజ్య వాక్యాని లిఖంతు.

1.
2.
3.

5. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశములు)

అ. చిత్రం దృష్ట్వా వాక్యాని పఠంతు. అధః రేఖాంకితానాం పదానామ్ అర్థం జానంతు.

1. ఏతత్ సముద్రతటస్య చిత్రమ్ అస్తి.
2. అస్మిన్ చిత్రే బాలాః కందుకేన క్రీడంతి.
3. బాలకః తరంగైః క్రీడతి.
4. బాలికా సికతయా గృహాణి రచయతి.
5. జనాః నౌకాభిః వస్తూని నయంతి.

☞ ఉపరితనవాక్యేషు రేఖాంకితాని పదాని తృతీయావిభక్తేః రూపాణి.

ఉ. ఉదాహరణనుసారం వచనాంతరాణి లిఖింతు. ఏతాని తృతీయావిభక్తేః రూపాణి.

			ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ఉదా॥	కందుకం		కందుకేన	కందుకాభ్యామ్	కందుకైః
	విమానమ్		విమానాభ్యామ్
	జలమ్		జలాభ్యామ్
	మాపికా		మాపికయా	మాపికాభ్యామ్	మాపికాభిః
	కుంచికా		కుంచికాభ్యామ్
	ద్విచక్రికా		ద్విచక్రికాభ్యామ్
	హస్తః		హస్తేన	హస్తాభ్యామ్	హస్తైః
	స్యూతః		స్యూతాభ్యామ్
	దండః		దండాభ్యామ్

ఉః) ఉపరిదత్తాని పదాని ఉపయుజ్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

1. అహం క్రీడామి (కందుకం)
2. లతా.....దేహలీం గచ్ఛతి (విమానం)
3. మోహనః.....స్నానం కరోతి. (జలం)
4. అరుణః..... లిఖతి. (హస్తః)
5.

6. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

- అ. లేఖస్య నివేదనం స్వవాక్యైః వదంతు.
- ఆ. వార్తాప్రసారణవిషయే చలద్వాణీలేఖయోః పరస్పర సంభాషణం లిఖంతు.

7. పరియోజనాకార్యమ్

(ప్రాజెక్టుపని)

- అ. పత్రాలయే లభ్యమానాని వివిధపత్రాణి సంగృహ్య కక్ష్యాయాం ప్రదర్శయంతు.

8. ప్రశంసా

- ఉమా - సఖి! కిం లిఖతి?
- ప్రియా - మమ సోదరస్య కృతే ప్రేషయితుం సమపత్రే దీపావల్యాః శుభాశయాన్ లిఖామి.
- ఉమా - పత్రే కే కే అంశాః లేఖనీయాః?
- ప్రియా - పత్రే దినాంకః, నివాసస్థానం, సంబోధనం, బంధువాచకమ్ ఇత్యాదీని లేఖనీయాని.
- ఉమా - ఉత్తమమ్, అహమపి సమపత్రం లిఖామి.
- (కక్ష్యాయాం ప్రథమస్థానం ప్రాప్తవంతం భవతః మిత్రం ప్రశంసన్ పత్రమేకం లిఖతు.)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	ఆమ్	న	కించిత్
అ. అహం పాఠం స్వయం పఠితుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఆ. లేఖస్య ప్రయోజనాని వక్తుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఇ. విజ్ఞానశాస్త్రస్య అభివృద్ధిం ఉద్దిశ్య వక్తుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఈ. అహం లేఖం లేఖితుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ఫలం పరిశ్రమానుసారి

షష్ఠపాఠః
6. లోకాత్ శ్రేష్ఠతరాః

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

1. చిత్రే కే కే సంతి?
2. యువకః కిం కరోతి?
3. సః కిం సాధితవాన్?
4. భవతా కిం కిం కార్యం కృతమ్?

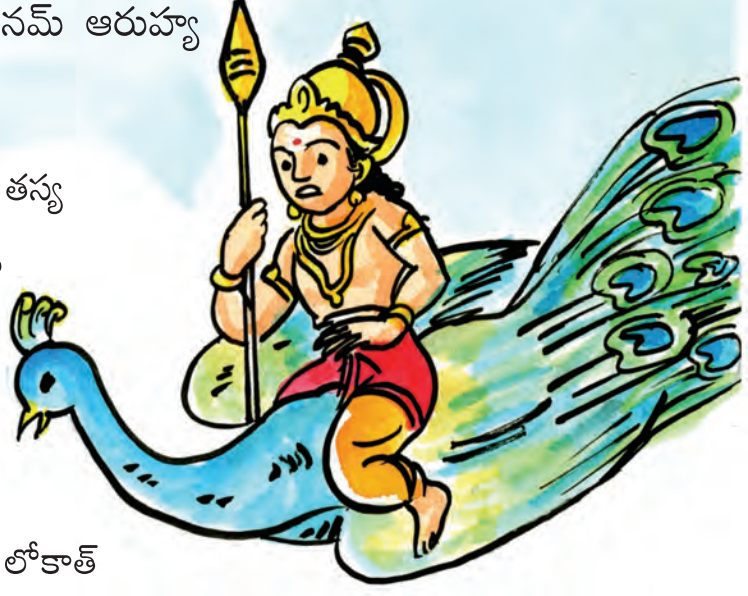
పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

వినాయకః, షణ్ముఖః చ పార్వతీపరమశివయోః పుత్రౌ. ఏకదా నారదః కైలాసమ్ ఆగతవాన్. సః ఏకం దివ్యం ఫలం పరమశివస్య హస్తే దత్తవాన్. “ఫలమ్ ఏకమ్ ఏవ. మమ తు పుత్రద్వయమ్. కస్మై దదామి?” ఇతి పరమశివః చింతితవాన్. సః “ఏకాం పరీక్షాం కరోమి.” ఇతి నిశ్చితవాన్. పుత్రద్వయమ్ ఆహూయ “యః ఏతస్య లోకస్య ప్రదక్షిణం కృత్వా ప్రథమమ్ అత్ర ఆగచ్ఛతి, తస్మై ఏవ ఏతత్ ఫలం దదామి.” ఇతి ఉక్తవాన్.

తత్క్షణం కుమారః స్వమయూరవాహనమ్ ఆరుహ్య
లోకస్య ప్రదక్షిణార్థం గతవాన్.

వినాయకః తథా కర్తుం న శక్తః, యతః తస్య
శరీరం స్థూలం, తస్య వాహనం మూషకః మందం
గచ్ఛతి చ. క్షణం చింతయిత్వా సః జనకం
పృష్టవాన్ - “హే జనక! లోకాత్ శ్రేష్ఠతరః
కః?” ఇతి. పరమశివః ఉక్తవాన్ - “వత్స!
మాతా, పితా, గురుః, దేవః, ఇతి చత్వారః లోకాత్
శ్రేష్ఠతరాః” ఇతి.

తదా వినాయకః విచింత్య స్వకర్తవ్యం జ్ఞాతవాన్. సః స్వమాతాపిత్రోః పార్వతీపరమశివయోః
ఏవ ప్రదక్షిణం కృతవాన్. సంతుష్టః శివః వినాయకాయ ఫలం దత్తవాన్.

అత్రాంతరే లోకస్య ప్రదక్షిణం కృత్వా తత్రాగతః కుమారః ప్రచలితం సర్పం జ్ఞాత్వా
వినాయకస్య విజయమ్ అంగీకృతవాన్.

శ్లో ॥ భూప్రదక్షిణషట్కేన సోమయాగశతేన చ ।

యత్ ఫలం జాయతే తచ్చ మాతాపిత్రోశ్చ సేవయా ॥

ఏతాని కుర్వంతు

1. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

- అ. పాఠ్యాంశచిత్రే కే కే సంతి?
- ఆ. పరమశివః స్వపుత్రయోః కాం పరీక్షాం కృతవాన్?
- ఇ. కః మాతాపితరౌ నమస్కరోతి?
- ఈ. భవాన్ జననీం జనకం చ కదా నమతి?

2. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థంచేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

- అ. అథః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

అరుహ్య మందం విచింత్య ప్రచలితమ్ జ్ఞాత్వా స్వకర్తవ్యమ్
అహాయ స్థూలం శ్రేష్ఠతరః అత్రాంతరే కర్తుం అంగీకృతవాన్

- ఆ. ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య వర్తలేన () అంకయంతు.

- ఇ. పాఠం పఠిత్వా రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

1. ఏకదా నారదః..... అగతవాన్.
2. నారదః దివ్యం ఫలం..... హస్తే దత్తవాన్.
3. వినాయకః..... ప్రదక్షిణం కృతవాన్.
4. సంతుష్టః పరమశివః..... ఫలం దత్తవాన్.
5. కుమారః..... విజయమ్ అంగీకృతవాన్.

ఈ. అధః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పారే అన్విష్య లిఖంతు.

1. ఒక పరీక్ష పెడతాను.

.....

2. వినాయకుడు అలా చేయలేకపోయాడు.

.....

3. తండ్రీ! ఈ లోకం కంటే ఎవరు గొప్పవారు?

.....

4. అప్పుడు వినాయకుడు ఆలోచించి తన కర్తవ్యాన్ని తెలుసుకొన్నాడు.

.....

5. సంతోషించిన పరమశివుడు వినాయకునికి పండు ఇచ్చాడు.

.....

3. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంతరచన)

అ. పఠంతు, లిఖంతు.

1. కుమారస్య వాహనం కిమ్?

2. మూషకః కస్య వాహనమ్?

3. నారదః కస్య హస్తే ఫలం దత్తవాన్?

4. పరమశివస్య వచనం శ్రుత్వా వినాయకః కిం కృతవాన్?

ఆ. చింతయిత్వా లిఖంతు

1. వినాయకః కస్మాత్ కారణాత్ విజేతా అభవత్?

2. కుమారః వినాయకస్య విజయం కిమర్థమ్ అంగీకృతవాన్?

3. మాతా, పితా, గురుః, దేవః, ఏతేషాం సేవా ఇత్యుక్తే కిం కిం కర్తుం శక్నుమః?

4. పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడా:

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు)

- అ. ఉదాహరణనుసారం తం తం దేవం తస్య తస్య వాహనమ్ అధిరోహయంతు.
తేషామ్ ఆధారేణ వాక్యాని రచయంతు.

ఉదా || విష్ణుదేవస్య వాహనం గరుడః.

దేవా:

వాహనాని

1. విష్ణుదేవః

మూషకః

2. పరమశివః

మహిషః

3. పార్వతీ

హంసః

4. యమః

గరుడః

5. వినాయకః

వ్యాఘ్రః

6. కుమారస్వామీ

నందీ

7. సరస్వతీ

సింహః

8. మణికంఠః

మయూరః

5. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశములు)

అ. చిత్రాణి పశ్యంతు. వాక్యేషు రేఖాంకితపదాని అవగచ్ఛంతు. ఏతాని పంచమీవిభక్తేః రూపాణి.

ఉదా || వృక్షాత్ ఫలం పతతి.

బాలికా పాఠశాలాయాః ఆగచ్ఛతి.

ఆ. ఉదాహరణానుసారం రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

ఉదా || భటః అశ్వాత్ పతతి. (అశ్వః)

1. వృష్టిః భవతి. (మేఘః)
2. మిత్రం..... ఆగచ్ఛతి. (గ్రామః)
3. బాలికా..... ప్రసాదమ్ ఆనయతి. (విజయవాటికా)
4. పుత్రః..... ధనం స్వీకరోతి. (అంబా)

5. దూరం గచ్ఛతు. (యానం)

6. అర్చకః గృహం గచ్ఛతి. (మందిరం)

ఇ. ఉదాహరణానుసారం వచనాంతరాణి లిఖంతు. ఏతాని పంచమీవిభక్తేః రూపాణి.

ఉదా: (పుం) వృక్షః	-	వృక్షాత్	వృక్షాభ్యామ్	వృక్షేభ్యః
గ్రామః	-
పాఠః	-
ఉదా : (స్త్రీ) రమా	-	రమాయాః	రమాభ్యామ్	రమాభ్యః
లతా	-
వాటికా	-
ఉదా: (నపుం) వనమ్	-	వనాత్	వనాభ్యామ్	వనేభ్యః
ధనమ్	-
ఫలమ్	-

6. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

అ. మిత్రై: మిలిత్యా కథాయా: అభినయం కుర్వంతు.

ఆ. పాఠస్య ఆధారేణ జననీజనకయో: మహత్త్వం వర్ణయన్ మిత్రాయ పత్రం లిఖంతు.

7. పరియోజనాకార్యమ్

(ప్రాజెక్టుపని)

అ. ప్రసిద్ధానాం పుత్రాణాం, గురుశిష్యాణాం, దేవభక్తానాం చ కథా: సంగృహ్య కక్ష్యాయాం శ్రావయంతు.

8. ప్రశంసా

కార్తికేయ: - మిత్రాణి! అద్య మమ జన్మదినమ్. మధురం (మిఠాయి) స్వీకుర్వంతు.

మిత్రాణి - “జన్మదినశుభాశయా:”

శ్లో || 1. శుభే జన్మదినే తేఽస్మిన్ మాతాపిత్రో: సతాం నృణామ్ |

ఆశీర్భి: గురుదేవానాం వర్ధస్వ త్వం నిరంతరమ్ ||

2. ఆయురారోగ్యవైశ్వర్యం విద్యాం బుద్ధిం యశోబలమ్ |

వినయం విజయం లబ్ధ్వా సుఖం జీవ శరచ్చతమ్ ||

నవీన: - మిత్ర! మాతాపిత్రో:, ఆశీర్వాదాన్ స్వీకృతవాన్ వా?

కార్తికేయ: - ఆమ్, గృహే జ్యేష్ఠానాం, దేవాలయం గత్వా దేవస్య చ ఆశీర్వాదాన్ స్వీకృతవాన్.

బృందావనీ - ఉత్తమమ్. విద్యాలయే గురుదేవానామ్ అపి ఆశీర్వాదాన్ స్వీకరోతు.
(జన్మదినసందర్భే నిర్ధనేభ్య: అన్నదానం కృతవంతం మిత్రం భవాన్ కథం అభినందతి.)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	ఆమ్	న	కించిత్
1. పాఠం పఠితుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2. ఏతాం కథాం మాతృభాషయా వక్తుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3. మాతా, పితా, గురు:, దేవ: ఇతి ఏతేషాం విశిష్టతాం జ్ఞాతవాన్.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ

కాశీక్షేత్రే కశ్చన మహారాజః ఆసీత్. సః దయాలుః ప్రజావత్సలః చ. ఏకస్మిన్ దినే కశ్చన తరుణః మహారాజస్య సమీపమ్ ఆగత్య ఉద్యోగం ప్రార్థితవాన్. మహారాజః తస్య ముఖం దృష్టవాన్. దారిద్ర్యేణ పీడితః ఏషః నిష్కపటః ఇతి సః అవిలంబేన ఏవ జ్ఞాతవాన్. అతః సః రాత్రౌ స్వస్య శయ్యాగృహస్య రక్షణకార్యే తం నియుక్తవాన్.

బహూని దినాని గతాని. ఏకదా రాత్రౌ మహారాజః నిద్రాం న ప్రాప్తవాన్, అతః సః కిమపి కార్యం వక్తుం తం తరుణమ్ ఆహూతవాన్. పరంతు సః తరుణః న ఆగతః ఏవ, మహారాజః పునరపి తమ్ ఆహూతవాన్. పరంతు ప్రతిస్పందః కోఽపి న దృష్టః. అతః మహారాజః స్వయమ్ ఏవ బహిః ఆగత్య అపశ్యత్, తత్ర తరుణః భిత్తిమ్ అవలంబ్య నిద్రాం కుర్వన్ ఆసీత్. పార్శ్వే దీపః జ్వలన్ ఆసీత్. తరుణస్య పార్శ్వే ఏకం పత్రం దృష్టవాన్ మహారాజః. సః కుతూహలేన తత్ పత్రమ్ ఉన్నీయ అపఠత్.

తత్ర లిఖితమ్ ఆసీత్ - “అంబ! అహం రాత్రౌ మహారాజస్య ప్రాసాదే రక్షణకార్యం కుర్వన్ అస్మి. సః నితరాం దయాలుః. సః అస్మాన్ ప్రేమ్ణా పశ్యతి. మమ కార్యం తస్య సంతోషాయ యది భవేత్ తర్హి మయా అత్ర ఏవ అధికవేతనయుక్తః ఉద్యోగః లభ్యేత. కింతు తత్ కదా భవేత్ ఇతి అహం న జానామి. తావత్ మయా దినే అపి అన్యత్ర కార్యం కరణీయం భవేత్. ఇదానీం మమ సమీపే యావత్ ధనం స్యాత్ తావత్ అహం భవత్యై ప్రేషయన్ అస్మి. భవతీ స్వస్య ఆరోగ్యస్య విషయే విశేషావధానవతీ భవతు. ధనక్లేశస్య కారణతః చికిత్సావిషయే ఉపేక్షా న కరణీయా. అహం ఇతోఽపి పరిశ్రమం కృత్వా అధికం ధనం ప్రేషయితుం ప్రయాసం కరిష్యామి” ఇతి.

తత్ పత్రం పఠిత్వా మహారాజః శతం సువర్ణనాణకాని తత్ర స్థాపయిత్వా పునః నిద్రాం కర్తుం గతవాన్. కించిదనంతరం జాగరితః సః తరుణః స్వస్య పార్శ్వే సువర్ణనాణకాని దృష్టవాన్. తస్మాత్ క్షణాభ్యంతరే ఏవ సః జ్ఞాతవాన్ యత్ కిం ప్రవృత్తం స్యాత్ ఇతి.

అతః సః మహారాజస్య జాగరణస్య అనంతరం తత్సమీపం గత్వా - “ప్రభో, మయా దోషః ఆచరితః. అహం రాత్రౌ నిద్రాం కృతవాన్. ఏతత్ ధనం స్వీకర్తుమ్ అహమ్ అనర్హః. భవాన్ మయి యం విశ్వాసం స్థాపితవాన్ తస్య భంగం కృతవాన్ అస్మి అహం, క్షంతవ్యః అహమ్” ఇతి వదన్ రుదితవాన్.

తదా మహారాజః తం సాంత్యయిత్వా ధనం పునః దత్త్వా - “ఏతత్ భవతః నిష్కపటతాయై మయా దత్తమ్ ఉపాయనమ్. మాతుః చికిత్సార్థమ్ ఏతత్ ఉపయుజ్యతామ్. అద్య ఏవ భవంతం ఉత్తమవేతనయుక్తే ఉద్యోగే నియోజయితుం ఆజ్ఞాం కరిష్యామి. భవాదృశేన దినే, రాత్రౌ చ కార్యం కరణీయం న భవేత్. ఇతి.

ఏతస్య శ్రవణాత్ తస్య తరుణస్య నేత్రాభ్యాం ఆనందాశ్రుణి నిర్గతాని.

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

1. చిత్రం కం సూచయతి?
2. చిత్రే కా పచనం కరోతి? కా సాహాయ్యం కరోతి?
4. చిత్రే కః పఠతి? తస్మై బాలకః కిమ్ ఆనయతి?
5. భవంతః గృహే కీదృశం సాహాయ్యం కుర్వంతి?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

(సుందరః ఛాత్రావాసే స్థిత్యా అధ్యయనం కుర్వన్ విరామకాలే స్వగ్రామమ్ ఆగచ్ఛతి. తదా లతా, దయాకరశ్చ మిలితవంతౌ.)

దయాకరః - హరిః ఓమ్. సుందర! భవాన్ కదా ఆగతవాన్?

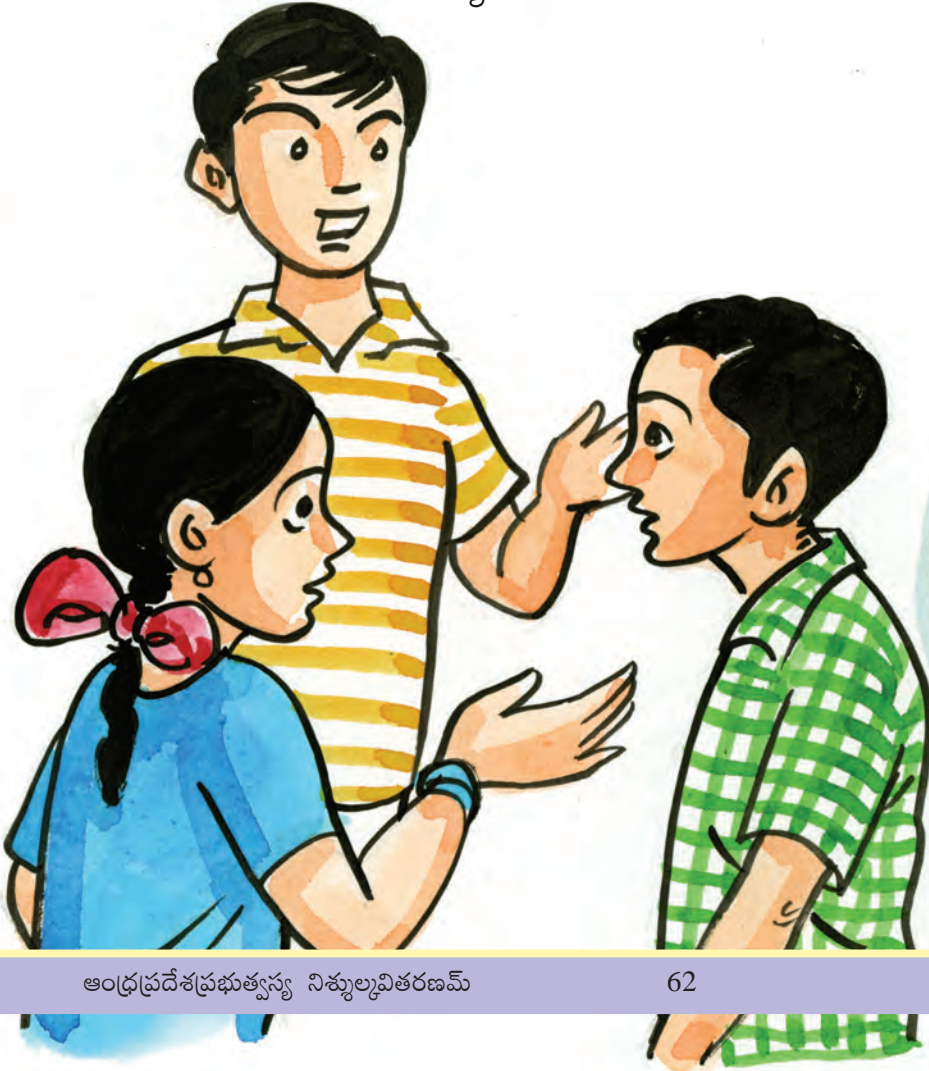
సుందరః - అహమ్ అద్య ప్రాతః ఏవ ఆగతవాన్.

దయాకరః - తథా వా! భవాన్ నగరే కుత్ర ఉపిత్వా పఠతి?

సుందరః - మమ విద్యాలయస్య పరిసరే ఏవ ఛాత్రావాసః అస్తి. తత్ర వసన్ విద్యాభ్యాసం కరోమి.

దయాకరః - మిత్ర! ఛాత్రావాసే బహునియమాః భవంతి ఖలు!

సుందరః - అవశ్యం భవంతి ఏవ! తేషామ్ అనుసరణేన అస్మాకం శ్రేయః భవతి. ప్రాతః పంచవాదనసమయే ఉత్థాతవ్యమ్. కాలకృత్యానామ్ అనంతరం శారీరకవ్యాయామః కరణీయః భవతి.

దయాకర: - ఏతం నియమమ్ అహమపి గృహే అనుసరామి.

లతా - ప్రకోష్ఠస్య స్వచ్ఛతాం కః కరోతి?

సుందర: - వయమేవ కుర్మః, తావదేవ న, వస్త్రాణాం క్షాలనం, పర్యావరణస్య సంరక్షణమపి వయమ్ ఏవ కుర్మః.

లతా - భవతాం కష్టం సుఖం చ అధ్యాపకాః పశ్యంతి వా?

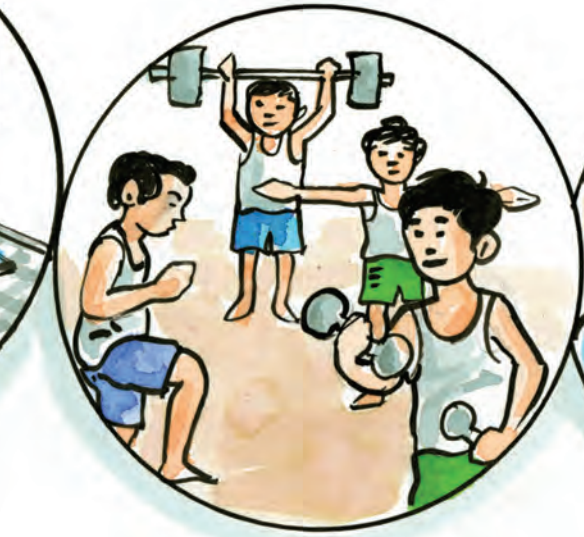
సుందర: - ఆమ్. అవశ్యం పశ్యంతి. అతః ఏవ తాన్ వయం జననీజనకౌ ఇవ సాదరం పశ్యామః.

దయాకర: - తథా వా! అధ్యాపకాః కథం కార్యే నియోజయంతి.

సుందర: - తే అస్మాన్ ఛాత్రావాసనియమాన్ సూచయంతి.

లతా - ఇతోఽపి కిం కిం సూచయంతి?

సుందర: - “ఛాత్రాః ఐకమత్యేన జీవంతు” ఇతి సూచయంతి. కక్ష్యాయాః సజ్జతామ్, ఆరోగ్యసూత్రాణి చ బోధయంతి.

దయాకర: - అస్మాకం సంస్కృతాధ్యాపకః అపి
ఏతాదృశవిషయాన్ బోధితవాన్.

సుందర: - సః కిం కిం బోధితవాన్?

దయాకర: - 1. అద్యతనం కార్యమ్ అద్య ఏవ
కరణీయమ్.

2. జ్యేష్ఠేషు గౌరవం దర్శనీయమ్.

3. ఉత్తమభాషణేన సర్వైః సహ
వ్యవహర్తవ్యమ్.

4. అనురాగః, సేవా, త్యాగః, దయా, క్షమా
ఇత్యాది సుగుణాః సర్వేషు భవంతు.

5. దేశభక్త్యా, దైవభక్త్యా చ యుక్తాః
సమాజసేవాం కుర్యుః - ఇత్యాది
విషయాన్ బోధితవాన్.

లతా - ఏతాదృశనియమాన్ అస్మాకమ్ అధ్యాపకాః
అపి వదంతి. వయమపి ఏతాన్ నియమాన్
పాలయామః ఆదర్శపౌరాః భవామః చ.

ఏతాని కుర్వంతు

1. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

- అ. ఛాత్రాణాం సంవాదం స్వవాక్యైః వదంతు.
- ఆ. భవాన్ కాని కార్యాణి కరోతి?
- ఇ. ఉత్తమాభ్యాసవిషయే భవాన్ కిం జానాతి?
- ఈ. భవతః గృహే కిం కార్యం కః కరోతి?

2. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థంచేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

- అ. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

ఛాత్రావాసే	కార్యే	విరామకాలే	కక్ష్యాయాః
తథా వా	అద్యతనకార్యమ్	ఉషిత్వా	వ్యవహర్తవ్యం
క్షాలనం	జ్యేష్ఠేషు	సాదరం	

- ఆ. ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య వర్తులేన (○) అంకయంతు.
- ఇ. “భవాన్ కదా ఆగతవాన్?” ఏషః ఏకః ప్రశ్నః. ఏతాదృశాన్ ప్రశ్నాన్ పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- ఈ. వాక్యాని చిత్రైః సహ మేలయంతు.

పంచవాదనే ఉత్థానమ్

పర్యావరణసంరక్షణమ్

శారీరికవ్యాయామః

సమాజసేవా

జ్యేష్ఠేషు గౌరవమ్

3. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంతరచన)

అ. పఠంతు, లిఖంతు.

1. పంచ ఉత్తమాభ్యాసాన్ లిఖంతు?
2. ఉత్తమచ్చాత్రస్య లక్షణాని లిఖంతు?
3. ఛాత్రావాసవిషయే పంచవాక్యాని లిఖంతు?
4. సంస్కృతాధ్యాపకః కిం కిం బోధితవాన్?

ఆ. చింతయిత్వా లిఖంతు.

1. ఛాత్రావాసే నియమాః భవంతి. నియమాః అన్యత్ర కుత్ర భవంతి?
2. జననీజనకాదయః కాన్ నియమాన్ వదంతి?
3. ఉత్తమాభ్యాసాః నామ కే? తే కిమర్థమ్ ఆచరణీయాః?

4. పదజాలాభివృద్ధిః, భాషాక్రీడాః

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు)

అ. అథః దత్తానాం పదానాం సమానార్థకపదాని పారాత్ చిత్వా లిఖంతు.

1. ఆచార్యాః =	3. విద్యార్థినః =
2. మాతాపితరౌ =	4. కరుణా =

ఆ. అథః దత్తానాం పదానాం వ్యతిరేకార్థకపదాని పారాత్ చిత్వా లిఖంతు.

1. సాయం ×	4. అనంతరం ×
2. భవతాం ×	5. సుఖం ×
3. అనాదరం ×	

5. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశములు)

అ. అథః లిఖితాని వాక్యాని పఠంతు.

1. బాలకః ప్రాతః స్నానం కరోతి.	ప్రశ్నః - బాలకః కదా స్నానం కరోతి?
2. బాలికా సాయంకాలే క్రీడతి.	ప్రశ్నః - బాలికా కదా క్రీడతి?

☞ కాలవిషయే ప్రశ్నకరణసమయే 'కదా' ఇతి ప్రశ్నవాచకస్య ప్రయోగం కుర్మః.

ఆ. అధః కానిచన వాక్యాని సంతి. తాని పఠిత్వా కాలవిషయకప్రశ్నానాం నిర్మాణం కుర్వంతు.

1. సుందరః ప్రాతః ఆగతవాన్ ప్రశ్నః - సుందరః ఆగతవాన్?
2. రమా మధ్యాహ్నే భోజనం కరోతి. ప్రశ్నః - రమా భోజనం కరోతి?
3. కుమారః సాయం క్రీడతి. ప్రశ్నః - కుమారః క్రీడతి?

ఇ. 'భవాన్' ఇతి స్థానే 'త్వమ్' ఇతి ప్రయోగం కర్తుం శక్నుమః.

'త్వమ్' ఇతి ప్రయోగే త్వం పఠసి, త్వం లిఖసి, త్వం ఖాదసి
ఇత్యాది ప్రయోగాః భవంతి.

'భవాన్' ఇతి ప్రయోగే భవాన్ పఠతి, భవాన్ లిఖతి, భవాన్ ఖాదతి
ఇత్యాది ప్రయోగాః భవంతి.

ద్వయోః ప్రయోగే భేదం జానంతు. రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

భవాన్ - వదతి గచ్ఛతి పిబతి హసతి క్రీడతి
త్వం - వదసి

ఈ. పఠంతు. ఉదాహరణానుసారం కాలపరివర్తనం కుర్వంతు.

		ఏకవచనం	ద్వివచనం	బహువచనం
ఉదా	భవతి	- అభవత్	అభవతామ్	అభవన్
	1. పశ్యతి	- అపశ్యత్
	2. పృచ్ఛతి	-
	3. యచ్ఛతి	-

ఉ. అధః దత్తస్య ఉదాహరణస్య అనుసారం కాలపరివర్తనం కుర్వంతు.

ఉదా	వర్తమానకాలే	-	సః చలనచిత్రం పశ్యతి.
	భూతకాలే	-	సః గతదినే చలనచిత్రం అపశ్యత్.
1.	వర్తమానకాలే	-	బాలకాః పుస్తకాని పఠంతి.
	భూతకాలే	-
2.	వర్తమానకాలే	-	బాలికాః గీతం గాయంతి.
	భూతకాలే	-
3.	వర్తమానకాలే	-	యానం శీఘ్రం గచ్ఛతి.
	భూతకాలే	-

6. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

అ. అభినయం కృత్వా సంభాషణం (పాఠం) ప్రదర్శయంతు.

7. పరియోజనాకార్యమ్

(ప్రాజెక్టుపని)

అ. ఉత్తమాభ్యాసానాం లాభవిషయే కక్ష్యాయాం చర్చాం కుర్వంతు.

ఆ. ఉపయుక్తానామ్ ఉత్తమాభ్యాసానామ్ ఆవలీం నిర్మాంతు.

8. ప్రశంసా

అధ్యాపికా - రంగరాజ! భవతః దినచర్యాం వదతు.

రంగరాజః - అహం ప్రాతః పంచవాదనే ఉత్తిష్టామి. స్నానం కృత్వా పూజాం కరోమి. సార్ధషడ్వాదనతః పఠామి. అష్టవాదనతః మాతాః సాహాయ్యం కరోమి. నవవాదనే విద్యాలయం గచ్ఛామి. సాయం పంచవాదనే వ్యాయామం కరోమి. షడ్వాదనే గ్రామే వయోజనాన్ గణితం పాఠయామి. సప్తవాదనే భోజనం కరోమి. నవవాదనే శయనం కరోమి.

అధ్యాపికా - ఉత్తమం, సమ్యక్ ఉక్తవాన్.

(భవతాం దినచర్యాం వదంతు)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న	కించిత్
అ. అహం పాఠం పఠితుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఆ. ఉత్తమాభ్యాసవిషయే వక్తుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఇ. కాలవిషయకప్రశ్నకరణం కర్తుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఈ. అహమ్ ఉత్తమాభ్యాసాన్ ఆచరామి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ఆరోగ్యమేవ మహాభాగ్యమ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

1. చిత్రే కే కే సంతి?
2. చిత్రే కిం ప్రచలతి?
3. చిత్రస్య ఆధారేణ ఏకాం ఘటనాం వదంతు?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

కస్యచన సముద్రస్య తీరే టిట్టిభదంపతీ నివసతః. టిట్టిభ్యాః ప్రసవసమయః ఆసన్నః. తదా టిట్టిభీ సముద్రతీరే ఏవ అండాని ప్రసూతవతీ. తాని సముద్రః చోరితవాన్. తదా టిట్టిభీ విలపతి. టిట్టిభః సరోషం సముద్రమ్ ఏవం నిందతి.

టిట్టిభః - హే సముద్ర! మమ అండాని చోరయతి వా భవాన్? తాని ఆనీయ సగౌరవమ్ అర్పయతు. నోచేత్ మమ చంచ్వా భవంతం శోషయామి.

టిట్టిభీ - అహో! సముద్రేణ సహ విరోధః వా? మాస్తు మాస్తు.

టిట్టిభః - మాం మా వారయతు భవతీ. యేషామ్ ఉత్సాహశక్తిః భవతి తే ప్రబలాన్ అపి జేష్యంతి.

టిట్టిభీ - స ఏవ భవతః నిర్ణయః చేత్ మిత్రాణామపి సాహాయ్యం స్వీకృత్య సముద్రం శోషయతు.

టిట్టిభః - భవతు! బకాదీనాం మిత్రపక్షిణాం సాహాయ్యం ప్రార్థయామి.

(బకాదీనాం పక్షిణాం సమీపం గత్వా) హే మిత్రాణి! సముద్రః మమ భార్యయా ప్రసూతాని అండాని చోరితవాన్. వయం సర్వే ఐక్యేన తం శోషయామః.

పక్షిణ: - చింతా మాస్తు. వయమ్ ఆగచ్ఛామః.
వయం సర్వే మిలిత్వా అస్మాకం రక్షకస్య
పక్షిరాజస్య గరుడస్య సమీపం గచ్ఛామః.
(సర్వే గరుడస్య సమీపం గచ్ఛంతి.)
హే మహారాజ! సదాచారస్య టిట్టిభస్య
అండాని సముద్రః అపహృతవాన్, భవాన్ ఏవ
అస్మాకం రక్షకః. అతః సముద్రతః టిట్టిభస్య అండాని
దాపయిత్వా, అస్మాన్ రక్షతు.

గరుడ: - మిత్రాణి! చింతా మాస్తు. సర్వేషాం రక్షకః శ్రీమన్నారాయణః ఏవ. తం ప్రార్థయామః
. (వైకుంఠం గత్వా)

హే దేవ! ఆర్తరక్షక! భవతః సేవకస్య మమ ప్రార్థనామ్ అంగీకృత్య సముద్రతః టిట్టిభస్య
అండాని దాపయతు.

తత్ శ్రుత్వా విష్ణుదేవః గరుడమ్ ఆరుహ్య, సముద్రసమీపమ్ ఆగత్య, ఆగ్నేయాస్త్రం సంధాయ
కోపేన ఏవమ్ ఉక్తవాన్.

విష్ణుదేవః - హే దుష్టసముద్ర! టిట్టిభాండాని అపహృత్య భవాన్ అపరాధం కృతవాన్. తాని తత్క్షణం
తస్మై దదాతు. నోచేత్
అనేన ఆగ్నేయాస్త్రేణ
భవంతం శోషయామి.

సముద్రః - (భయేన కంపమానః) “హే నారాయణ! నమస్తే.
క్షమ్యతాం. ఏతాని అండాని టిట్టిభాయ ప్రత్యర్పయామి”.
(ఇతి వదన్ అండాని దదాతి)

టిట్టిభ: - (సానందం) సర్వేశాయ, సర్వేభ్యః పక్షిభ్యః చ ధన్యవాదాః.

ఏతాని కుర్వంతు

1. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

అ. కే కే ప్రాణినః అండాని ఉత్పాదయంతి? తాదృశానాం కేషాంచన ప్రాణినాం నామాని వదంతు.

ఆ. పక్షిణః కుత్ర కుత్ర నివసంతి?

ఇ. భవాన్ కదాపి సముద్రం దృష్టవాన్ వా? తత్ర కిం కిం భవతి?

ఈ. భవతః కాపి సమస్యా అస్తి చేత్ కస్య సాహాయ్యం స్వీకరోతి?

2. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థంచేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

అ. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

చంచ్వా	జేష్యంతి	మా వారయతు	దాపయిత్వా
నోచేత్	అపహృత్య	ప్రత్యర్పయామి	లఘుపక్షీ
మహత్	ఆనీయ	సంధాయ	కంపమానః

ఆ. ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య వర్తులేన (○) అంకయంతు.

ఇ. ఏతాని వాక్యాని పాఠే కః వదతి కం ప్రతి వదతి ఇతి లిఖంతు.

కః వదతి? కం ప్రతి వదతి?

ఉదా || హే సముద్ర! మమాండాని చోరయతి

వా భవాన్?

టిట్టిభః

సముద్రమ్

1. మిత్రాణామపి సాహాయ్యం స్వీకృత్య సముద్రం శోషయతు.

.....

.....

2. సముద్రతః టిట్టిభస్య అండాని దాపయతు.

.....

.....

3. టిట్టిభాండాని అపహృత్య భవాన్ అపరాధం కృతవాన్.

.....

.....

4. సర్వేశాయ సర్వేభ్యః పక్షిభ్యః చ ధన్యవాదాః.

.....

.....

3. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంతరచన)

అ. పఠంతు, లిఖంతు.

1. పక్షిణాం మహారాజః కః?
2. సముద్రం ప్రతి టిట్టిభః కిముక్తవాన్?
3. అస్మిన్ పాఠే కే కే సంతి?
4. టిట్టిభస్య వచనాని శ్రుత్వా గరుడః కిం కృతవాన్?
5. గరుడః కస్య వాహనమ్?

ఆ. చింతయంతు, లిఖంతు.

1. “సముద్రేణ సహ విరోధః మాస్తు” ఇతి టిట్టిభీ టిట్టిభం కిమర్థమ్ ఉక్తవతీ?
2. టిట్టిభః సముద్రేణ సహ కలహం కరోతి? తత్ యుక్తం వా అయుక్తం వా ఇతి విచింత్య కారణాని లిఖంతు.

4. పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడాః

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు)

అ. సమానార్థకశబ్దాన్ మేలయంతు.

క

తీరే

సముద్రః

చోరితవాన్

నిర్ణయః

అపరాధం

ఖ

నిశ్చయః

అపహృతవాన్

తటే

దోషం

సాగరః

ఆ. మంజూషాతః వ్యతిరేకార్థకపదాని చిత్వా రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

విరోధః	సమీపం	సదాచారస్య	మందం
ప్రబలాన్	మిత్రాణి	శీఘ్రం	స్నేహః
దుర్బలాన్	దూరం	దురాచారస్య	శత్రవః

- ×
- ×
- ×
- ×
- ×
- ×

ఇ. పదగతాని అక్షరాణి తేషాం సంఖ్యాః చ పరిశీలయంతు. ఉదాహరణానుసారం పదాని రచయంతు.

1	2	3	4	5	6	7
ప్ర	స	వ	స	మ	య	ః

ఉదా :

1	2	3	7
ప్ర	స	వ	ః

1)

4	5	6	7

2)

3	6	7

3)

6	5	7

4)

2	5	7

5)

5	6	7

ఈ. సంఖ్యా ఉచ్చైః పఠంతు.

(పెద్దగా చదవండి)

ఏకమ్	1	ద్వే	2
త్రీణి	3	చత్వారి	4
పంచ	5	షట్	6
సప్త	7	అష్ట	8
నవ	9	దశ	10
ఏకాదశ	11	ద్వాదశ	12
త్రయోదశ	13	చతుర్దశ	14
పంచదశ	15	షోడశ	16
సప్తదశ	17	అష్టాదశ	18
నవదశ	19	వింశతిః	20

ఉ. ఏతాః సంఖ్యాః పఠంతు.

(ఈ సంఖ్యలను చదవండి.)

ఏకవింశతిః - 21	చత్వారింశత్ - 40
ద్వావింశతిః - 22	పంచాశత్ - 50
త్రయోవింశతిః - 23	షష్టిః - 60
చతుర్వింశతిః - 24	సప్తతిః - 70
పంచవింశతిః - 25	అశీతిః - 80
షడ్వింశతిః - 26	నవతిః - 90
సప్తవింశతిః - 27	శతమ్ - 100
అష్టావింశతిః - 28	సహస్రమ్ - 1000
నవవింశతిః - 29	దశసహస్రమ్ - 10000
త్రింశత్ - 30	లక్షమ్ - 100000

డి. అధః దత్తాః సంఖ్యాః కోఢ్యకే అన్విష్య వర్తులేన అంకయంతు.

1. ఏకవింశతిః, 2. పంచత్రింశత్, 3. అష్టపఞ్చి, 4. త్రినవతిః, 5. షట్చత్వారింశత్

1	18	11	85	25	12	41	9	31	21	49
86	8	35	10	19	3	68	35	42	4	75
39	26	40	45	36	72	24	7	73	93	43
87	46	74	5	20	63	71	44	74	27	33

ఋ. చిత్రాణి దృష్ట్వా సమయం అవగచ్ఛంతు, రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

5.20 - వింశత్యధికపంచవాదనం 5.25 - పంచవింశత్యధికపంచవాదనం

5.35 - పంచత్రింశంశత్యధికపంచవాదనం 5.40 - చత్వారింశదధికపంచవాదనం

6.20 - 7.25 -

8.35 -

9.40 -

వింశత్యధికద్వివాదనం =

పంచవింశత్యధిక - అష్టవాదనం =

5. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశములు)

ఉదాహరణానుసారం లకారస్య పరివర్తనం కుర్వంతు.

వర్తమానకాలః(లట్)

ప్రార్థనా / ఆజ్ఞా (లోట్)

1 గచ్చతి	-	గచ్చతు
2. రక్షతి	-
3. చోరయతి	-
4.	-	దాపయతు
5.	-	నిందతు
6.	-	శోషయతు

6. సర్జనాత్మకవ్యక్తికరణమ్

(సృజనాత్మకవ్యక్తికరణం)

అ. పంచ ఛాత్రాః మిలిత్వా పాఠభావస్య అభినయం కుర్వంతు.

ఆ. సంభాషణం మాతృభాషయా కథారూపేణ లిఖంతు.

7. పరియోజనాకార్యమ్

(ప్రాజెక్టుపని)

అ. పక్షిణాం చిత్రాణి సంకలయంతు. భిత్తిపత్రే సలగ్నీకృత్య తేషాం సంస్కృతనామాని లిఖంతు.

8. ప్రశంసా

- పద్మా - భార్యవి! గాయత్రి! కార్తికేయ! శృణ్వంతు. మమ గృహస్య సమీపే పవనః ఇతి ఏకః మహోదయః అస్తి. సః పక్షిప్రియః. తస్య గృహే బహుకీరాః సంతి.
- భార్గవీ - తథా వా! తర్హి వయం సర్వే గత్వా పశ్యామః.
- పద్మా - అవశ్యమ్ ఆగచ్ఛంతు.
- భార్గవీ - మమ పార్శ్వగృహే భగవాన్ ఇతి మహోదయః అస్తి. తస్య గృహే బహుబిడాలాః సంతి.
- కార్తికేయః - తత్రాపి గత్వా బిడాలాన్ పశ్యామః. కీరాః, బిడాలాః కిం కిం కుర్వంతీతి జ్ఞాత్వా లిఖామః.
- బృందావనీ - అహమపి ఆగచ్ఛామి. అహం బిడాలానాం కృతే క్షీరం, కీరాణాం కృతే ఫలాని ఆనయామి.
- సర్వే - ఉత్తమమ్.

(పక్షి / జంతు ప్రేమికాన్ భవాన్ కథం అభినందతి.)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న	కించిత్
అ. ఏతం పాఠం కథారూపేణ వక్తుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఆ. పాఠగతం యత్ కించిత్ పాత్రమ్ అభినేతుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ఇ. పక్షిణాం జీవనవిషయే పంచవాక్యాని వక్తుం శక్నోమి.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

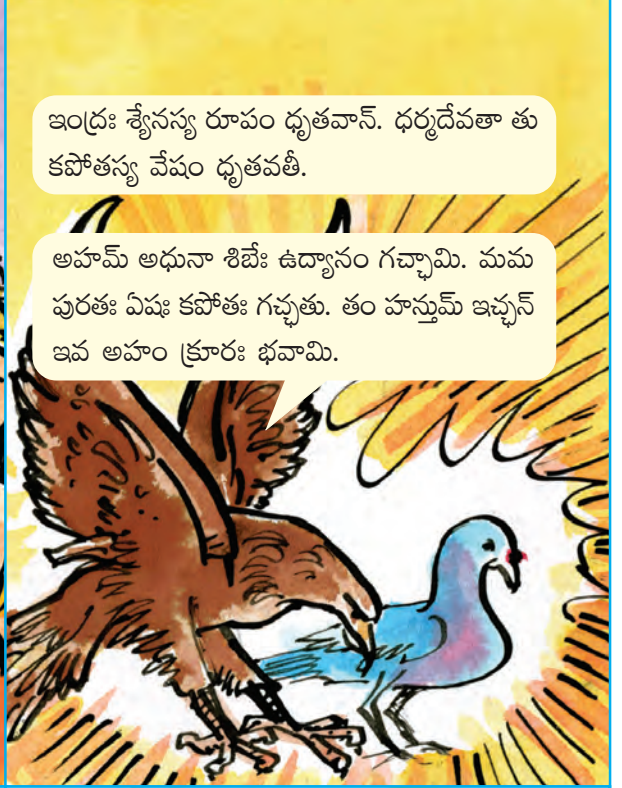

బుద్ధిర్యస్య బలం తస్య

శిబి: ప్రసిద్ధః దయాలు: రాజా,
సః సర్వభూతేషు దయాం ప్రదర్శయతి
స్య. ఏకదా ఇంద్రః...

సర్వే శిబే: దయాం ప్రశంసంతి.
అహం తావత్ తం పరీక్షితుమ్
ఇచ్ఛామి.

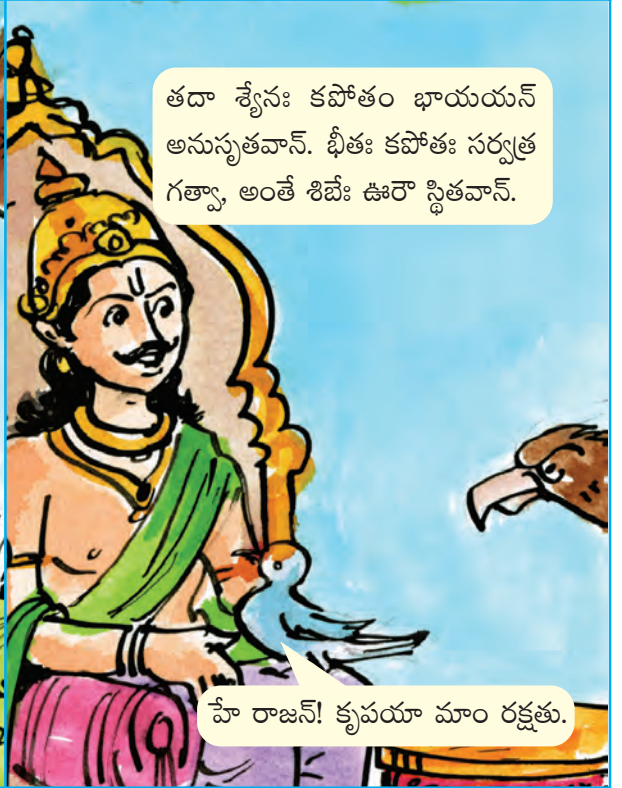
ఇంద్రః శ్వేనస్య రూపం ధృతవాన్. ధర్మదేవతా తు
కపోతస్య వేషం ధృతవతీ.

అహమ్ అధునా శిబే: ఉద్యానం గచ్ఛామి. మమ
పురతః ఏషః కపోతః గచ్ఛతు. తం హస్తమ్ ఇచ్ఛన్
ఇవ అహం క్రూరః భవామి.

కపోతః ఉద్యానే తత్ర తత్ర గతవాన్. శ్వేనః తమ్
అనుగతవాన్. తదా తత్ర రాజా శిబి: ఆగతవాన్.

అహో, రమణీయమ్ ఏతత్ ఉద్యానమ్.
అత్ర ఉపవిశ్య సుందరాణి పుష్పాణి
పశ్యామి.

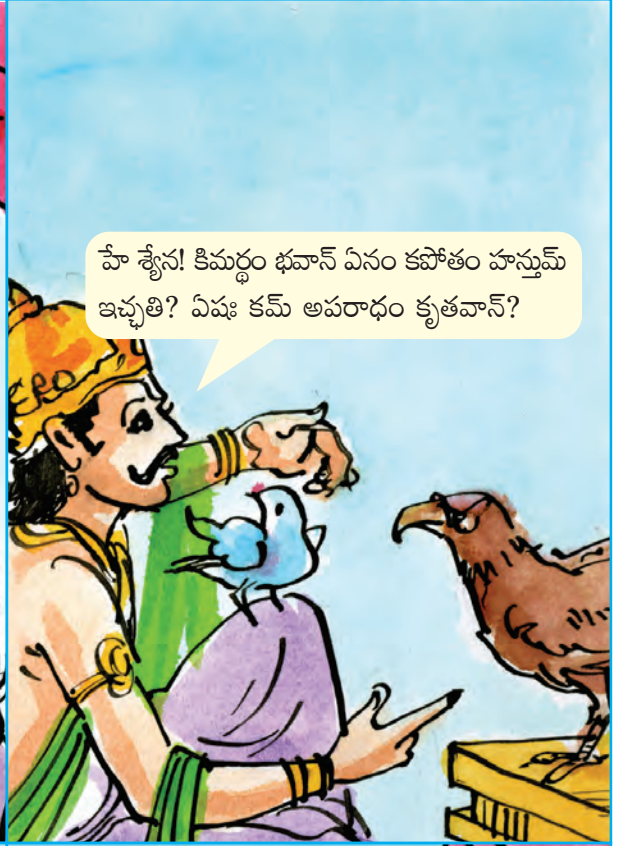

తదా శ్వేనః కపోతం భాయయన్
అనుసృతవాన్. భీతః కపోతః సర్వత్ర
గత్వా, అంతే శిబే: ఊరౌ స్థితవాన్.

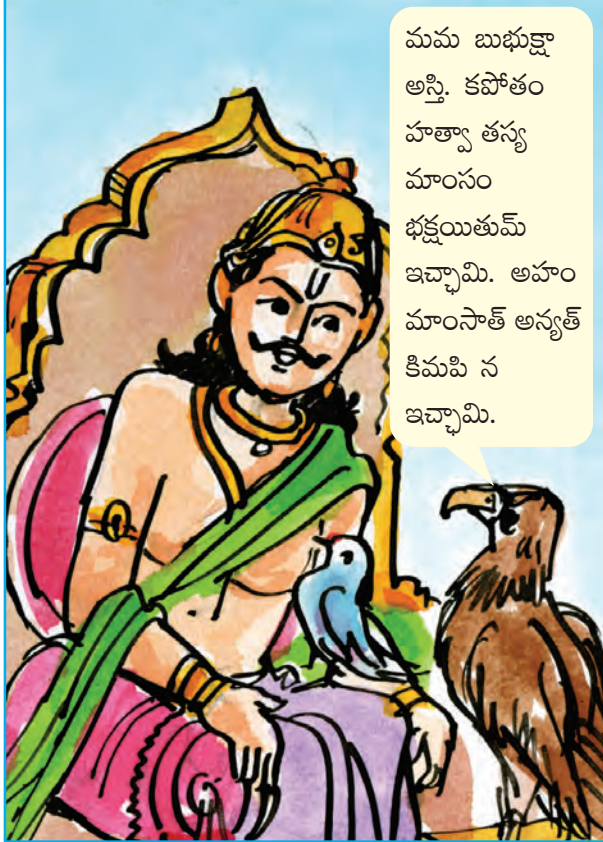
హే రాజన్! కృపయా మాం రక్షతు.

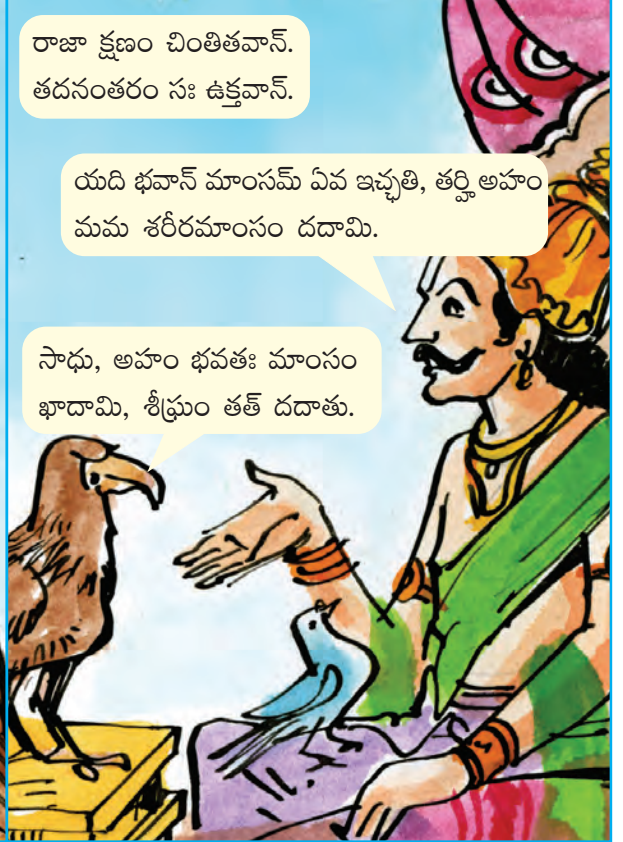
భో: రాజన్! ఏష: పక్షీ మదీయ:, ఏతం మహ్యం దదాతు.

హే శ్వేన! కిమద్ధం భవాన్ ఏనం కపోతం హస్తుమ్ ఇచ్చతి? ఏష: కమ్ అపరాధం కృతవాన్?

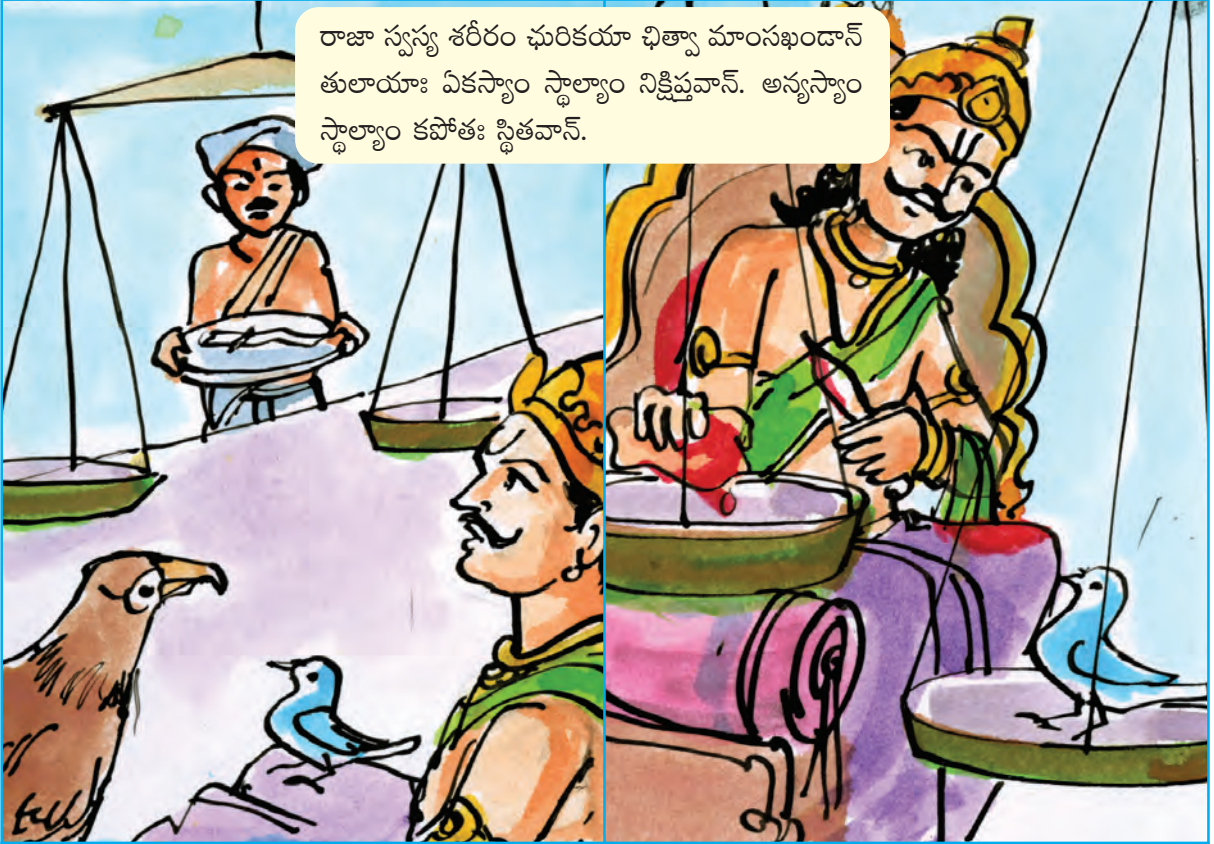
మమ బుభుక్షా అస్తి. కపోతం హత్వా తస్య మాంసం భక్షయితుమ్ ఇచ్ఛామి. అహం మాంసాత్ అన్యత్ కిమపి న ఇచ్ఛామి.

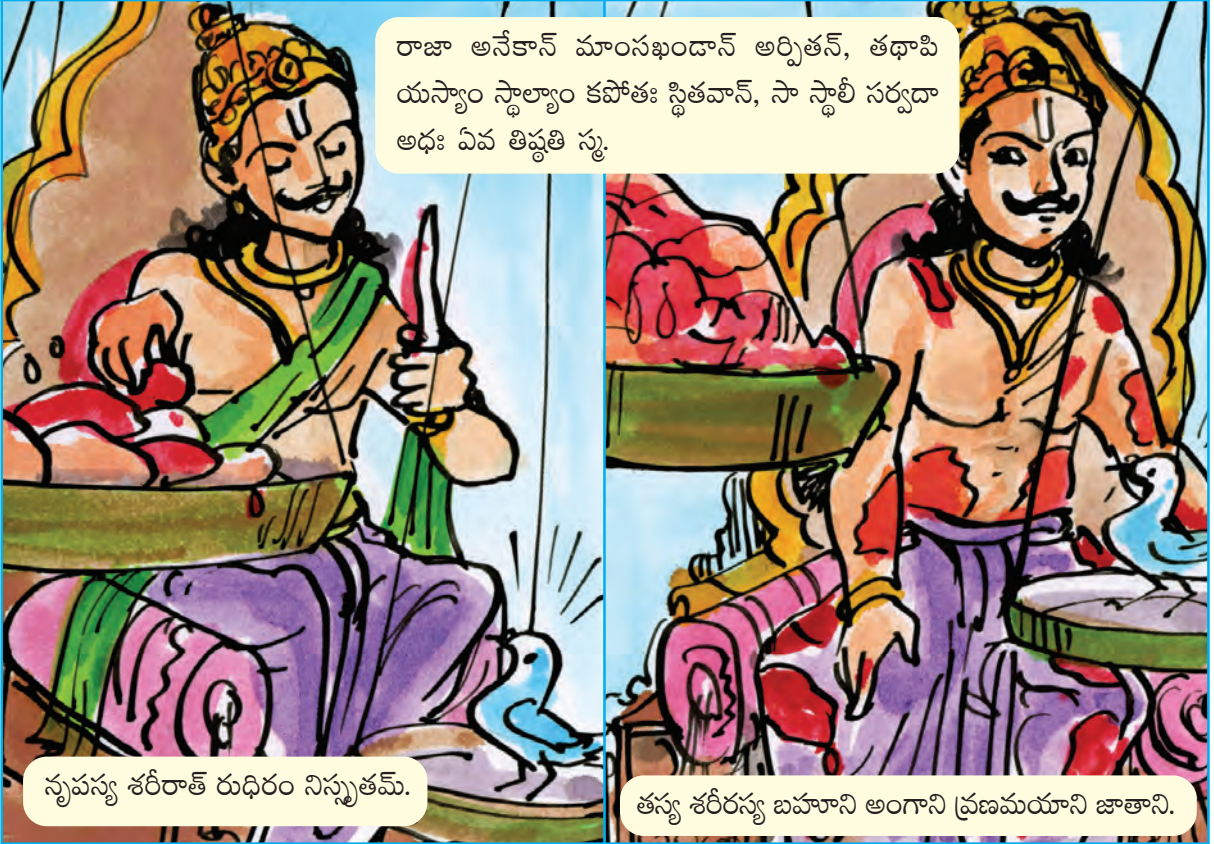
రాజా క్షణం చింతితవాన్. తదనంతరం స: ఉక్తవాన్.

యది భవాన్ మాంసమ్ ఏవ ఇచ్చతి, తర్హి అహం మమ శరీరమాంసం దదామి.

సాధు, అహం భవత: మాంసం ఖదామి, శీఘ్రం తత్ దదాతు.

రాజా స్వస్య శరీరం ఛురికయా ఛిత్వా మాంసఖండాన్
తులాయాః ఏకస్యాం స్థాల్యాం నిక్షిప్తవాన్. అన్యస్యాం
స్థాల్యాం కపోతః స్థితవాన్.

రాజా అనేకాన్ మాంసఖండాన్ అర్చితన్, తథాపి
యస్యాం స్థాల్యాం కపోతః స్థితవాన్, సా స్థాలీ సర్వదా
అధః ఏవ తిష్ఠతి స్మ.

నృపస్య శరీరాత్ రుధిరం నిస్సృతమ్.

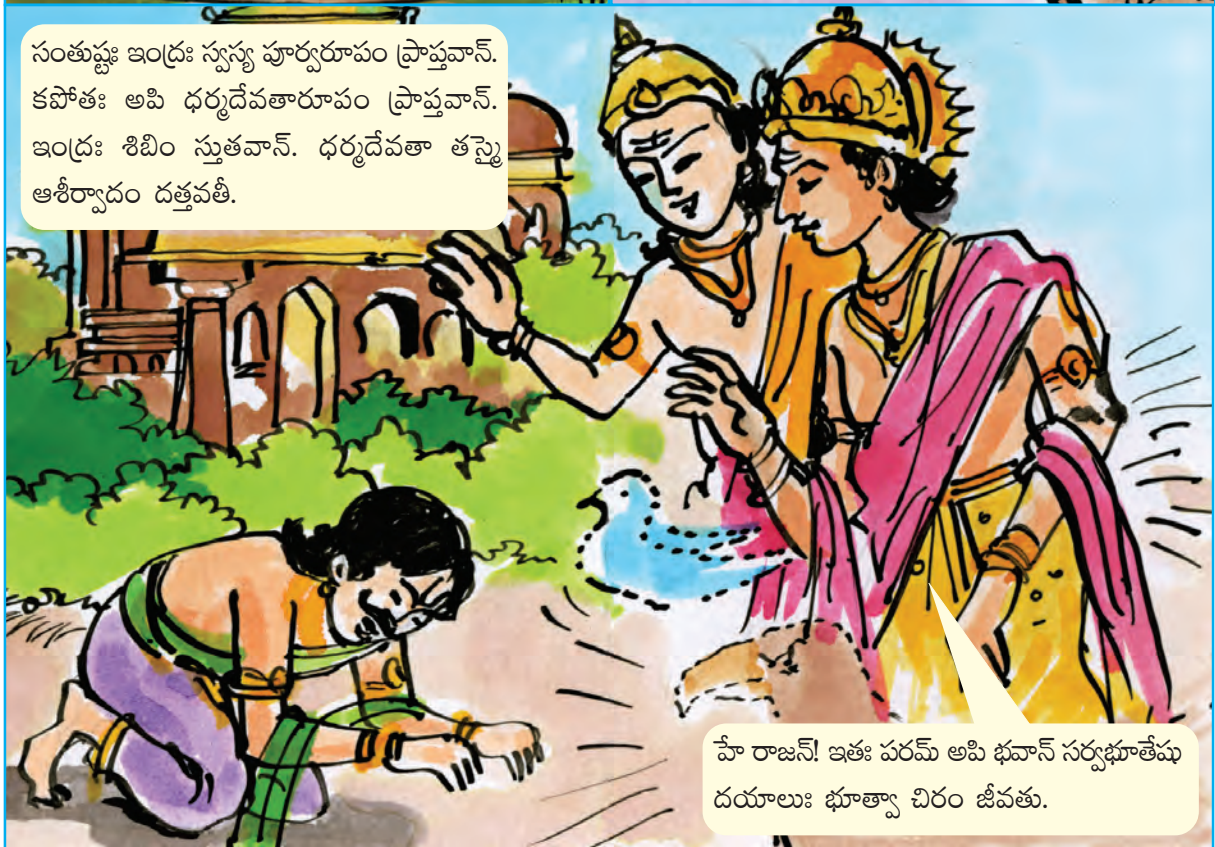
తస్య శరీరస్య బహూని అంగాని వ్రణమయాని జాతాని.

తథాపి రాజా కపోతస్య రక్షణే ఏవ బద్ధాదరః
ఆసీత్. అంతే సః స్వయం స్థాల్యామ్ ఉపవిష్టవాన్

తదా తులాయాః స్థాలీద్వయం సమాన
భారయుక్తమ్ అభవత్.

సంతుష్టః ఇంద్రః స్వస్య పూర్వరూపం ప్రాప్తవాన్.
కపోతః అపి ధర్మదేవతారూపం ప్రాప్తవాన్.
ఇంద్రః శిబిం స్తుతవాన్. ధర్మదేవతా తస్మై
ఆశీర్వాదం దత్తవత్.

హే రాజన్! ఇతః పరమ్ అపి భవాన్ సర్వభూతేషు
దయాలుః భూత్వా చిరం జీవతు.

శబ్దాః

అకారాంతః పుంలింగో కృష్ణశబ్దః - కృష్ణుడు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	కృష్ణః	కృష్ణౌ	కృష్ణాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే కృష్ణ	హే కృష్ణౌ	హే కృష్ణాః
ద్వితీయా విభక్తిః	కృష్ణమ్	కృష్ణౌ	కృష్ణాన్
తృతీయా విభక్తిః	కృష్ణేణ	కృష్ణాభ్యామ్	కృష్ణైః
చతుర్థీ విభక్తిః	కృష్ణాయ	కృష్ణాభ్యామ్	కృష్ణేభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	కృష్ణాత్	కృష్ణాభ్యామ్	కృష్ణేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	కృష్ణస్య	కృష్ణయోః	కృష్ణానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	కృష్ణే	కృష్ణయోః	కృష్ణేషు

ఏవం రామః, గోవిందః, ముకుందః, శివః, నిలయః, వృక్షః ఇత్యాదయః.

అకారాంతః స్త్రీలింగో సీతాశబ్దః - సీత

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	సీతా	సీతే	సీతాః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే సీతే	హే సీతే	హే సీతాః
ద్వితీయా విభక్తిః	సీతామ్	సీతే	సీతాః
తృతీయా విభక్తిః	సీతయా	సీతాభ్యామ్	సీతాభిః
చతుర్థీ విభక్తిః	సీతాయై	సీతాభ్యామ్	సీతాభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	సీతాయాః	సీతాభ్యామ్	సీతాభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	సీతాయాః	సీతయోః	సీతానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	సీతాయామ్	సీతయోః	సీతాసు

ఏవం రమా, భామా, పద్మా ఇత్యాదయః

ఈకారాంతః స్త్రీలింగో గౌరీశబ్దః - పార్వతి

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	గౌరీ	గౌర్యా	గౌర్యః
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే గౌరి	హే గౌర్యా	హే గౌర్యః
ద్వితీయా విభక్తిః	గౌరీమ్	గౌర్యా	గౌరీః
తృతీయా విభక్తిః	గౌర్యా	గౌరీభ్యామ్	గౌరీభిః
చతుర్థీ విభక్తిః	గౌర్యై	గౌరీభ్యామ్	గౌరీభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	గౌర్యాః	గౌరీభ్యామ్	గౌరీభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	గౌర్యాః	గౌర్యోః	గౌరీణామ్
సప్తమీ విభక్తిః	గౌర్యామ్	గౌర్యోః	గౌరీషు

ఏవం వాణీ, నదీ ఇత్యాదయః.

అకారాంతః నపుంసకలింగో యానశబ్దః - వాహనం

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమా విభక్తిః	యానమ్	యానే	యానాని
సంబోధనప్రథమా విభక్తిః	హే యాన	హే యానే	హే యానాని
ద్వితీయా విభక్తిః	యానమ్	యానే	యానాని
తృతీయా విభక్తిః	యానేన	యానాభ్యామ్	యానైః
చతుర్థీ విభక్తిః	యానాయ	యానాభ్యామ్	యానేభ్యః
పంచమీ విభక్తిః	యానాత్	యానాభ్యామ్	యానేభ్యః
షష్ఠీ విభక్తిః	యానస్య	యానయోః	యానానామ్
సప్తమీ విభక్తిః	యానే	యానయోః	యానేషు

ఏవం ధనమ్, వనమ్, ఫలమ్, జ్ఞానమ్ ఇత్యాదయః.

ధాతవః

1. భూ-సత్తాయాం

వర్తమానే లట్ (వర్తమాన కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	భవతి	భవతః	భవంతి
మధ్యమపురుషః	భవసి	భవథః	భవథ
ఉత్తమపురుషః	భవామి	భవావః	భవామః

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్ కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	భవిష్యతి	భవిష్యతః	భవిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	భవిష్యసి	భవిష్యథః	భవిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	భవిష్యామి	భవిష్యావః	భవిష్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూత కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అభవత్	అభవతామ్	అభవన్
మధ్యమపురుషః	అభవః	అభవతమ్	అభవత
ఉత్తమపురుషః	అభవమ్	అభవావ	అభవామ

విద్యర్థేషు, ఆశిషి చ లోట్ (విధి, ఆశీర్వచనం మొ॥)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	భవతు భవతాత్ }	భవతామ్	భవంతు
మధ్యమపురుషః	భవ భవతాత్ }	భవతమ్	భవత
ఉత్తమపురుషః	భవాని	భవావ	భవామ

2. గమ్మే-గతె

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	గచ్చతి	గచ్చతః	గచ్చంతి
మధ్యమపురుషః	గచ్చసి	గచ్చథః	గచ్చథ
ఉత్తమపురుషః	గచ్ఛామి	గచ్ఛావః	గచ్ఛామః

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్ కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	గమిష్యతి	గమిష్యతః	గమిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	గమిష్యసి	గమిష్యథః	గమిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	గమిష్యామి	గమిష్యావః	గమిష్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూత కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అగచ్చత్	అగచ్చతామ్	అగచ్చన్
మధ్యమపురుషః	అగచ్చః	అగచ్చతమ్	అగచ్చత
ఉత్తమపురుషః	అగచ్చమ్	అగచ్ఛావ	అగచ్ఛామ

విద్యర్థేషు, ఆశిషి చ లోట్ (విధి, ఆశీర్వాచనం మొ॥)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	గచ్చతు గచ్చతాత్ }	గచ్చతామ్	గచ్చంతు
మధ్యమపురుషః	గచ్చ గచ్చతాత్ }	గచ్చతమ్	గచ్చత
ఉత్తమపురుషః	గచ్ఛాని	గచ్ఛావ	గచ్ఛామ

3. లిఖ - లేఖనే

వర్తమానే లట్ (వర్తమాన కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	లిఖతి	లిఖతః	లిఖంతి
మధ్యమపురుషః	లిఖసి	లిఖథః	లిఖథ
ఉత్తమపురుషః	లిఖామి	లిఖావః	లిఖామః

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్ కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	లేఖిష్యతి	లేఖిష్యతః	లేఖిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	లేఖిష్యసి	లేఖిష్యథః	లేఖిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	లేఖిష్యామి	లేఖిష్యావః	లేఖిష్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూత కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అలిఖత్	అలిఖతాం	అలిఖన్
మధ్యమపురుషః	అలిఖః	అలిఖతమ్	అలిఖత
ఉత్తమపురుషః	అలిఖమ్	అలిఖావ	అలిఖామ

విద్యర్థేషు, ఆశిషి చ లోట్ (విధి, ఆశీర్వచనం మొ॥)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	లిఖతు లిఖతాత్ }	లిఖతామ్	లిఖంతు
మధ్యమపురుషః	లిఖ లిఖతాత్ }	లిఖతమ్	లిఖత
ఉత్తమపురుషః	లిఖాని	లిఖావ	లిఖామ

4. పర - పరనే

వర్తమానే లట్ (వర్తమాన కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పరతి	పరతః	పరంతి
మధ్యమపురుషః	పరసి	పరథః	పరథ
ఉత్తమపురుషః	పరామి	పరావః	పరామః

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్ కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పరిష్యతి	పరిష్యతః	పరిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	పరిష్యసి	పరిష్యథః	పరిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	పరిష్యామి	పరిష్యావః	పరిష్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూత కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అపరత్	అపరతామ్	అపరన్
మధ్యమపురుషః	అపరః	అపరతమ్	అపరత
ఉత్తమపురుషః	అపరమ్	అపరావ	అపరామ

విద్యర్థేషు, ఆశిషి చ లోట్ (విధి, ఆశీర్వాచనం మొ॥)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పరతు పరతాత్ }	పరతాం	పరంతు
మధ్యమపురుషః	పర పరతాత్ }	పరతం	పరత
ఉత్తమపురుషః	పరాని	పరావ	పరామ

5. ఖాద్య - భక్షణే

వర్తమానే లట్ (వర్తమాన కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	ఖాదతి	ఖాదతః	ఖాదంతి
మధ్యమపురుషః	ఖాదసి	ఖాదథః	ఖాదధ
ఉత్తమపురుషః	ఖాదామి	ఖాదావః	ఖాదామః

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్ కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	ఖాదిష్యతి	ఖాదిష్యతః	ఖాదిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	ఖాదిష్యసి	ఖాదిష్యథః	ఖాదిష్యధ
ఉత్తమపురుషః	ఖాదిష్యామి	ఖాదిష్యావః	ఖాదిష్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూత కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అఖాదత్	అఖాదతామ్	అఖాదన్
మధ్యమపురుషః	అఖాదః	అఖాదతమ్	అఖాదత
ఉత్తమపురుషః	అఖాదమ్	అఖాదావ	అఖాదామ

విద్యర్థేషు, ఆశిషి చ లోట్ (విధి, ఆశీర్వాచనం మొ॥)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	ఖాదతు ఖాదతాత్ }	ఖాదతామ్	ఖాదంతు
మధ్యమపురుషః	ఖాద ఖాదతాత్ }	ఖాదతమ్	ఖాదత
ఉత్తమపురుషః	ఖాదాని	ఖాదావ	ఖాదామ

6. పా-పానే

వర్తమానే లట్ (వర్తమాన కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పిబతి	పిబతః	పిబంతి
మధ్యమపురుషః	పిబసి	పిబథః	పిబథ
ఉత్తమపురుషః	పిబామి	పిబావః	పిబామః

భవిష్యతి లృట్ (భవిష్యత్ కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పాస్యతి	పాస్యతః	పాస్యంతి
మధ్యమపురుషః	పాస్యసి	పాస్యథః	పాస్యథ
ఉత్తమపురుషః	పాస్యామి	పాస్యావః	పాస్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూత కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అపిబత్	అపిబతామ్	అపిబన్
మధ్యమపురుషః	అపిబః	అపిబతమ్	అపిబత
ఉత్తమపురుషః	అపిబమ్	అపిబావ	అపిబామ

విద్యర్థేషు, ఆశిషి చ లోట్ (విధి, ఆశీర్వచనం మొ॥)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	పిబతు పిబతాత్ }	పిబతామ్	పిబంతు
మధ్యమపురుషః	పిబ పిబతాత్ }	పిబతమ్	పిబత
ఉత్తమపురుషః	పిబాని	పిబావ	పిబామ

7. డు కృష్ - కరణే

వర్తమానే లట్ (వర్తమానకాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	కరోతి	కురుతః	కుర్వంతి
మధ్యమపురుషః	కరోషి	కురుథః	కురుథ
ఉత్తమపురుషః	కరోమి	కుర్వః	కుర్మః

భవిష్యతి ల్పట్ (భవిష్యత్ కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	కరిష్యతి	కరిష్యతః	కరిష్యంతి
మధ్యమపురుషః	కరిష్యసి	కరిష్యథః	కరిష్యథ
ఉత్తమపురుషః	కరిష్యామి	కరిష్యావః	కరిష్యామః

అనద్యతనభూతే లజ్ (భూత కాలం)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	అకరోత్	అకురుతామ్	అకుర్వన్
మధ్యమపురుషః	అకరోః	అకురుతమ్	అకురుత
ఉత్తమపురుషః	అకరవమ్	అకరవావ	అకరవామ

విద్యర్థేషు, ఆశిషి చ లోట్ (విధి, ఆశీర్వాచనం మొ॥)

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్రథమపురుషః	కరోతు }	కురుతాం	కుర్వంతు
	కురుతాత్ }		
మధ్యమపురుషః	కురు }	కురుతం	కురుత
	కురుతాత్ }		
ఉత్తమపురుషః	కరవాణి	కరవావ	కరవామ

సంయుక్తాక్షరాణి

అథ దత్తాని ధ్యానేన పశ్యంతు. తేషాం యోజనమ్ అవగచ్ఛంతు. ఉచ్చారయంతు.

క్ + క్ = క్క్ + ఉ = క్క - కుక్కుటః

క్ + క = క్క = క్క - కుక్కుటః

ఙ్ + క = క్క = అక్కురః

ర్ + క = క్క = అర్కః

త్ + క్ = క్త్ = ఉత్కననమ్

గ్ + గ = గ్గ = గుగ్గులః

ఙ్ + గ = గ్గ = అఙ్గులీ

ఙ్ + గ = గ్గ = ఖఙ్గః

ర్ + గ = గ్గ = మార్గః

ఙ్ + ఘ = ఙ్ఘ = సఙ్ఘః

ర్ + ఘ = ఘ్ = మహర్ఘః

చ్ + చ = చ్చ = ఉచ్చైః

జ్ + చ = జ్ఞ = ఆకుజ్ఞనమ్

ర్ + చ = చ్ = అర్చకః

చ్ + ఛ = చ్ఛ = ఇచ్ఛా

జ్ + ఛ = జ్ఞ = వాజ్ఞా

ర్ + ఛ = ఛ్ = మూర్ఛా

జ్ + జ = జ్జ = సజ్జః

జ్ + జ = జ్జ = అజ్జనమ్

బ్ + జ = బ్జ = కుబ్జా

ర్ + జ = జ్జ = గర్జనమ్

జ్ + జ = జ్జ = జ్ఞానమ్

ఘ్ + ట = ఘ్ట = ఘ్టా

ప్ + ట = ప్ట = ఆప్టే

ష్ + ట = ష్ట = యష్టిః

ఘ్ + ఠ = ఘ్ఠ = ఉత్కఠా

ష్ + ఠ = ష్ఠ = షష్ఠః

ఙ్ + డ = ఙ్డ = ఉఙ్డయనమ్

ఘ్ + డ = ఘ్డ = గఙ్డః

ఘ్ + ణ = ఘ్ణ = విషణ్ణః

ర్ + ణ = ర్ణ = ఉర్ణమ్

ష్ + ణ = ష్ణ = ఉష్ణమ్

క్ + త = క్త = సూక్తిః

త్ + త = త్త = ఉత్తమః

న్ + త = న్త = వృన్తమ్

ప్ + త = ప్త = సప్తాహః

ర్ + త = త	= గర్తః
స్ + త = స్త	= పుస్తకమ్
త్ + త = త్త	= ఉత్థానమ్
న్ + త = న్త	= మన్తనమ్
ర్ + త = త్	= అర్థః
స్ + త = స్త	= సంస్థానమ్
ద్ + ద = ద్ద	= ఉద్దమ
న్ + ద = న్ద	= చందనమ్
బ్ + ద = బ్ద	= అబ్దః
గ్ + ధ = గ్ధ	= దుగ్ధమ్
ద్ + ధ = ద్ధ	= శుద్ధః
న్ + ధ = న్ధ	= సుగంధః
బ్ + ధ = బ్ధ	= క్షుద్ధః
ర్ + ధ = ర్ధ	= అర్ధమ్
క్ + న = క్న	= శక్నోతి
త్ + న = త్న	= రత్నమ్
ధ్ + న = ధ్న	= బధ్నాతి
న్ + న = న్న	= అన్నమ్
స్ + న = స్న	= స్నానమ్
హ్ + న = హ్న	= చిహ్నమ్

ట్ + ప = ట్ప	= షట్పదః
త్ + ప = త్ప	= ఉత్పలః
ప్ + ప = ప్ప	= పిప్పలీ
స్ + ప = స్ప	= స్పందనమ్
ల్ + ఫ = ల్ఫ	= గుల్ఫః
స్ + ఫ = స్ఫ	= స్ఫటికమ్
మ్ + బ = మ్బ	= అమ్బరమ్
ర్ + బ = ర్బ	= దుర్బలః
గ్ + భ = గ్భ	= ప్రాగభవనమ్
ద్ + భ = ద్భ	= సద్భావనా
మ్ + భ = మ్భ	= స్తమ్భః
ల్ + భ = ల్భ	= ప్రగల్భః
న్ + మ = న్మ	= జన్మ
త్ + మ = త్మ	= ఆత్మా
శ్ + మ = శ్మ	= అశ్మ
స్ + మ = స్మ	= అస్మితా
క్ + య = క్య	= వాక్యమ్
ఖ్ + య = ఖ్య	= ఆఖ్యా
గ్ + య = గ్య	= భాగ్యమ్
చ్ + య = చ్య	= వాచ్యమ్

ఠ్ + య = ఠ్య	= పాఠ్యమ్
త్ + య = త్య	= సత్యమ్
ద్ + య = య్య	= అయ్య
న్ + య = న్య	= అన్యః
భ్ + య = భ్య	= ఆరభ్య
వ్ + య = వ్య	= కావ్యమ్
హ్ + య = హ్య	= ఐతిహ్యమ్
క్ + ర = క్ర	= చక్రమ్
గ్ + ర = గ్ర	= అగ్రమ్
త్ + ర = త్ర	= ఛత్రమ్
ద్ + ర = ద్ర	= నిద్రా
బ్ + ర = బ్ర	= బ్రహ్మ
స్ + ర = స్ర	= సహస్రమ్
హ్ + ర = హ	= హః
క్ + ల = క్ల	= శుక్లః

ప్ + ల = ప్ల	= ప్లవనమ్
మ్ + ల = మ్ల	= ఆమ్లమ్
శ్ + ల = శ్ల	= శ్లాఘ్యమ్
హ్ + ల = హ్ల	= ఆహ్లాదః
క్ + వ = క్ష	= పక్రమ్
త్ + వ = త్వ	= సత్వరమ్
ద్ + వ = ద్వ	= ద్వారమ్
ర్ + వ = ర్వ	= గర్వః
శ్ + వ = శ్వ	= అశ్వః
క్ + ష = క్ష	= కక్షా
క్ + స = క్ష	= వాక్సారః
త్ + స = త్స	= ఉత్సాహః
ప్ + స = ప్స	= జుగుప్సా
ర్ + హ = ర్హ	= తర్హి

అధ్యాపకేభ సూచనా - ఏతాని పదాని పరీక్షార్థం నోపయోక్తవ్యాని.

పదకోశ:

అంగీకృతవాన్	- ఒప్పుకున్నాడు
అకుంతిత	- మొక్కువోని
అత ఏవ	- అందువలననే
అతీవ సరలా	- చాలా సులభమైనది
అత్ర+ఏవ-అత్రైవ	- ఇక్కడనే
అత్రాంతరే	- ఈలోగా
అద్య	- నేడు / ఈనాడు
అద్యతనకార్యమ్	- నేటిపని
అధ్యాపకాః	- ఉపాధ్యాయులు
అనంతరం	- తరువాత
అనల్పసేవాం	- అధికమైన సేవను
అనురాగః	- ప్రేమ
అనేకాన్	- అనేకములైన
అపరాజితాం	- ఓడిపోనిదిగా
అపహృతవాన్	- దొంగిలించాడు
అపహృత్య	- దొంగిలించి
అబలా	- బలం లేనిది
అభ్యర్థినః	- అభ్యర్థులు
అమృతమధురా	- అమృతం వలె తియ్యనైనది
అమృతవాణీ	- అమృతం వలె తియ్యని భాష
అయం	- ఇతడు
అలభంత	- పొందిరి
అల్పమూల్యేన	- తక్కువ వెలతో
అవశిష్టాన్	- మిగిలిన వారిని
అవశ్యం	- తప్పనిసరిగా
అస్మాకం	- మా యొక్క/ మన యొక్క
అస్మాన్	- మమ్ములను/ మనలను
అహం	- నేను
అహర్నిశం	- రాత్రింబవళ్ళు

ఆగతవాన్	- వచ్చాను / వచ్చాడు
ఆదర్శపౌరాః	- ఆదర్శవంతులైన పౌరులుగా
ఆనీయ	- తెచ్చి
ఆమ్	- అవును
ఆరభ్య	- మొదలుపెట్టి
ఆరుహ్య	- ఎక్కి
ఆరోగ్యసూత్రాణి	- ఆరోగ్యానికై పాటించవలసిన నియమాలు
ఆసన్న	- దగ్గరపడిన/చేరువగా ఉన్న
ఆహూయ	- పిలిచి
ఇతః	- ఇక్కడ నుండి
ఇతి	- అని
ఇత్యాది	- మొదలైన
ఇదానీం	- ఇప్పుడు
ఉక్వా	- చెప్పి
ఉత్తమభాషణేన	- చక్కగా మాట్లాడటం- చేత
ఉత్తమానాం	- ఉత్తముల యొక్క
ఉదారచరితానామ్	- గొప్పచరిత్ర కల- వారికి
ఉద్యమేన	- ప్రయత్నంచేత
ఉపయుజ్య	- ఉపయోగించి
ఉషిత్వా	- గడిపి/ఉండి
ఋజువర్తనాః	- నిజాయితీపరులు
ఏకస్య	- ఒకని యొక్క
ఏతాదృశ	- ఇటువంటి
ఏవం	- ఈవిధంగా
ఐకమత్యేన	- ఐకమత్యంతో

కంచన	- ఒకానొకడిని
కంపమానః	- వణుకుతున్నవాడై
కక్షాయాః	- తరగతిగదియొక్క/తరగతిగదికి
కథం	- ఎట్లు?
కదా	- ఎప్పుడు?
కరణీయమ్	- చెయ్యవలెను
కర్తుం	- చేయుటకు
కర్మకరాః	- పనివారు
కర్మదీపికా	- మంచి-చెడు పనులను గురించి బోధించునది
కలహః	- గొడవ
కవికులగురు	- కవులకు గురువైన
కష్టం	- కష్టాన్ని
కస్మై	- ఎవరి కొరకు
కస్యచన	- ఒకానొక
కార్యే	- పనియందు
కిం	- ఏమి?
కుత్ర	- ఎక్కడ?
కుపితః	- కోపించినవాడు
కురుక్షేత్ర- సమరాంగణగీతా	- కురుక్షేత్ర యుద్ధంలో బోధించబడిన (పాడబడిన) గీత
కులదేవతాయాః	- వంశ పరంపరగా ఆరాధించే దేవత యొక్క
కృతవత్సై	- చేసిన దాని కొరకు
కృత్వా	- చేసి
కృషితో	- వ్యవసాయం వల్ల
కేంద్రస్య	- కేంద్రం యొక్క
కౌరవ పాండవ- సంగరమథితా	- కౌరవ పాండవుల యుద్ధంలో చిలుకబడినదైన
క్లిష్టా	- కష్టమైనది

క్షమా	- ఓర్పు
క్షాళనం	- ఉతుకుట
ఖలు	- కదా!
గ	
గచ్ఛతు	- వెళ్ళుము
గణనా	- లెక్కించటం
గమన+ఆగమన (గమనాగమన)	- రాకపోకల నిమిత్తం/వచ్చిపోవుట కొరకు
గరుడగమన	- గరుడునిపై సంచరించువాడా!
గౌరవం	- గౌరవమును
చ	
చ	- మరియు
చంచ్వా	- పక్షిముక్కుతో
చతుర్వాదనాత్	- నాలుగు గంటల నుండి
చయనం	- ఎంపిక
చలవాణీ	- సెల్ ఫోన్
చింతయిత్వా	- ఆలోచించి
చింతితవాన్	- ఆలోచించాడు
చోరితవాన్	- దొంగిలించాడు
ఛాత్రాః	- విద్యార్థులు
ఛాత్రావాసే	- విద్యార్థి వసతిగృహము నందు
జ	
జననీజనకౌ ఇవ	- తల్లిదండ్రుల వలె
జపతో	- జపమువలన
జాగరత	- జాగ్రత్తవలన
జితవతీ	- జయించింది
జీవనే	- జీవితము నందు
జ్ఞాతవాన్	- తెలుసుకున్నాడు
జ్ఞాత్వా	- తెలుసుకొని
జేవ్యంతి	- జయింపగలరు
జ్యేష్ఠేషు	- పెద్దలయందు
ట	
టిట్టిభః	- మగ లకుముకి పిట్ట
టిట్టిభీ	- ఆడ లకుముకి పిట్ట

తం	త	- దానిని/అతనిని	నగరే	న	- నగరమునందు
తత్	-	అది/ దానిని	నవరసోన్మేషజా	-	నవరసాలలోని
తత్ర	-	అక్కడ	నిజః	-	నైపుణ్యం చేత
తథా	-	ఆ విధంగా	నిర్జః	-	పుట్టినదైన
తథాపి	-	అయినప్పటికీ	నిరూపితవతీ	-	తనవాడు
తథావా	-	అలాగా /	నిర్వహణమ్	-	నిరూపించినది
		అటులనా	నిశ్చితవాన్	-	నిర్వహణను
తదా	-	అప్పుడు	నైవ	-	నిర్ణయించాడు
తరుణం	-	యువకుని	న్యూనం	-	కానేకాదు
తస్మై	-	అతని కొరకు	నోచేత్	-	తక్కువ
తాదృశ	-	అటువంటి		-	లేకపోతే/లేనియెడల
తాన్	-	వారిని			
తే	-	వారు			
తేన	-	ఆ కారణంతో			
త్యక్తవంతః	-	విడచిన వారు			
త్యక్త్వా	-	విడచి	పఠన్	-	చదువుచున్న వాడై
త్యాగః	-	త్యాగము/	పత్నీ	-	భార్య
		వదులుకోవటం	పత్రలేఖనం	-	ఉత్తరం రాయుట
త్వం	-	నీవు	పరిసరే	-	దగ్గర/సమీపం నందు
			పరీక్ష్య	-	పరీక్షించి
			పర్యంతం	-	వరకు
			పర్యావరణస్య	-	వాతావరణం యొక్క
			పలాయితాః	-	పారిపోయినారు
దయా	-	జాలి	పురుషనామ్నా	-	మగవారి పేరుతో
దర్శనీయమ్	-	ప్రదర్శించవలెను	పుత్రీ	-	కుమార్తె
దర్శయిత్వా	-	చూపించి	పురస్కారం	-	బహుమతిని
దాపయిత్వా	-	ఇప్పించి	పూరితవాన్	-	నింపెను
దాయిత్యవతాం	-	బాధ్యతగల వారికి	పుష్టవాన్	-	అడిగెను
దివంగతః	-	మరణించినవాడు	ప్రచలితం	-	జరిగిన
దీనా	-	దయనీయమైనది	ప్రతిగమనం	-	తిరిగివెళ్ళుట
దుర్భిక్షం	-	కరువు	ప్రత్యర్పయామి	-	తిరిగి ఇచ్చుచున్నాను
దూరవాణీ	-	ఫోన్	ప్రత్యర్పయితుం	-	తిరిగి చెల్లించుటకు
దేశభక్త్యా	-	దేశభక్తితో	ప్రదక్షిణం	-	చుట్టూ తిరుగుట
దేశస్య	-	దేశానికి	ప్రదేశేభ్యః	-	ప్రదేశాల నుండి
దైవభక్త్యా	-	దైవభక్తితో	ప్రబలాన్	-	బలవంతులను
			ప్రాంగణే	-	ఆవరణయందు
దైర్యేణ	-	దైర్యముతో			

ప్రాతః	- ఉదయం/ప్రొద్దున
ప్రాధాన్యం	- ప్రాముఖ్యం
ప్రాప్తవాన్	- పొందాడు
ప్రాయః	- సుమారు
ప్రేషితవాన్	- పంపించెను
బ	
బంధూ	- బంధువులిద్దరు
బకాదీనాం	- కొంగ మొదలైన పక్షుల యొక్క
బద్ధ్వా	- బంధించి
బహునియమాః	- అనేక నియమాలు
బహుభ్యః	- అనేకములైన
బుద్ధిః	- వివేకము/బుద్ధి
భ	
భగవద్గీతా	- భగవంతుని చేత పాడబడినది
భవతః	- మీయొక్క
భవతాం	- మీయొక్క
భవతే	- మీకు / నీకు
భవాద్యశాః	- మీ వంటివారు
భవాన్	- నీవు/ మీరు
భూషణం	- అలంకారం
మ	
మంజులా	- మృదువైనది
మందం	- మెల్లగా
మనోరథైః	- కోరికల చేత
మమ	- నాయొక్క/నాకు
మహత్	- గొప్పదైన
మహాభారతే	- మహాభారతంలో
మహోదయః	- గొప్పవాడు
మాం	- నన్ను
మా వారయతు	- ఆపవద్దు
మిత్రాణి	- మిత్రులారా !
	(సంబోధన)

మిలితః	- కలిసినవాడు
మృగాః	- జంతువులు
య	
యః	- ఎవడైతే
యతః	- ఎట్లనగా
యత్	- ఏదైతే
యదా	- ఎప్పుడైతే
యుక్తాః	- కూడినవారై
యుష్మాకం	- మీయొక్క
యేషాం	- ఎవరికైతే
యోగ్యాః	- తగినవారు
ర	
రమణీయకథా	- సుందరమైన కథ
రమణీయా	- అందమైనది
ల	
లఘుచేతసామ్	- అల్పబుద్ధికలవారు
లఘుపక్షీ	- చిన్నపిట్ట
లలితా	- కోమలమైనది
లిఖితా	- రాయబడినది
వ	
వకారైః	- వకారములతో
వపుషా	- శరీరంతో
వయం	- మేము / మనము
వసన్	- నివసించుచూ / ఉంటూ
వసుధా	- భూమి
వా	- ఆ!
వార్తాపత్రికాసు	- వార్తా పత్రికలయందు
విచింత్య	- ఆలోచించి
విజయాన్	- విజయాలను
విజ్ఞానశాస్త్రజ్ఞః	- విజ్ఞానశాస్త్రవేత్త
విజ్ఞాపనమ్	- ప్రకటన
విద్యాభ్యాసం	- చదువు నేర్చుకొనుటను
విద్యాలయస్య	- పాఠశాలయొక్క/ పాఠశాలకు

విరచితా	- రచించబడినది
విరామకాలే	- సెలవు
	దినములందు
విశ్వమనోజ్ఞా	- లోకంలో
	రమణీయమైనది
విశ్వవందితా	- లోకం చేత
	నమస్కరించ
	బడుతున్నదైన
వ్యవహర్తవ్యమ్	- మెలగాలి
వ్యాఘ్రదర్శనేన	- పులి కనిపించుట
	చేత
శ	
శక్తః	- సమర్థుడు
శత్రుభిః	- శత్రువులతో
శిబిరే	- యుద్ధశిబిరము
	నందు
శ్రేష్ఠతరః	- గొప్పవాడు
శ్రోతస్య	- చెవికి
ష	
షణ్ముఖః	- ఆరు ముఖాలు
	కలవాడు
	(కుమారస్వామి)
స	
సంగణకయంత్రం	- కంప్యూటర్
సంగరమథితా	- యుద్ధమునందు
	చిలకబడినది
సంధాయ	- ఎక్కుపెట్టి
సంరక్షణం	- కాపాడుటకు
సంస్కృతభాషా	- సంస్కరింపబడిన
	భాష
సః	- అతడు
సగౌరవం	- గౌరవంగా

సజ్జతా విషయే	- సిద్ధము
	చేయుటయందు
సబలా	- బలం కలది
సమరాంగణం	- యుద్ధభూమి
సమాజసేవాం	- సమాజసేవను
సముద్రతః	- సముద్రం నుండి
సరోషం	- రోషముతో కూడి
సర్వాన్	- అందరినీ
సర్వేషు	- అందరియందు
సర్వైః సహ	- అందరితోను
సహ	- కూడి
సాదరం	- గౌరవంతో
సాధయిత్వా	- సాధించి
సాయం	- సాయంకాలం
సీమాప్రదేశే	- సరిహద్దునందు
సుఖం	- సుఖాన్ని
సుగుణాః	- మంచిగుణాలు
సుప్తస్య	- నిద్రిస్తున్న (వాని యొక్క)
సురససుబోధా	- నవరసాలతో
	సులభంగా
	బోధపడునది
సేవా	- సేవ
సేవాకరణం	- సేవచేయుట
సోదర్యాః	- సోదరి యొక్క
స్థిత్యా	- ఉండి
స్థూలం	- లావైన
స్వగ్రామం	- సొంత ఊరికి
స్వకర్తవ్యం	- తాను చేయవలసినది
స్వీయం	- సొంత
హ	
హరిః ఓమ్	- హలో
హృద్యా	- రమణీయమైనది

క్రియాపదకోశః

అకరవమ్	- చేసితిని
అకరోత్	- చేసెను
అకురుతాం	- ఇద్దరు చేసిరి
అటతి	- తిరుగుచున్నాడు
అపశ్యత్	- చూచెను
అపృచ్ఛత్	- ప్రశ్నించెను
అభవత్	- అయినది
అయచ్ఛన్	- ఇచ్చారు
అవదత్	- చెప్పెను
అవదమ్	- చెప్పితిని
అస్తి	- ఉన్నది/ఉన్నాడు

ఆగచ్ఛతి	- వచ్చుచున్నాడు
---------	-----------------

ఉద్ధరంతు	- ఉద్ధరించండి
----------	---------------

కరోమి	- చేయుచున్నాను
కల్పయామి	- కల్పిస్తాను
కుర్యః	- చేయుదురు

చోరయతి	- దొంగిలిస్తున్నాడు / దొంగిలిస్తున్నది
--------	---

జాయతే	- కలుగుతుంది
జీవంతు	- బ్రతకాలి / బ్రతుకుదురు గాక !

దాపయతు	- ఇప్పించు
దుహంతి	- పాలను ఇచ్చుచున్నవి

నిందతి	- తిట్టుచున్నాడు / చున్నది
నియోజయంతి	- ప్రవేశపెట్టుచున్నారు

పఠసి	- చదువుచున్నావు
పశ్యంతి వా	- చూచుచున్నారా / గమనించుచున్నారా !
పశ్యామః	- చూచుచున్నాము
పాలయామః	- పాటించుచున్నాము
ప్రత్యర్థయామి	- తిరిగి ఇస్తాను
ప్రవిశంతి	- ప్రవేశిస్తాయి
ప్రసరతి	- వ్యాపించుచున్నది
ప్రార్థయామః	- ప్రార్థించుచున్నాము
ప్రేషయంతి	- పంపుతున్నారు

ఫలంతి	- పండ్లను ఇస్తున్నాయి
-------	-----------------------

బోధయంతి	- బోధించుచున్నారు/ నేర్పుచున్నారు
---------	--------------------------------------

భవంతు	- ఉండుగాక!
-------	------------

మాస్తు	- వడ్డు
--------	---------

వదంతి	- చెప్పుచున్నారు
వహంతి	- మోయుచున్నవి/ చున్నారు
విలపతి	- ఏడ్చుచున్నాడు / చున్నది

శోషయతు	- ఎండగట్టు
శోషయామి	- ఎండగడతాను

సంతి	- ఉన్నారు
సిద్ధ్యంతి	- నెరవేరుతాయి
సూచయంతి	- సూచిస్తున్నారు
స్మరంతి	- స్మరిస్తున్నారు